

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE GÖÇMENLERE KARŞI OLUMSUZ
TUTUMLARIN SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN İFADESİ: “14
MAYIS 2023 SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ”**

Pakize PANCAR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Balta ÖZGEN

İSTANBUL-2025

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE GÖÇMENLERE KARŞI OLUMSUZ
TUTUMLARIN SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN İFADESİ: “14
MAYIS 2023 SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ”**

Pakize PANCAR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Balta ÖZGEN

İSTANBUL-2025

YEMİN METNİ

Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne Sosyoloji Anabilim Dalı / Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı için hazırlamış olduğum **Türkiye’de Göçmenlere Karşı Olumsuz Tutumların Sosyal Medya Üzerinden İfadesi: “14 Mayıs 2023 Seçimleri Örneği”** başlıklı yüksek lisans tezinin başlangıç aşamasından sonuç aşamasına kadar olan süre zarfında tarafımca bilimsel ahlak ve kurallar çerçevesinde hazırlandığını ayrıca tezimde doğrudan ve dolaylı olarak yararlandığım tüm kaynakları dipnotlarda ve kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih

.../.../2025

Pakize PANCAR

İmza

TEŞEKKÜR

Göç, tarih boyunca hem bireyleri hem de toplumları etkileyen, sosyolojik olarak derin anlamlar taşıyan bir olgudur. Günümüzde ise özellikle dijital medyada, göçmenlere yönelik söylemlerin toplumsal algılar üzerindeki etkisi dikkat çekici bir hâl almıştır. Bu nedenle, sosyal medyada göçmen karşıtı söylemlerin nasıl üretildiğini ve özellikle seçim dönemlerinde nasıl şekillendiğini incelemeyi anlamlı buldum. Tez çalışmamı bu toplumsal meseleye akademik bir katkı sunma amacıyla gerçekleştirdim.

Bu süreçte, çalışmamın her aşamasında akademik bir rehber olarak desteğini esirgemeyen; yapıcı yorumları, yol göstericiliği ve sabrı ile tezime değer katan saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Balta Özgen'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bilgi ve deneyimiyle sürece önemli katkılar sağlayan, her zaman destekleyici yaklaşımıyla yanımda olan Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Soyhanoğlu'na da teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde eleştirel bir perspektif geliştirmeme katkı sunan, bilgi ve deneyimiyle yol gösteren tüm hocalarıma ve Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne teşekkür ederim.

Tez süreci boyunca her zaman yanımda olan, sabır ve desteğini esirgemeyen sevgili eşime varlıklarıyla hayatımı zenginleştiren ve bu çabamla onlara örnek olmayı dilediğim sevgili çocuklarıma gönülden teşekkür ederim.

Bu çalışmayı tamamlamamda emeği geçen herkese şükranlarımı sunarım.

ÖZET

Son yıllarda kitlesel göç, dijital medyada göçmenlere yönelik söylemlerin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Sosyal medya, bu söylemlerin üretildiği önemli bir mecra hâline gelmiştir. Özellikle seçim dönemleri gibi önemli toplumsal olaylar sırasında, göçmen karşıtı söylemlerde belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu çalışma, 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde sosyal medya platformlarında, özellikle X (Twitter) üzerinden Suriyeli göçmenlere yönelik üretilen ayrımcı söylemlerin nasıl şekillendiğini incelemektedir. Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı temel alınarak yürütülen araştırmada, 28 Nisan–15 Mayıs 2023 tarihleri arasında toplanan 654 tweet analiz edilmiştir. Söylemler yapısal ve söylemsel özellikleri açısından değerlendirilmiş; “ifşa etme”, “nefret”, “tepki gösterme”, “etiketleme”, “iftira”, “aşağılama”, “suçlama” ve “ötekileştirme” gibi temalar öne çıkmıştır. Analiz bulguları, sosyal medya platformlarında göçmen karşıtı söylemlerin belirli kalıp yargılar ve ideolojik çerçeveler doğrultusunda nasıl üretildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde, siyasetçilerin söylemleriyle benzerlik gösteren bu paylaşımların, sosyal medyada daha yaygın hale geldiği ve toplumsal ayrışma eğilimleriyle ilişkilendirilebilecek biçimlerde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Sosyal medyanın anonimlik ve denetimsizlik gibi yapısal özellikleri, bu tür söylemlerin dolaşıma girmesini kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda, çalışma dijital ortamlarda sorumlu dil kullanımının teşvik edilmesi, dijital medya okuryazarlığının artırılması ve göçmen karşıtı söylemlerle mücadeleyle yönelik politika önerilerinin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Sosyal medya dili ile toplumsal ayrışma dinamikleri arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik sunduğu çerçeveye, araştırma; politika yapıcılar, medya profesyonelleri ve araştırmacılar için katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli Göçmen, 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri, Damgalama, Suçun Irksallaşması

ABSTRACT

In recent years, mass migration has contributed to the widespread dissemination of discourses targeting migrants in digital media. Social media has become a central platform for the production of such discourses. Especially during critical societal events such as election periods, a noticeable increase in anti-immigrant rhetoric can be observed. This study examines how discriminatory discourses directed at Syrian migrants were shaped on social media platforms—particularly on X (formerly Twitter) —during the presidential election process of May 14, 2023. Based on Van Dijk's Critical Discourse Analysis approach, the study analyzes 654 tweets collected between April 28 and May 15, 2023. The discourses were evaluated in terms of their structural and discursive features, and themes such as "exposing," "hate," "reaction," "labeling," "defamation," "humiliation," "accusation," and "othering" emerged prominently. The analysis findings reveal how anti-immigrant discourses on social media are constructed around specific stereotypes and ideological frameworks. Especially during election periods, these posts tend to reflect political rhetoric and are used in ways that can be associated with trends of social polarization. Structural features of social media, such as anonymity and lack of regulation, facilitate the circulation of such discourses. In this context, the study highlights the need to promote responsible language use in digital environments, enhance digital media literacy, and develop policy recommendations to counter anti-immigrant discourse. By offering a framework for understanding the relationship between social media language and the dynamics of social fragmentation, the research aims to contribute to policymakers, media professionals, and scholars.

Key Words: Migration, Syrian Immigrant, 2023 Presidential Elections, Stigma, Racialization of Crime

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
1.GİRİŞ	11
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	14
2.1. Göç kavramı ve göçmenlik olgusu	14
2.2 Göç Nedenleri	15
2.3. Göç Türleri.....	16
2.4. Suriye Göçü ve Türkiye’ye Etkileri	18
2.4.1. Suriye Göçü	18
2.4.2. Suriye Göçünün Türkiye’ye Etkileri.....	19
2.5. Medya ve Göç İlişkisi	23
2.5.1. Sosyal Medyanın Bireysel ve Toplumsal Tutumlara Etkisi	25
2.5.2. Sosyal medya ve X	26
2.5.3. 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde X’in rolü	27
2.5.4. X ’da Yabancılar Yönelik İfadelerde Kavramlar	28
2.6. Kuramsal Çerçeve.....	39
2.6.1. Damgalama Kuramı	39
2.6.2 Damgalamanın Tarihçesi	40

2.6.3. Söylem Analizi ve Eleştirel Söylem Analizi Yaklaşımı	43
2.6.4. Sosyal Kimlik Kuramı ve Göçmen Kimliğinin Ötekileştirilmesi.....	45
3.GEREÇ VE YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Problemi ve Amacı	47
3.2. Araştırmanın Önemi	48
3.3. Araştırmanın Yöntemi	49
3.3.1. Verilerin Toplanması	50
3.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	52
4.BULGULAR.....	53
4.1. İfşa Etme	57
4.1.1. Kamuoyuna Hedef Gösterme.....	58
4.2. Nefret	59
4.2.1. Aşağılayıcı Söylemler.....	60
4.2.2. Tehditkâr Tavırlar	62
4.2.3. Önyargılı Davranışlar	63
4.3. Tepki Gösterme.....	65
4.3.1. Kollektif Toplumsal Tepkiler	65
4.3.2. Siyasi Liderlere Yönelik Tepkiler.....	66
4.4. Etiketleme	68
4.4.1. Olumsuz Stereotiplerin Yaratılması.....	69
4.4.2. Küçültücü ve Damgalayıcı Söylemler	70
4.4.3. Hedef Kitleye Yönelik Genellemeler	72
4.4.4. Sosyal Grupların İtibarsızlaştırılması	73
4.5. İftira	75
4.5.1. Yanıltıcı Bilgi Yayma.....	75
4.5.2. Kasıtlı İtibar Zedeleme	77

4.5.3. Asılsız Suçlamalar	78
4.6. Aşağılama	79
4.6.1. Hakaret ve Küçümseme	80
4.6.2. Alaycı ve Mizahi Söylemler	81
4.6.3. Ayrımcı ve Dışlayıcı İfadeler	83
4.7. Suçlama.....	84
4.7.1. Politik ve Sosyal Suçlamalar	85
4.7.2. Bireylere Yönelik Suçlamalar.....	86
4.7.3. Toplumun Genelini Suçlama	88
4.8. Ötekileştirme.....	89
4.8.1. Kültürel ve Etnik Ayrımcılık	90
4.8.2. Sosyal Statüye Dayalı Dışlama	91
4.8.3. İdeolojik ve Politik Ötekileştirme.....	92
5.SONUÇ VE TARTIŞMA	103
KAYNAKÇA.....	111

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma Bulgularına İlişkin Kelime Bulutu	94
Şekil 2. Araştırma Bulgularına İlişkin Kod Bulutu	96
Şekil 3. Araştırma Kodlarının İlişki Haritası	99

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Bulgularından Elde Edilen Kod Kitabı.....	53
---	----

KISALTMALAR DİZİNİ

API: Application Programming Interface

BMMYK: Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği

FRIT: The EU Facility for Refugees in Turkey

TDK: Türk Dil Kurumu

YSK: Yüksek Seçim Kurulu

1.GİRİŞ

Göç, ekonomik, sosyal ve kültürel dinamikleri derinden etkileyen önemli bir olgu olarak tarih boyunca toplumsal yapıyı şekillendirmiştir. Göç, bireylerin daha iyi yaşam koşulları, ekonomik fırsatlar veya güvenlik arayışı gibi gönüllü nedenlerle göç edebileceği gibi; savaş, doğal afetler ve politik baskılar gibi zorunlu sebeplerle de yer değiştirebilmektedir. Bu bağlamda, göç yalnızca bireylerin yer değiştirme hareketi değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve ekonomik yapıları etkileyen zor bir süreç olarak öne çıkmaktadır. Özellikle küreselleşme ile, birlikte göç süreçleri hem göç veren hem de göç alan ülkelerde çok boyutlu etkiler yaratmakta ve sadece demografik değil, kültürel ve politik dönüşümlerin de parçası hâline gelmektedir

Medya, tarih boyunca göç süreçlerini ve toplumsal algıları şekillendirmede merkezi bir rol oynamıştır. Geleneksel medyanın önyargıların oluşumuna katkı sunduğu süreç, sosyal medyayla birlikte daha karmaşık bir hâl almıştır. Sosyal medya platformları, bireylerin ve grupların düşüncelerini daha hızlı ve geniş kitlelere yaymasına olanak tanıyarak, nefret söylemleri ve ayrımcı ifadelerin daha görünür hale gelmesine neden olmuştur. Özellikle X gibi platformlar, kullanıcıların etkileşimli içerikler üretmesini kolaylaştırmakta ve bu içeriklerin, göçmenler hakkında olumsuz söylemlerin yeniden üretilmesine uygun bir ortam sunmaktadır.

Bu çalışma, Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımını temel alarak, sosyal medyada göçmenlere yönelik üretilen ayrımcı söylemlerin toplumsal güç ilişkileri ve önyargılar üzerindeki önyargılarla nasıl ilişkilendiğini incelemektedir. Bu yaklaşım, dilin yalnızca iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda toplumsal yapıyı inşa eden ve yeniden üreten bir unsur olduğunu ele alır. Ayrıca, Sosyal Kimlik Kuramı çerçevesinde sosyal medya söylemlerinde 'biz' ve 'onlar' ayrımı üzerinden şekillenen dışlayıcı dilin grup aidiyetiyle nasıl kurulduğu değerlendirilmiştir. Damgalama Kuramı ise, göçmenlerin belirli kalıplarla nasıl etiketlendiğini ve bu etiketlerin söylemler içinde nasıl yeniden üretildiğini açıklamada katkı sağlamaktadır.

Literatürde, sosyal medyada dolaşıma giren içeriklerin, göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerin yeniden üretiminde rol oynayabileceği vurgulanmaktadır. Sahte haberler ve manipülatif içeriklerle sosyal medya, göçmenler hakkında olumsuz algılar oluşturarak bu algıyı topluma yayabilmektedir (Arslantürk, 2020). Suriyeli göçmenler de

çoğu zaman dini önyargılar, ekonomik kaygılar ve güvenlik endişeleriyle şekillenen bu söylemlerin hedefinde yer almaktadır. Özellikle göçmenlere, dini azınlıklara, kadınlara ve engelli bireylere yönelik nefret söylemlerinin sosyal medya platformlarında yaygın olarak yer bulduğu literatürde belirtilmektedir. Seçim dönemleri, bu tür söylemlerin daha belirgin hâle geldiği zaman dilimleridir. 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim süreci, Türkiye’de sosyal medya üzerinden yayılan göçmen karşıtı söylemlerin arttığı bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Özellikle X platformunda “Suriyelileri istemiyoruz” gibi etiketlerin hızla yayılması, göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerin çevrim içi ortamda nasıl dolaşıma girdiğine dair çarpıcı örnekler sunmaktadır.

Araştırma sorusu, sosyal medya ve göçmen algısı üzerine yapılan çalışmalardaki literatür boşlukları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Sosyal medyanın, nefret söylemlerini ve ayrımcı dili yayarak toplumsal kutuplaşmayı artırdığı (Varış ve Avşar, 2022) özellikle mültecilere yönelik nefret söylemi, genellikle ötekileştirme, hakaret ve aşağılama biçiminde kendini göstermektedir (Kurt, 2019). Ancak, bu söylemlerin seçim dönemlerinde nasıl şekillendiğine dair araştırmalar oldukça sınırlıdır. Literatürde Türkiye’de nefret söylemi üzerine yapılan çalışmaların genellikle mülteci sorunu odaklı olduğu görülmektedir. Kurt (2019), YouTube’da Suriyeli mültecilere yönelik nefret söylemini incelerken, Taşdelen (2020) ise Twitter’daki #suriyelileriistemiyoruz etiketi ile yayılan nefret söylemine odaklanmıştır. Özellikle seçim döneminde bu tür dijital söylemlerin nasıl üretildiğine ve toplumsal söylem alanlarında nasıl konumlandığına dair daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma, sosyal medyada üretilen göçmen karşıtı söylemlerin seçim dönemindeki yapısını çözümleyerek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada şu soruya yanıt aranmaktadır:

“2023 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde sosyal medya platformlarında, özellikle X üzerinden Suriyeli göçmenlere yönelik söylemler nasıl şekillenmiştir ve bu söylemler ayrımcılıkla ilişkili söylemsel yapılarda ve toplumsal tartışmalarda hangi biçimlerde ifade edilmiştir?” Bu kapsamda çalışma, sosyal medya platformlarında üretilen söylemlerin hangi temalar etrafında şekillendiğini, bu söylemlerin toplumsal bağlamda nasıl konumlandığını ve seçim dönemine özgü kutuplaştırıcı dilin bu yapılarla nasıl iç içe geçtiğini analiz etmektedir.

Bu yönüyle tez, yalnızca göçmen karşıtı söylemlerin değil, bu söylemlerin seçim döneminde nasıl yoğunlaştığının ve siyasal atmosferle nasıl etkileşime girdiğinin analizine odaklanarak literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Nefret, ifşa, etiketleme gibi temalar daha önce farklı bağlamlarda çalışılmış olsa da bu araştırma bu temaların Türkiye’deki seçim sürecine özgü kullanım biçimlerini inceleyerek mevcut çalışmalardan ayrılmaktadır.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç kavramı ve göçmenlik olgusu

Suriyeli göçmenler, mülteci statülerinden kaynaklanan dil, istihdam, eğitim ve kültürel uyum sorunlarının yanı sıra, yerel toplumun önyargı ve ayrımcı tutumlarıyla da karşılaşmakta, bu durum yaşamlarını daha da zorlaştırmaktadır.

Suriyeli göçmenlere karşı oluşan damgalama, suçlama, iftira, etiketleme ve ifşa gibi sosyal olgular sosyal yaşamlarının her alanında varlığını göstermektedir. Bu olgular, günlük yaşamlarını ve geleceklerini de tehdit eden unsurlar haline gelmesi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin yaralar oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, damgalama kuramı ve kritik söylem analizi kuramı, hedef grup ve yaşadıkları durum hakkında derinlemesine bir anlayış sunmaktadır. Damgalama kuramı, bireylerin toplumsal algılar ve etiketlemeler aracılığıyla nasıl dışlandığını ve bu durumun bireylerin kimlikleri üzerindeki etkilerini ele alırken (Goffman, 2014); kritik söylem analizi kuramı, dilin ve söylemin toplumsal güç dinamikleriyle nasıl ilişkili olduğunu incelemektedir (Dijk, 2001). Bu kuramlar, Suriyeli göçmenlerin yaşadığı zorlukları anlamak ve çözüm önerileri geliştirmek açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır.

İnsanlık tarihi ile ortaya çıkan göç ve göçmen olgusu tarih boyunca birçok bilim dalının araştırma konusu olmuştur. Göç olgusu, bireylerin veya bir grup insanın bulunduğu yerden ayrılarak başka bir bölgeye kalıcı veya geçici olarak taşınmasını ifade etmektedir. Göç kavramı insanlık tarihi kadar eski olup tarihsel süreç içerisinde farklı yorumlarla ve çeşitli olgularla şekillenerek temel anlamda bir yer değiştirme olarak değerlendirilmiştir. Dünya tarihi, her dönemde önemli göç hikâyelerine sahne olmuştur (Manning & Trimmer, 2020). Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre, “Ekonomik, toplumsal, siyasi nedenlerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye ya da bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmesi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Göç Terimleri Sözlüğünde ise göç, “Kişi veya bir grup insanın uluslararası sınırları geçerek yer değiştirme hareketi” olarak açıklanmaktadır. Göç, süresi, yapısı ve nedeni her ne olursa olsun insanların yer değiştirmesiyle ilgili nüfus hareketlerini kapsar (Göç Terimler Sözlüğü, 2024).

Ağaoğlu'na göre göç “bireylerin veya toplulukların, yaşadıkları yerden ayrılarak başka bir yere yerleşmeleri ve hayatlarını bu yeni yerde sürdürmeleri şeklinde ortaya çıkan bir sosyal hareketlilik biçimi” olarak tanımlamaktadır. (Ağaoğlu, 2011). Yalçın ise göçü tarafından, politik, sosyo-kültürel ve ekonomik nedenlerin yanı sıra kişisel tecrübelerden kaynaklanan, kısa veya uzun vadeli, geri dönme ya da kalıcı yerleşme amacıyla bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır (Yalçın, 2004). Bu tanımlar, göçün insanlık tarihi boyunca farklı şekillerde tanımlanan çok boyutlu bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır

2.2 Göç Nedenleri

İnsanlar, tarihi süreç içerisinde ekonomik, sosyal, politik veya çevresel etkenlerle yaşadıkları yerleri terk ederek farklı coğrafyalara yönelip göç etmişlerdir. Tarihsel süreçte yapılan göçlerin niteliğinde sürekli bir değişim meydana gelmiştir. İlk dönemlerde zor doğa ve iklim şartları, savaş, kıtlık, gibi nedenler iken günümüzde ise ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel nedenlere bağlı olarak gerçekleşmektedir (Akıncı, Nergis, & Gedik, 2015). Günümüzdeki göç hareketleri, ekonomik krizler, çevresel faktörler ve siyasi nedenler gibi etkenler üzerinden şekillenirken, gelişen iletişim ve ulaşım imkânları ile daha iyi bir yaşam sürme isteği, göçlerdeki artışa sebep olmuştur. Park'ın belirttiği gibi, insanlar tarih boyunca daha iyi yaşam koşulları arayışıyla ya da maruz kaldıkları tehditler nedeniyle bulundukları yerden başka bir yere göç etmek durumunda kalmışlardır (Park, 2016). Bu yoğun ve kapsamlı göç hareketliliği nedeniyle (Castles & Miller, 2008), içinde bulunduğumuz dönemi çağı “göçler çağı” olarak ifade etmişlerdir. Bu göçlerin arasında ekonomik nedenli göçlerin daha yaygın olduğu gözlenmektedir. İnsanlar, daha iyi iş ve yaşam imkânlarının bulunduğu yerlere gitme arzusu nedeniyle, gelişmiş ülkelere göç etme eğilimi göstermektedirler. Gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasındaki ekonomik, sosyal ve istihdam kaynaklı yapısal farklılıklar, göç hareketlerinin temel dinamiklerini oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki, ücret miktarının daha fazla olması ülkelerde işçi maaşlarının ve yaşam standartlarının fakir ülkelere oranla daha yüksek olması ekonomik nedenli göçü tetiklemektedir (Güllüoğlu, 2012).

Bununla birlikte göç sadece ekonomik nedenlerle sınırlı değildir; çevresel faktörler de insanların yaşadıkları yerleri terk etmelerine yol açabilmektedir. İnsanların yaşadıkları yerlerdeki çeşitli doğal afetler, iklim değişiklikleri veya çevresel bozulmalar, bireyleri hayatlarını sürdüremez duruma getirmekte ve zorunlu olarak başka bir ülkeye

veya kendi ülkeleri içerisinde farklı bir bölgeye göç etmeye zorlamaktadır. Bu tür göçler çevresel göç olarak adlandırılmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) çevresel göçmenleri şu şekilde tanımlamaktadır: “Yaşamlarının veya yaşam koşullarının çevredeki ani veya yavaş değişimin zorlayıcı nedenlerinden dolayı olumsuz etkilenmesi sonucunda, yaşam alanlarını geçici veya kalıcı olarak, kendi ülkeleri içerisinde kalarak ya da yurt dışına çıkmak suretiyle terk etmeye zorlanan ya da kendisi tercih eden kişiler ve/veya gruplardır” (IOM, 2007).

Siyasi faktörler de göçün önemli nedenlerinden biridir. Savaşlar, işgaller, devrimler, siyasi baskılar ve rejim değişiklikleri siyasi göçleri oluşturmaktadır. Ortadoğu'da 2011 yılında başlayan Arap Baharı ve ardından Suriye'deki iç savaş, bölge ülkelerinde büyük bir toplumsal dönüşüme ve zorunlu göç hareketine neden olmuştur. Siyasi istikrarsızlık ve çatışmalar, milyonlarca insanı yaşadıkları toprakları terk etmeye mecbur bırakmıştır. İnsanlar, yaşadıkları bölgede kendilerini güvende hissetmedikleri zaman göç onlar için bir tercih hatta bazen mecburiyet olması göçü zorunlu kılmıştır (Akgür, 1997). Bu süreç, göç eden bireylerin gittikleri ülkelerde yeni bir yaşam kurma çabalarını beraberinde getirirken, göç alan ülkelerde de çeşitli sosyal, ekonomik ve politik etkiler yaratmaktadır.

2.3. Göç Türleri

Göç, bireylerin veya toplulukların bir bölgeden başka bir bölgeye taşınması ve yerleşmesi sürecidir. Göçler iç göç ve dış göç olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır. İç göç, aynı ülke içinde farklı şehirlere ve bölgelere yapılan yer değiştirme hareketidir. İç göç, aynı ülke içinde gerçekleştiği için bireyler, ortak dil, din ve sosyal normlara sahip olduklarından uyum ve resmi süreçler daha hızlı ve kolay ilerlemektedir (Eraldemir, 2013). İç göçlerin en yaygın olanı kırsal alandan kentlere doğru gerçekleşen göç hareketleridir. Özellikle sanayileşmiş ve turizm potansiyeli yüksek bölgeler, iç göç açısından öne çıkmaktadır.

Dış göç ise ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel, iklimsel, doğal afet gibi nedenlerden dolayı ülkelerinden başka bir ülkeye yapılan uzun veya kısa süreli nüfus hareketlerini ifade etmektedir. Ekonomik gelişmeler ve oluşan yeni dünya düzeni, insanların farklı sebeplerle bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmesine yol açmıştır. Göç, bu süreçte hem yerel hem de küresel düzeyde önemli etkiler yaratmıştır. (Güder, 2016) Dış göçlerin nedenlerinden olan **zorunlu göç**, genellikle savaş, zulüm, baskı, doğal afet,

açlık gibi sebeplerden dolayı insanların istemleri dışında yaşadıkları yerlerden ayrılmak zorunda kalıp göç etmeye itilmeleridir. Göçlerin çoğunda, insanlar yoksulluk ve dışlanma gibi zorluklarla karşı karşıyadırlar. Bu yüzden, göçlerin hepsinin bir zorunluluk boyutu bulunmaktadır (Karakoç, 2010).

Göçler süresine göre geçici göçler ve kalıcı göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Geçici göç, insanların belirli bir süre için başka bir yere gidip tekrar geri dönmesini ifade etmektedir. Bu göç türü genellikle ekonomik, sosyal veya kültürel nedenlerle gerçekleşmektedir. mevsimlik tarım işçiliği, turistik seyahatler, eğitim veya sağlık amaçlı yer değiştirmeler geçici göçlerdir. Çalışma, eğitim, diploması, bilimsel araştırmalar gibi belirli bir amaç doğrultusunda ve sınırlı bir süre için gerçekleşen sosyal hareketlilik, geçici göç olarak tanımlanmaktadır (Günay, Atılğan, & Serin, 2017). Kalıcı göç ise insanların yaşadıkları yerden başka bir yere sürekli olarak yerleşmek üzere gidip geri dönmemeleridir. Ballyn'e göre ise göç, bir kişinin doğduğu yerden başka bir yerde geçici veya kalıcı olarak yaşamasıdır (Ballyn, 2011). Özellikle savaş, çatışma ve ekonomik krizler gibi nedenlerle gerçekleşen zorunlu göçler, zaman içinde kalıcı hale gelebilmektedir. Bu bağlamda, Suriye iç savaşı nedeniyle Türkiye'ye sığınan bireylerin uzun vadede kalıcı göçe dönüşebileceği öngörülmektedir. Bu bağlamda göç olgusunu daha iyi anlayabilmek için göç türlerini incelemek önem taşımaktadır.

Düzenli Göç: Gittikleri ülkenin iznini alarak, hak ve sorumluluklarını bilerek ve yerine getirdikleri göç türüdür. Başka bir ifadeyle, yasal izinler ve prosedürler çerçevesinde gerçekleşen göç türüdür (Redpath, 2013). Düzenli göçmenler, gittikleri ülkede yasal statüye sahip olurlar ve bazı hak ve yükümlülüklerden yararlanmaktadırlar. Türk vatandaşlarının farklı ülkelerde işçi olarak çalışmaları düzenli göç kavramı içerisinde değerlendirilmektedir. **Düzensiz Göç:** Bir ülkeye yasadışı giriş yapmak, o ülkede yasal olmayan bir şekilde kalmak veya yasal yollarla girip belirlenen süre içinde çıkmamak düzensiz göçü kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle birey veya grupların, gerekli resmî belgeler olmaksızın bir ülkede yasal izin olmadan kalmaları veya çalışmalarına düzensiz göç (İçduygu & Aksel, 2012) şeklinde ifade edilmektedir. Bu durum, günümüzde birçok ülkenin karşılaştığı önemli sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir

2.4. Suriye Göçü ve Türkiye'ye Etkileri

2.4.1. Suriye Göçü

Tunus ve Mısır'da başlayan ve Ortadoğu'da siyasi değişimlerin yaşanmasına neden olan “Arap Baharı”, 2011 yılının başında Suriye’de iç savaşın yaşanmasına neden olmuştur. Bu süreçte yaşanan kitlesel göç hareketleri, bölge ülkeleri üzerinde ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan derin etkiler yaratmıştır. Suriye'deki iç savaş ve çatışmaların yoğunlaştığı bölgelere en yakın ülkelerden biri olan Türkiye, bu göç dalgasından doğrudan etkilenmiştir. Özellikle Suriye'de 2012 yılından sonra ülkedeki insan hakları ihlallerinin artması, insani yardım ihtiyacını önemli ölçüde artırmıştır. Türkiye ‘de 1994 yönetmeliği¹ mültecilerin ülkeye girmesine izin vermeme ilkesine sahiptir (Resmî Gazete, 1994). Ancak 2011’in Nisan ayında Suriyeli mülteciler Türkiye’ye kitleler halinde giriş yaptıklarında bu tüzük pratikte uygulanmamıştır. Öte yandan Türk hükümeti açık kapı politikası uygulayacağını ilan etmiştir. Kanun meclis tarafından kabul edilmeden yürürlüğe girmiş, Türkiye 2011-2014 yılları arasında Suriye mülteci krizini herhangi bir yasal düzenleme veya kılavuz olmadan yönetmek durumunda kalmıştır. Bu nedenle, Türkiye Cumhuriyeti Suriyeli mültecileri, onları tanımlamak için yasal bir terimin yokluğunda “misafir” olarak nitelendirmiştir (Şimşek, 2019).

“Misafir” kavramı iç savaşın bitmemesi, kalış sürelerinin uzaması nedeniyle yıllar içinde değişime uğramak zorunda kalmıştır. İç savaş nedeniyle ülkelerinden çıkmak zorunda kalan Türkiye’deki Suriyeliler kitleler halinde Türkiye’ye illegal yollarla giriş yapmıştır. 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Kanunu ve Geçici Koruma Kanunu ile “Kitlesel olarak ülkelerinden acil ayrılan ve geri dönemeyen Suriyelilere hukuki statü tanımlanarak “Geçici Koruma”²(Temporary Protection) kapsamına alınmış, “Geri Göndermeme”³ (NonRefoulment Principle) ilkesi benimsenmiştir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

¹ Madde 8 - Uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerimiz saklı kalmak koşuluyla ve aksine bir siyasi karar alınmadıkça, nüfus hareketinin arazi avantajları da dikkate alınarak sınırda durdurulması ve sığınmacıların sınırı geçmelerinin önlenmesi esastır.

² Geçici koruma, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesine göre “(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılarla geçici koruma sağlanabilir.

³ Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 4. Maddesine göre “hiç kimsenin işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tâbi tutulacağı ya da ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir toplumsal. gruba

Bu sayının haricinde düzensiz göçmenler ve Geçici Koruma kapsamı altına alınmayı bekleyen randevu sahibi Suriyeli mülteciler de bulunmaktadır. “İstisnai vatandaşlık” kapsamı altında Türk vatandaşı olmayı bekleyen veya Türk vatandaşı olan Suriyeli göçmenler de bulunmaktadır. 21 Ağustos 2024 tarihi itibarıyla Türkiye’de 3 milyon 99 bin 524 geçici koruma altında Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Geçici Koruma kapsamında bulunan ve Türk vatandaşı olan Suriye uyruklu kişi sayısı ise 238 bin 768’dir (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024).

Suriyeli mülteciler Türkiye’ye ilk girişlerinde “misafir” olarak anılıp geri dönmeleri planıyla sığınmalarına izin verildiğinden, geçici olarak koruma altında bulunmaları entegrasyon süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Şimşek, 2019).

Suriyeli mültecilerin her geçen gün sayılarının artması, kalış sürelerinin uzaması, ekonomik, kültürel, politik ve sosyal açıdan birçok zorluğa sebep olmaktadır. Türkiye’de yerel halkın Suriyeli algısını oluşturan faktörler; sosyokültürel, ekonomik ve güvenlik başlığı altında ele alınacaktır.

2.4.2. Suriye Göçünün Türkiye’ye Etkileri

2.4.2.1. Suriye göçünün sosyo-politik etkileri

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda Suriyeli mültecileri topluma adapte etmek için “uyum” kelimesi kullanılmaktadır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 96. Maddesi uyarınca Göç İdaresi Başkanlığına uyum çalışmaları konusunda çeşitli görevler yüklemiştir. İlgili maddeye göre uyum, yabancılara Türkiye’de, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandıracak faaliyetlerdir. (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Hem yabancının hem de ev sahibi toplumun yaşamın tüm alanlarında gerçekleştirmesini amaçlayan, gönüllülük esaslı politikadır.

Bu kapsamda Suriyelilere 2016 yılında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma imkânı sağlanacağı açıklanmıştır. Bu kanunla entegrasyon süreçleri için önemli bir adım

mensubiyeti veya siyasî fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemeyeceği” düzenlenmiştir

atılmıştır. Vatandaşlık verilmesi planlanan Suriyelilerin öncelikli olarak yüksek eğitim mezunu olması, Türkiye’ye bilimsel, ekonomi ve teknoloji konularında katkı sağlayan ya da sağlayacağı düşünülen kişiler olması, Türkiye’den çalışma izni bulunması kriterleri öne çıkmıştır (Şardan, 2017).

Suriyelilerin Türkiye'deki sayılarının artması, kamp dışına çıkararak şehirlere yerleşmeleri, Suriye'deki çatışmaların devam etmesi ve hükümetin Suriyelilere vatandaşlık verme planlarını açıklaması, Türk toplumundaki geçici “misafir” algısının değişmesine neden olmuştur.

Medya ve sosyal medyada yer alan haberlerle Suriyeli mültecilerin varlığı provoke edilmiştir. “Suriyelilerin hastanelerde ücretsiz muayene olduğu, üniversite sınavına girmeden üniversiteye yerleştirildikleri, maaşa bağlandıkları, fatura ve vergi ödemedikleri, kamuya atandıkları, vergisiz araç satın alabildikleri, Suriyelilere ücretsiz ev verildiği (Mülteciler Derneği, 2024). şeklinde yer alan asılsız iddialar yerel toplumu olumsuz yönde etkilemiş; “Suriyeliler ülkelerine dönsün.” kampanyası başlatılmıştır. Türk medyasında Türkiye’de Geçici Koruma Statüsü kapsamında bulunan Suriye vatandaşları ile ilgili haberler servis edilirken kullanılan dil “sel, heyelan, göç dalgası” gibi mecazi ifadelerin adeta felaketi çağrıştıran ve Suriyelilerin kitlesel olarak hareket ettiğini ve bunun da bir tehdit unsuru olarak algılandığını söylemektedir (Doğan, 2021). Türklerin Suriyeli mülteciler hakkında kemikleşmiş yanlış algılara sahip olması ve bu yanlışların kontrolsüzce yayılması da medya ve sosyal medyada var olan dezenformasyonlar nedeniyledir.

Bazı Türk medya organlarının Suriyelilerin karıştığı bireysel suçlara yoğunlaşması ve her sorun için onları suçlama çabası içinde olması da Suriyelileri yalnızca medya kanalıyla tanıyan yerel halkın Suriyelilerle kurduğu ilişkiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Nitekim Yücebaş’ın 2022’de yapmış olduğu araştırmada medyada Suriyeli mültecilerin temsillerinde, ekonomik yük, güvenlik, yardım ve insani durumları ön plana çıkaran içeriklerin üretildiğini söylemek mümkündür (Yücebaş, 2022).

Siyasi partiler de iktidara gelmek için Suriyeli mülteciler üzerinden politika yürütmektedir. Yürütülen bu politikalar yerel halkı Suriyeli mültecilere karşı kışkırtarak kin ve düşmanlığa teşvik etmektedir. Abdullah ve Tahiroğlu, “Türk partilerinin, Türkiye’de ikamet eden Suriyelilerin sorunlarına yönelik tutumları” başlıklı makalesinde,

Türk siyasi partilerin Suriyeli mültecileri kendi çıkarları için kullandıklarına dair detaylı bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmayla görülüyor ki siyasi partiler açısından Suriyeliler üzerinden Türk toplumunun takdirini kazanarak oy toplamak iktidara gelebilmek için etkili bir yöntemdir. Öte yandan bu yöntem yerel halkı Suriyelilere karşı kutuplaştırmaktadır (Alabdullah & Tahiroğlu, 2023).

Türk toplumu, Suriyelilerin dezavantajlı konumlarına rağmen sömürölmelerinden yana değildir. Toplum sosyo-ekonomik nedenler bir tarafa, konuya insani açıdan yaklaşmaktadır (Doğan, 2021). Diğer yandan Suriyelilerin sosyal uyumlarını zorlaştıran birçok neden bulunmaktadır. Yerel halk tarafından Suriyelilere yönelik bazı “ırkçı” davranışlar sergilenmektedir. Suriyeli bireyler -öğrenci, işçi, ev hanımı vb.- sosyal hayatın her alanında ırkçılığa maruz kalabilmektedir. Türkçeyi bilmemeleri ırkçılığa maruz kalmalarının en önemli nedenlerinden biridir. Uzun çalışma saatleri nedeniyle dil öğrenimi konusuna vakit ayıramamaktadırlar.

İstihdam konusunda sosyal güvenceleri bulunmadan düşük ücret ve uzun mesaiyle çalıştırılmaları Suriyelilerin uyumlarını zorlaştıran en önemli problemidir. “Suriyeli” olduklarını söylediklerinde ev kiralarnn yükselmesi nedeniyle birkaç aile aynı evde birlikte yaşamak zorundadır. Yerel halk, kalabalık olmasından kaynaklanan gürültü nedeniyle Suriyeli mültecilere ev vermek istememektedir. Bu da Suriyeliler açısından önemli bir barınma sorunu oluşturmaktadır (Dündar, 2017).

Suriyeli mülteci çocukların birçoğu, ekonomik zorluklar nedeniyle eğitim yerine çalışmak zorunda kalmaktadır. Buna ek olarak, okula kayıt için gereken belgelerdeki bürokratik engeller ve bazı okul yöneticilerinin keyfi uygulamaları, Suriyeli çocukların eğitim sorununu daha da derinleştirmektedir. Tüm bu durumlar Suriyeliler açısından Türk toplumuna uyumu zorlaştırmaktadır.

2.4.2.2. Suriye göçünün ekonomik etkileri

Suriyelilerin Türkiye’deki varlıkları yerel halka, ekonomik etkileri üzerinde yapılan araştırmalar, Suriyelilerin Türk vatandaşları tarafından tehdit unsuru olarak algılandığını ortaya koymuştur. Suriyelilerin, Türk vatandaşlarının işlerini ellerinden alacaklarına dair olan inançları ve Suriyelilere yapılan yardımlar oluşan algının temel nedenleri arasında yer almaktadır. Ancak bu yardımlar AB'nin Türkiye'deki Mülteciler

için Mali Yardım Programı (FRIT) kapsamında finanse edilmiştir (Mülteciler Derneği, 2024).

Suriyelilerin belli mahalle ve bölgelerde yoğunlaşması, buralarda birçok iş yeri açması, ucuz iş gücü sunmaları nedeniyle Suriyeli mültecilerin Türklerin işlerini elinden aldığını düşünenlerin oranı yüzde 56,1'dir (Kahvecioğlu, 2014). Ancak bu iddia yersizdir ve gerçeği yansıtmamaktadır. Suriyeli mültecilerin yerel halkın çalışmak istemediği alanlarda istihdam edildiği aşıkardır. Bunun sonucunda vasıfsız işgücünde ortaya çıkan açık kapanmaktadır. Bu da bölgedeki yatırımların artmasına olumlu katkılar sağlarken ucuz iş gücünü beraberinde getirmektedir (Çoltu & Öztürk, 2018).

Ekonomik krizlerin meydana geldiği durumlarda, yerel halk tarafından en çok dikkat çeken grup, genellikle mülteciler olmaktadır (Doğan, 2021). Bu tür ekonomik zorluklar, işsizlik, enflasyon ve yaşam standartlarındaki düşüş gibi sorunlarla başa çıkmaya çalışan yerel halkın, mültecilerin varlığını tehdit unsuru olarak algılamalarına neden olmaktadır. Pandemi sonrası Türkiye'de yaşanan ekonomik kriz de mültecilerin varlığını yerel halk tarafından rahatsız edici bir durum olarak değerlendirilmesine yol açmıştır (Çoltu & Öztürk, 2018).

2.4.2.3. Suriye göçünün güvenlik konusundaki etkileri:

Sınıra yakın bölgelerde yaşayan yerel halk, Suriyeli mültecilerle birlikte yaşamının getirdiği endişelerle terör olaylarına karşı daha hassas hissetmektedir (Tuncel & Ekici, 2019). Bu durum, özellikle mülteci yoğunluğunun yüksek olduğu yerlerde, yerel halkın güvenlik algısını önemli derecede etkilemektedir. Yerel toplumda, Suriyelilerin asayiş bozan, olay çıkartan sorunlu bir toplum olduğu yönünde yaygın bir kanı bulunmaktadır. Bu algı, mülteci topluluklarının yerel kültürle entegrasyonundaki zorluklar ve bazı bireylerin olumsuz davranışlarıyla pekişmektedir. Özellikle sosyal medyada dolaşan doğrulanmamış haberler ve dezenformasyon, bu önyargıların daha da güçlenmesine neden olmaktadır. Ancak, bu görüş asılsız bir iddiadan ibarettir; İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre Türkiye genelinde Suriyelilerin karıştığı adli olaylar yalnızca %1,32 oranındadır (İçişleri Bakanlığı, 2024). Bu oran, mülteci topluluklarının genel olarak suç oranlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Ancak, toplumdaki güvenlik algısı yalnızca gerçek verilere değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal faktörlere de dayanmaktadır. Medyanın, özellikle olumsuz olayları

büyüterek ve genelleştirerek sunma eğilimi, bu algının şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Tekil suç olaylarının veya anlaşmazlıkların büyük topluluklara genellenmesi, mülteci topluluklarının damgalanmasına ve güvenlik sorunlarıyla ilişkilendirilmesine yol açmaktadır. Bu durum, mültecilerin entegrasyon sürecini daha da zorlaştırmakta ve toplumda kutuplaşmayı artırmaktadır.

Suriyeliler açısından en ciddi güvenlik riski, yerel halk arasında var olan bu olumsuz tepkinin bir provokasyon sonucunda şiddet içeren kitlesel bir tepkiye dönüşmesidir (Tunca & Karadağ, 2020). Bu tür bir durum hem mülteciler hem de yerel halk için ciddi sonuçlar doğurabilir. Nitekim, Ankara Altındağ ve Kayseri’de yaşanan olaylar (Altındağ Olayları, 2021), Suriyeliler açısından maddi ve manevi büyük hasarlara yol açmıştır. Bu olaylar, mülteci topluluklarının güvenliğini tehdit etmekle kalmayıp, aynı zamanda yerel halkın da huzurunu bozmuş ve toplumsal gerginlikleri artırmıştır.

2.5. Medya ve Göç İlişkisi

Medya, devlet kurumları ile bireyler arasındaki bilgi alışverişinin sağlanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Diğer bir ifadeyle, medya yalnızca haberlerin edinildiği bir mecra değil, aynı zamanda kurumların yönlendirdiği bilgilerin vatandaşlara ulaştırıldığı bir alan olarak tanımlanabilir (Sezgin, 2012). Medya, toplumun bilgiye ulaşmasını sağladığı gibi insanların düşüncelerini ve düşünme şekillerini de etkilemektedir. Bu nedenle, toplumdaki bireylerin düşüncelerini ve düşünme biçimlerini şekillendiren en önemli araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Medya, dil ve görsel unsurlarla desteklediği algı yönetimi sayesinde haberlerin ideolojik bir şekilde şekillendirilmesine yol açmaktadır (Özdemir & Akdağ, 2023).

Medya, toplumsal hareketlerin oluşumunda kimi zaman ortak bir bilinç oluşturulmasına ve bu hareketlerin amaç ile hedeflerinin geniş kitlelere duyurulmasına önemli katkılar sunmaktadır (Başoğlu, 2023). Ancak, aynı zamanda belirli bir bakış açısını ön plana çıkararak diğer görüşlerin dışlanmasına da neden olabilmektedir. Bu durum, bireylerin olaylara ve durumlara bakışını şekillendirerek toplumsal bilinç üzerinde derin etkiler bırakmaktadır.

Özellikle göç ve göçmen konularında, medya tarafından sunulan içerikler, toplumun bu konulara dair tutumlarını şekillendirmekte ve göçmenlerin toplum içindeki algısını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Göç, tarih boyunca insanlık

için çok önemli bir konu ve gündem olmuş ve günümüzde, siyasi, sosyal ve ekonomik sorunlarla birlikte daha da önemli bir hale gelmektedir. Medyanın bu konu üzerindeki etkisi, göçmenlerin toplumda nasıl algılandığı ve kamuoyunun bu konudaki tutumlarının belirlemesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Medya, göçle ilgili haberleri sunarak toplumun bu konuya dair bakışını şekillendirmekte ve göçmenlerin nasıl temsil edildiğini etkileyerek göç süreçlerinin medyada nasıl yer aldığını, kamuoyunun bu konudaki tutumlarını belirlemede önemli bir etkiye sahiptir.

Medya alanında göç odaklı çalışmalar, özellikle 1980'lerin sonları ve 1990'larda dünya çapında göç hareketlerinin artış göstermesiyle önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Günümüz insanları, iletişim ve ulaşımında kaydedilen önemli gelişmeler sayesinde daha hızlı ve pratik bir şekilde yer değiştirme imkânı bulmaktadır (Adıgüzel, 2023). Bu bağlamda, Castles ve Miller (2008), günümüzü “göçler çağı” olarak tanımlarken (Castles & Miller, 2008), Papastergiadis (1999) ise mevcut yer değişimlerini “göç türbülansı” şeklinde adlandırmakta ve küreselleşme ile göç süreçlerinin süreklilik kazanacağına dair öngörülerde bulunmaktadır (Papastergiadis, 2000).

Geleneksel medya araçlarının (televizyon, gazete, radyo) göçmenlere dair algıyı biçimlendirmede tarihsel olarak güçlü bir etkisi olduğu bilinmektedir. Gündem belirleme (agenda-setting) ve çerçeveleme (framing) teorileri, medyanın seçtiği ve sunduğu konuların toplumun düşünce ve algılarını şekillendirdiğini savunmaktadır (Tanyıldızı & Tokgöz, 2023). Göçmenlere ilişkin haberlerde kullanılan “kriz”, “tehdit” ve “dalga” gibi terimler, yalnızca dikkat çekmekle kalmaz, aynı zamanda bu gruplara yönelik önyargıların ve algıların pekişmesine yol açmaktadır.

Dijital medya, geleneksel medyanın etkisini genişleterek ve hızlandırarak göçmenlerle ilgili söylemleri daha geniş kitlelere ulaştırmaktadır. Sosyal medya platformları, bireylerin göçmenlere yönelik algılarında belirleyici bir rol oynamakta; nefret söylemleri ve ayrımcı ifadelerin dolaşıma girmesine zemin hazırlamaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde sosyal medyada yayılan söylemler, toplumun hassasiyetlerini derinleştirmekte ve göçmenlerin toplumsal uyum sürecini zorlaştırmaktadır.

Van Dijk'in (2001) Eleştirel Söylem Analizi, medyanın toplumsal eşitsizliklerin pekiştirilmesindeki rolünü ele alarak, dil ve görsel unsurların ayrımcılığı nasıl yeniden

ürettiğini anlamaya yönelik önemli bir çerçeve sunmaktadır. Medya, göçmenleri zaman zaman asayiş bozan, toplumun düzenini tehdit eden bireyler olarak çerçevelemekte; bu da toplumda “biz” ve “onlar” algısını pekiştirerek kutuplaşmayı artırmaktadır.

Göçmenler toplumda çeşitli önyargı ve stereotiplerle karşı karşıya kalmaktadır. Kimi zaman güçsüz ve sorunlu, kimi zaman ise ülkeye yük olan ve suç işleyen kişiler olarak gösterilmektedir (Erdoğan, 2018). Bu stereotiplerin, medya tarafından pekiştirilen “öteki” söylemi üzerinden yayıldığı ve toplumun genelinde önyargıları güçlendirdiği literatürde sıkça vurgulanmaktadır. Oluşan bu olumsuz ya da yanlış bilgiler önyargıları besleyerek göçmenlerin farklı gruplar oluşturmalarına neden olmakta ve bu durum zamanla gruplar arasında çeşitli çatışmalara zemin hazırlama potansiyelini taşımaktadır.

Göç ve medya arasındaki ilişki, bireylerin ve toplumların göçmenlere yönelik algılarında kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle medyanın söylemleri, toplumsal önyargıları güçlendirebileceği gibi, olumlu bir çerçeveleme ile uyum süreçlerine katkıda da bulunabilir.

2.5.1. Sosyal Medyanın Bireysel ve Toplumsal Tutumlara Etkisi

Sosyal medya, bireyler ve topluluklar arasında iletişimi güçlendiren, bilgi paylaşımını hızlandıran ve toplumsal algıları şekillendiren bir platform olarak önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde sosyal medya, yalnızca bilgi edinilen bir yer olmaktan çıkıp, insanların düşüncelerini, duygularını ve tutumlarını ifade ettiği etkileşimli bir ortam haline gelmiştir. Bu sayede, bireysel tutumların ve görüşlerin hızla yayılması toplumsal algıların şekillenmesini mümkün kılmaktadır (Boyd & Ellison, 2007). Tutum, bireylerin bir olay, fikir veya sosyal gruba karşı geliştirdiği düşünceleri, duyguları ve davranış biçimlerini ifade eder (Mercan, 2015). Sosyal medya, insanların belirli konular hakkında ne düşündüğünü ve nasıl hissettiğini etkileyerek tutumlarını değiştirebilir veya güçlendirebilir. Bu platformlar, geniş bir bilgi kaynağı sağlarken aynı zamanda yanlış bilgilerin yayılmasına da zemin hazırlayabilmektedir. Sosyal medyada karşılaşılan içerikler, insanların belirli konulara veya gruplara karşı olumlu ya da olumsuz duygular geliştirmesine yol açabilir. Sürekli maruz kalınan mesajlar bireylerin düşüncelerinin davranışlarına yansımaya neden olabilir. Dolayısıyla sosyal medya, sadece bir haberleşme aracı değil, aynı zamanda bireylerin düşüncelerini ve toplumun genel bakış açısını şekillendiren güçlü bir etkidir.

2.5.2. Sosyal medya ve X

Tarih boyunca insanlar, toplumsal yaşamın bir gereği olarak iletişimi kullanmış üretim ve sosyal ilişkileri bu sayede sürdürebilmişlerdir. İster yüz yüze ister teknolojik araçlar aracılığıyla olsun, iletişim, bireylerin kendilerini ifade etmesini ve toplumla bağ kurmasını sağlamıştır (Yaylagül, 2006). Bu süreçte sosyal medya, toplumların yapısını etkileyen en önemli iletişim araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Dijital teknolojilerin hızlı gelişimi ve değişimiyle birlikte hayatımıza giren sosyal medya platformları, insanların birbirleriyle iletişim kurma biçimlerini değiştirmiş, bilgiye erişimi kolaylaştırmış ve sosyal etkileşimleri derinleştirmiştir. Sosyal ağlar, coğrafi sınırları ortadan kaldırarak küresel iletişim imkânı sunarak, haberlerin ve bilgilerin hızlı bir şekilde yayılmasını sağlayarak insanların güncel olaylardan anında haberdar olmasına olanak tanımaktadır.

Özellikle X, günümüzde en etkili sosyal medya platformlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Platformun temel amacı, insanların günlük yaşamlarında deneyimledikleri, düşündükleri veya duydukları olayları kısa cümlelerle bir web ortamında başkalarıyla paylaşımlarını sağlamaktır. (Altunay, 2010). Kısa ve öz mesajlara dayalı yapısı sayesinde X, anlık bilgi akışı sağlayarak sosyal, siyasi ve kültürel tartışmalara zemin hazırlayarak, kullanıcıların gündemi takip etmesini kolaylaştırmaktadır. Tweet paylaşımı, yazılı içerik üretmenin ötesinde, bir düşünceyi, duyguyu veya tepkiyi doğrudan ifade etme biçimi olarak görülmektedir. Kullanıcı, X aracılığıyla bir topluluğun parçası gibi hissedebilir ancak bu birliktelik sanal bir ortamda gerçekleşmektedir (Yeşilyurt, 2015). Hashtagler ve öne çıkan içerikler toplumsal konuların geniş kitlelere ulaşmasını sağlamakta ve sosyal medyanın kamusal bir tartışma alanı olarak işlev görmesine katkıda bulunmaktadır.

Ancak sosyal medyanın hızlı bilgi yayma gücü, yanlış bilgilerin de aynı hızla yayılmasına neden olabilmektedir. Bu durum, toplumda bilgi kirliliğinin artmasına, bireyler ile gruplar arasında ötekileştirme ve nefret söylemlerinin yayılmasına zemin hazırlayabilmektedir. Van Dijk'in (2001) belirttiği gibi, medya ve dil toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretilmesinde etkili birer araç olarak işlev görmektedir. Benzer şekilde, sosyal medyanın da göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerin yayılmasında önemli bir rol oynadığı gözlemlenmektedir. Özellikle seçim dönemleri gibi toplumsal hassasiyetin arttığı dönemlerde, X üzerinden göçmenlere yönelik nefret söylemlerinin yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. X, mesajların hızlı ve kolay bir şekilde geniş kitlelere

ulaştırılmasını sağlayarak iletişimin yönünü ve hızını değiştiren bir platform olarak öne çıkmaktadır (Kuyucu & Karahisar, 2013) Ancak bu özellik yalnızca bilgilendirme ve tartışma ortamı sağlamakla sınırlı kalmayıp, toplumsal kutuplaşmayı ve bilgi kirliliğini artırma riskini de beraberinde getirmektedir.

X, siyasi hareketlerin örgütlenmesinde ve seçmenlerin daha bilinçli talepler oluşturmada etkili bir platform olarak değerlendirilmektedir. (Bayraktutan ve diğerleri, 2014). Bu platformlar, toplumsal yapıya etkileri nedeniyle birçok tartışmanın merkezindedir. Özellikle (#) hashtagler, toplumsal olaylara dikkat çekmek için önemli bir araç hâline gelmiş ve göçmenlerle ilgili konularda da sıklıkla kullanılmıştır ancak bu etiketler, toplumsal farkındalık oluşturma amacının ötesine geçerek, bazı durumlarda belirli grupların hedef gösterilmesine ve bireylerin ifşa edilmesine yol açabilmektedir. Bu durum, sosyal medya üzerinden yürütülen söylemlerin bireyleri hedef almasına yol açarak toplumsal yapıda ayrışma ve kutuplaşma eğilimlerini artırmaktadır. Bu bağlamda birçok göçmen karşıtı hesabın #suriyelileriistemiyoruz etiketi altında birleştiği görülmektedir (Taşdelen, 2020)

X'de yapılan paylaşımlar incelendiğinde, nefret söylemi, etiketleme, ifşa etme, suçlama, aşağılama ve iftira başlıklı temaların sıkça öne çıktığı tespit edilmiştir. Çevrimiçi gazetelerin gündem oluşturma gücü ve X'in etkileşime açık yapısı ile geniş kitlelere ulaşma imkânı, nefret söylemlerinin yayılmasında etkili olabilmektedir (Yıldız, 2018). Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerin bu platformda yoğunlaşması, sosyal medyanın toplumsal ayrışmayı artırma ve kutuplaşmayı derinleştirme potansiyelini gözler önüne sermektedir.

2.5.3. 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde X'in rolü

14 Mayıs 2023'te gerçekleşen ilk tur Cumhurbaşkanlığı seçiminde hiçbir aday %50'yi geçemediği için seçim ikinci tura kalmış, 28 Mayıs'ta yapılan ikinci turda Recep Tayyip Erdoğan %52,18 oy alarak yeniden Cumhurbaşkanı seçilmiştir (YSK, 2023).

Seçim sürecinde X, siyasi aktörlerin mesajlarını ve kampanya söylemlerini geniş kitlelere ulaştıran en etkili platformlardan biri olmuştur. Seçim döneminde, politik adaylar ve partilere dair etiketler ile anlık etkileşimler, bilginin hızla yayılmasını sağlamış, özellikle göç ve göçmen politikaları gibi tartışmalı konular gündemin merkezinde yer almıştır. Göç ve göçmen konularında muhalefet ve iktidar, iki farklı görüş

sergilemektedir. Muhalefet partilerinden biri olan Zafer Partisi'nin Suriyeli göçmenlere ilişkin paylaşımları, diğer muhalefet partilerini de bu konuda açıklamalar yapmaya yönlendirmiştir. Farklı üsluplarla ifade edilse de seçim sürecinde Türkiye'deki büyük siyasi partilerin çoğu mültecilerin geri gönderileceği yönünde vaatlerde bulunmuştur. Öte yandan iktidar partisi, mülteci sorununa büyük ölçüde dinî ve duygusal bir bakış açısıyla yaklaşarak muhtaçlara yardım etmenin Türkiye'nin ahlaki görevi olduğunu savunmuştur (Tahiroğlu, 2023).

2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde X, siyasi aktörlerin mesajlarını ve kampanya söylemlerini geniş kitlelere ulaştıran sosyal medya platformu olarak öne çıkmıştır. Politik adaylarla ilgili etiketler ve anlık etkileşimler, bilginin hızla yayılmasını sağlarken, özellikle göç ve göçmen politikaları gibi kritik konulardaki tartışmalar platformda yoğun şekilde yer almıştır. Hem Cumhurbaşkanı adayları hem de siyasi partiler ve milletvekili adayları X 'i aktif kullanmış, bu durum platformu seçim sürecinin en önemli iletişim araçlarından biri hâline getirmiştir. X 'in siyasetteki etkisi ve kullanıcı sayısının fazlalığı nedeniyle, 14 Mayıs seçimlerinde Türkiye'de en çok öne çıkan sosyal ağlardan biri olmuştur (Babaoğlu, 2023).

Seçim sürecinde sosyal medya platformlarında yayılan yanlış ve yanıltıcı bilgiler, toplumsal kutuplaşmayı artırmış, demokratik sürecin sağlıklı işlemlerini zorlaştırmıştır. Özellikle seçim öncesinde ve sonrasında sosyal medyada oluşturulan hashtagler ve kampanyalar, toplumsal gerilimi tırmandırarak bilgi kirliliğinin yayılmasına neden olmuştur. İnternet ve sosyal medya, 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde göç ve göçmen politikalarına dair dezenformasyonun yayılmasında etkili olmuş, kamuoyunun bu konudaki algısını doğrudan etkilemiştir.

2.5.4. X 'da Yabancılar Yönelik İfadelerde Kavramlar

2.5.4.1. Nefret

Türk Dil Kurumu (TDK, 2024), nefret sözcüğünü 'bir kişinin kötülüğünü ve mutsuzluğunu isteme duygusu' ile 'tiksinme ve tiksinti' şeklinde tanımlanmaktadır. Birçok farklı disiplin tarafından da incelenen nefret söylemi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi “hoşgörüsüzlüğe dayalı her türlü nefret biçimi” şeklinde ifade ederken başka bir tanımda da “İrkçi önyargı, etnik kökeni, cinsiyeti, dini inançlara yabancı düşmanlığı veya saldırganlık, antisemitizm ve hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, teşvik

eden, savunan ya da haklı gösteren her tür ifade biçimi” olarak belirtilmiştir (Weber, 2009).

Toplumsal bir yapıya sahip olan nefret söylemi toplumun dinamikleri, kültürel yapısı ve tarihsel süreçleriyle şekillenirken aynı zamanda da bireyler ve gruplar arasındaki güç ilişkilerinden beslenerek toplumsal eşitsizlikleri ve ayrımcılığı yeniden üretmektedir. Toplumsal yapılar, tarihi, kültürel özellikler ve yaşam biçimlerine bağlı olarak farklı nefret söylemleri üretebilmektedir. Toplumlarda ve toplumun çeşitli kesimlerinde, tarih ve kültürle bağlantılı olarak nefret söylemi çeşitli biçimlerde görülmektedir. Bu söylemlerin içeriği, gelenekler, yaşam biçimi ve gelişmişlik düzeyinden etkilenmektedir (Vardal, 2015).

Nefret söyleminin temelinde, toplum, aile, okul ve medya aracılığıyla aktarılan önyargılar bulunmaktadır. Bu önyargılar, nefret suçlarının ortaya çıkmasına ve yayılmasına zemin hazırlamaktadır. Önyargılar dan beslenen nefret söylemi, ırk, din, dil, gibi nedenlerle birey ya da gruba yönelik ayrımcı, düşmanca veya aşağılayıcı ifadeler içermekte ve nefret suçlarına hatta soykırımlara kadar uzanan basamakların ilkinin oluşturduğu belirtilmektedir. (Yazıcı, 2016)

Nefret söyleminin üretiminde, dilsel pratikler, stigma (damgalama), stereotipler, ayrımcılıkla şekillenmekte ve toplumsal ayrışmayı derinleştirmektedir. Dil, önyargı ve ksenofobik söylemlerin aktarılmasında ve güçlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Dilsel pratikler kaba, sert, kışkırtıcı, küfür, küçümseyici, argo, alaycı, kural dışı veya sıra dışı, saldırgan, ayrımcı, öfkeli, kızgın ve etiketleyici ifadeleri içermektedir (Aygül, 2013).

Kullanılan ifadeler yalnızca bireyler arası bir iletişim sorunu olarak değil, aynı zamanda toplumsal bir mesele olarak özellikle sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte nefret söylemi, dijital ortamda daha görünür ve etkili olmasına neden olmaktadır. Özellikle sosyal medya, kullanıcıların kimliklerini gizleyebilmesi ve geniş erişim gibi özellikleriyle nefret söylemlerinin hızla yayılmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, nefret söyleminin bireyler ve gruplar üzerindeki etkilerini artırmakta ve toplumsal kutuplaşmayı daha da derinleştirerek bireylerin fiziksel ve psikolojik güvenliğini tehdit etmenin ötesinde, toplumsal normları ve değerleri de olumsuz yönde etkilemektedir. Nefret söylemi, medyada yeniden üretilen ayrımcılıklar

arasında en zarar verici olanıdır, çünkü hem bugünü askıya alır hem de geleceği öngörülebilir olmaktan uzaklaştırarak topluma zarar verir (Binark, 2010).

Nefret söylemi, genellikle yanlış bilgilendirme, önyargılar ve toplumsal stereotiplerle birlikte şekillenirken, özellikle göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar gibi kırılgan gruplar, nefret hedef almaktadır. Bu gruplar, sosyal medya platformlarında sıklıkla tehdit unsuru olarak lanse edilmekte ve bu durum, kamuoyunda yanlış algıların oluşmasına neden olmaktadır.

Egemen ideoloji, “biz”lik tanımıyla ötekileştirdiği grupları kamu güvenliğini tehdit edici, potansiyel risk ve tehdit saçan öcüler' sunarak, toplumda önyargıları ve nefret suçlarını kışkırtır (İnceoğlu, 2012) Medya, nefret söylemine yalnızca aracılık etmez, aynı zamanda onun benimsenip normalleşmesinde de önemli bir rol oynamaktadır.

Nefret söyleminin etkileri yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Türkiye’de ekonomik şartların kötüye gitmesi, bazı kesimler tarafından Suriyeli göçmenlere bağlanmaktadır. Bu tür söylemler, toplumsal ötekileştirme, ayrımcılık ve dışlama pratiklerini pekiştirerek, sosyal uyum süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu düşüncelerin oluşmasına, güçlenmesine ve yayılmasına sosyal medyanın etkili olduğu gözlenmektedir.

2.5.4.2. Etiketleme

Etiketleme, TDK ya göre, İşaretleme işlemi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Bu işlem, nesne, kişi veya kavram hakkında hızlı şekilde bilgi edinmeyi sağlar ve bilgiyi diğerleriyle paylaşmayı ya da bulmayı kolaylaştırır (Kahraman, 2020). Sembolik Etkileşimcilik yaklaşımına dayanan Etiketleme Kuramı, Becker tarafından ortaya atılmıştır. Bu kuram, kamusal etiketlemenin informel olarak başlayıp, bireyin sapkın davranış sergileyen biri değil, sapkın biri olarak tanımlanmasına yol açan süreci ifade eder (Demir, 2021). Etiketler, kişinin önceki tüm kimliklerini gölgede bırakarak, zamanla bireyin kendine bakışını yeniden şekillendirmektedir. Bir kişinin normalin dışında sınıflandırılması, toplumun o duruma yüklediği anlamlarla şekillenir. Bu nedenle, etiketleme tamamen çevresel faktörlere dayanır (Özmen & Erdem, 2018). Sosyolojide etiketleme, toplumun bireylere veya belirli gruplara atadığı etiketlerin, bu bireylerin veya grupların davranışları üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olabileceği şeklinde tanımlanmaktadır. Etiketleme, sürecinin temelinde belirsizlikler, riskler ve korkular

yatmaktadır. İnsanlar, anlamlandıramadıkları ya da tehdit olarak algıladıkları durumları kontrol altına almak için etiketlemeyi araç olarak kullanmaktadırlar. Bir kez etiketlenen bireyin, etiketlenme sonrasında yaptığı tüm davranışların toplum tarafından kuşkuyla değerlendirildiğini ve bu nedenle toplumdan dışlandığını ileri sürmektedir (Dursun, 1997).

2.5.4.3. Tepki gösterme

Tepki gösterme TDK’ da “bir olay veya durum karşısındaki düşüncesini söz veya davranışla belirtmek, tepki koymak” anlamına gelmektedir (TDK, 2024). Bir tür savunma mekanizması olan tepki gösterme, bireyin “öteki” ne olan duygu ve düşüncelerini dışa vurarak karşı koyması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Göçmenlere yönelik oluşan tepkiler de genellikle toplumun ekonomik koşulları, siyasi ortamı ve kültürel yapısıyla yakından bağlantılıdır. Ekonomik kriz dönemlerinde göçmenler, iş gücü piyasasında bir rakip veya tehdit olarak görülmesi olumsuz tepkilerin çoğalmasına neden olmaktadır.

2.5.4.4. İfşa Etme

İfşa kelimesinin kesin bir tanımı olmamakla birlikte, Türk Dil Kurumu’na göre “gizli bir şeyi açığa vurmak, ortaya çıkarmak, yaymak, ilan etmek, afişe etmek” anlamlarına gelmektedir. (TDK, 2024)

Bu bağlamda ifşa iki türde karşımıza çıkmaktadır;” gönüllü ifşa” ve “rıza dayandımayan ifşa.” Kişinin kendi isteğiyle gerçekleştirebileceği gibi rızası dışında da gerçekleşen bir durum olarak ortaya çıkar (Bostancı, 2022).

Günümüzde bireyler kendileri ifşa ettikleri sürece varlık gösterebilmekte ve bu durum gösteri ve gözetim toplumu kavramlarını ortaya çıkararak bireylerin hem gözetleyen hem de gözetlenen olarak sürece katıldığı bir yapı meydana getirmiştir (Öztürk, 2015).

Bu yapı sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte, bireylerin kendilerini ifade etme ya da başkalarını gözetleme süreçlerini dijital platformlara taşımış ve ifşalar da büyük ölçüde sosyal medya üzerinden gerçekleşmeye başlamıştır. Özellikle X gibi herkesin erişimine açık ve oldukça çeşitli kullanıcı kitleleri olan platformların tercih edildiği dikkat çekmektedir. Ancak sosyal medyanın ifşa süreçlerinde kutuplaşmalar ve ifade özgürlüğünün sınırlandırıldığı bir tartışma ortamı etrafında şekillendiği görülmektedir.

X'in, göçmenlerle ilgili tartışmaların ve bilgi paylaşımının yaşandığı bir platforma dönüşmesiyle "ifşa" kavramı, göçmenlerin kimliklerinin veya özel bilgilerinin rızaları dışında paylaşılmasıyla gündeme gelmesi hem mahremiyet ihlaline hem de toplumsal ötekileştirme ve ayrımcılığın artmasına neden olmaktadır.

X gibi platformlarda, göçmenlerin kimlik bilgileri, fotoğrafları ya da bulundukları yerlerin paylaşılması, bu kişilerin güvenliğini ciddi şekilde tehlikeye atmaktadır. Özellikle, göçmen karşıtı gruplar tarafından yapılan bu tür ifşalar, nefret söylemini körükleyerek toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmektedir. Bunun yanı sıra, göçmenlerin suçla ilişkilendirildiği ya da hedef gösterildiği paylaşımlar, kamuoyunda yanlış algıların oluşmasına yol açması göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini olumsuz etkilerken, aynı zamanda fiziksel ve psikolojik tehditlerle karşı karşıya kalmalarına neden olmakta, ifşanın yalnızca bireysel bir sorun olmadığını, aynı zamanda toplumsal bir mesele haline geldiğini göstermektedir.

2.5.4.5. Aşağılama

Aşağılama kelimesi, TDK 'da "değerinden düşük göstermek, küçültücü davranışlarda bulunmak, hor görmek" anlamına gelmektedir (TDK, 2024). Birine karşı küçük düşürücü davranışlarda bulunmak, birini hor görmek ve bunu davranışlarıyla göstermek, aşağılama eyleminin belirgin özelliklerindendir. Bu eylem, bireyin değerini aşağı çekmeyi amaçlayan hem fiziksel hem de sözlü ya da davranışsal şekilde kendini gösterebilen olumsuz bir tutumdur. Dünya genelinde aşağılama, genellikle güç dengesizliği nedeniyle güçlü olanın zayıf üzerinde kurduğu bir baskı mekanizması olarak ortaya çıkmaktadır. Yerel olanın etnik, kültürel ve siyasi açıdan güçlü olduğu sonradan gelenlerin, yani azınlık kültürü veya göçmenlerin aşağılanması şeklinde kendini göstermektedir.

2.5.4.6. İftira

Türk Dil Kurumu'na göre bir kimseye gerçek olmayan, olumsuz bir durumu veya suçu bilerek ve amaçlı şekilde yükleme eylemini "iftira" olarak tanımlamaktadır (TDK, 2024). İftira, bir kişiyi haksız yere suçlamak veya itibarını zedelemek amacıyla yapılan kasıtlı bir davranıştır. Bu tür eylemler hem etik açıdan yanlış hem de hukuki açıdan suç teşkil eder.

“Sözlükte “yalan söylemek, uydurmak, asılsız isnatta bulunmak” gibi manalara gelen iftira, terim olarak “bir kimseye asılsız olarak suç, günah yahut kusur sayılan bir söz, davranış veya nitelik isnat etmek” anlamında kullanılmaktadır. (İslâm Ansiklopedisi, 2024). Son yıllarda artan göç hareketliliği yerel halkın bazı kesimlerinde göçmenlerin suça yatkın olduğu, ekonomik sorunlara sebep olduğu ya da toplumsal düzeni bozduğu gibi asılsız iddiaların ortaya çıkmasına yol açarak önyargıların ve yanlış algıların hedefi haline dönüşmekte ve göçmenlere karşı iftira niteliğinde suçlamalara neden olduğu gözlemlenmektedir.

2.5.4.7 Suçlama

Suçlama, Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre bir kimsenin herhangi bir suç işlediğini öne sürmek veya itham etmek anlamına gelmektedir (TDK, 2024). Bir gerçek veya tüzel kişiliğe karşı suç işlediği iddiasıyla isnatta bulunmayı ifade etmektedir. İddia makamı, suç isnadında bulunan makamdır (Feyzioğlu & Toroslu, 2023). Kişiyi bir suçtan sorumlu tutma ya da suç işlediğini iddia etme durumudur. Bu durum, genellikle bir suçlama ya da yasal bir süreç başlatma amacıyla yapılır. Suçlama somut delillere dayanmak zorunda değildir.

Dünyada son yıllarda meydana gelen göç hareketliliği göçmenlere karşı ön yargıların oluşmasına neden olmuştur. Bu yargılardan biri de göçmenlerin suça yatkın olduğu iddiasıdır Sosyal örgütsüzlük teorisi, göç süreciyle artan nüfus hareketliliği ve heterojenliğin, yeni göçmenlerin suça yönelmesinde etkili olduğunu öne sürmektedir (Kızmaz, 2018). Teorinin güncel versiyonunda ise, göçle birlikte artan heterojenlik ve zayıflayan toplumsal denetimin yarattığı 'düşük kolektif etkinlik' duygusu ile suç oranları arasında bir ilişki olduğu varsayılmaktadır. Yerel toplumla entegrasyonlarının sağlanamaması, homojen ve kapalı göçmen toplulukların var olan suç ağlarında yüksek düzeyde güven ve koordinasyonun sağladığı başarı, organize suç örgütleri için cazip bir durum oluşturduğu belirtilmektedir. Bu açıklamalar göçmen topluluğunun örgütlülük durumunun, göç-suç ilişkisi için önem arz ettiğini göstermektedir (Stansfield, 2014).

Türkiye’de suçlama olgusuna en fazla maruz kalan kesim göçmenlerdir. Göçmenler arasında ise en yoğun nüfusa sahip Suriyeliler, en fazla suçlamaya maruz kalan kesimi oluşturmaktadır. Ancak istatistikler göçmenlerin suça karışmadıklarını ifade etmektedir. İçişleri Bakanlığı Suriyelilerin karıştıkları olayların Türkiye’deki toplam

asayiş olaylarına oranı 2014-2017 arasında yıllık ortalama %1,32 olduğunu ifade etmiştir (Cumhuriyet, 2017). 2022 yılı verilerine göre de bu oran 1.3'tür (21.yy. enstitüsü,2024). Toplumda var olan algının aksine Suriyeli göçmenlerin suç oranı çok yüksek olmamakla birlikte zamanla suça eklemelenme oranları artış kaydetmemiştir.

Abdulahkimoğulları ve Şan'ın "Twitter Üzerinden Suriyelilerin Sosyal Temsili" başlıklı araştırmasında Türk milletinin Suriyeliler hakkında en fazla yaptığı suçlama "Osmanlıya ihanet eden/Bizi sırtımızdan vuran" bir millet olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. İkinci sırada "Suriyelilerin salgın hastalıklara neden olduğu" yönünde suçlama yer almaktadır. Bu ithamları "terörist" ve "hırsız, dilenci" ithamları takip etmektedir (San & Abdulhakimoğulları, 2021).

2.5.4.8 Suçun ırksallaşması

İrk; ulus, kültür, etnisite gibi birçok kavramla etkileşim halinde olmakla beraber birbirinden farklı kültürlere mensup yabancıları da tanımlamaktadır. İnsanların sosyal yaşam içerisine ırk olarak kullandığı kavram, biyolojik özelliklere atıf yapmayan ve merkezine daha çok kültürel farklılıkları alan bir anlam içermektedir (Kaya, 2023).

İrkçilik; bir grup insanın diğerlerinden üstün değerlere sahip olduğu inancıyla ortaya çıkmaktadır (Demirer, 2016). İrkçilik ötekilerden doğan korkudan veyahut kültürel etkileşime yönelik karşıtlıktan kaynaklansa dahi ırkçı düşünce için farklılık kötüdür ve cezalandırılmalıdır (Memmi, 1994).

İrkçilik kapitalist sistemin devamlılığını sağlayan önemli etkenlerden biridir. Sermeye üretimini üst düzeye çıkarmayı, emek gücünü ise en alt düzeye indirmeyi amaçlayan kapitalist sistemde "işgücü etkinleşmiştir" (Wallerstein, 2000). Yeni ırkçılığın "ötekileri" olan göçmenlerin yok edilmesi kapitalizmin işleyiş sürecini baltalamaktadır. Nitekim, göçmenler ucuz iş gücünün başrolünü oynamaktadır. İrkçilik, egemen söylemi üreten politikacılar, akademisyenler, gazeteciler gibi sembolik elitler aracılığıyla kontrol edilir (Dijk, 1993). Etki alanını genişleten yeni ırkçılığın "ötekileri" ise etnik topluluklar, kültürel, dilsel ya da dinsel farklılıklar ve göçmenler olarak ifade edilebilir (Sumbas, 2009). Günümüzde "yeni ırkçılık" özellikle göçmenler üzerinde daha çok hissedilmektedir.

Barker yeni ırkçılık tanımını ilk kez (1981) yılında yapmıştır. Yeni ırkçılık, geleneksel ırkçılıktan farklı olarak biyolojik farklılıkları değil, kültürel farklılıkları temel alır. (Barker, 1981). Bu tanımla siyasi sınırlar ortadan kalkmış yabancıyla yerel arasına duvarlar örülmüştür. Yeni ırkçılıkta farklı kültürlerin bir arada uyumsuz olacağını ve her kültürün kendi sınırları içinde kalması gerektiği varsayımına dayanmaktadır. Günümüzde yeni ırkçılığın en belirgin hedefi ise göçmenlerdir.

Suçun ırksallaşması, belirli etnik veya ırksal grupların suçla ilişkilendirilmesi sürecini ve bu gruplara yönelik önyargıların ve olumsuz algıların güçlendirilmesini ifade etmektedir. Bu süreç hem sosyal önyargılar hem de yapısal eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Medya, devlet politikaları, ceza adaleti sistemi ve toplumsal eşitsizlikler gibi faktörler, suçun ırksallaşmasında önemli bir role sahiptir.

Medya, suçun ırksallaşmasında merkezi bir role önemli bir etkiye sahiptir. Medya, toplumsal zihniyeti oluştururken insanların hükümete ve onun her alanındaki toplumsal düzenlemelerine bağlılık göstermelerini sağlayacak şekilde eğitileceği bir amaca hizmet eder (Chomsky, 1993). Medya suç haberlerini yayınlarken hangi grupların nasıl temsil edildiğine dikkat eder. Dolayısıyla göçmenlere yönelik suçlama söylemleri, medyanın etkisiyle daha da güçlenmektedir. Özellikle belirli ırk ve etnik gruplarına odaklanan haberler, bu grupların suçla ilişkilendirilmesine zemin hazırlamaktadır. Bu durum, toplumda daha geniş inançların oluşmasında etkilidir. Türkiye'de Suriyeli mültecilere dair suç oranlarına ilişkin yanlış algılar, bu tür medyatik temsillerin sonucudur. Medya, göçmenlere yönelik damgalamayı yalnızca haber içerikleriyle değil, aynı zamanda kullanılan dil ve görsel materyallerle de pekiştirmektedir. Bu bağlamda, medya, toplumsal zihniyeti şekillendiren ve suçun ırksallaşmasında kritik bir araç olarak işlev görmektedir. Türkiye'deki medya, özellikle seçim dönemlerinde kullanılan ayrımcı dil aracılığıyla göçmenlere yönelik ırksal algıları beslemekte ve bu durum toplumda olumsuz stereotiplerin yayılmasına neden olmaktadır.

Stereotipler ve önyargılar da suçun ırksallaşmasında etkili olmaktadır. Türkiye'de mültecilere yönelik önyargılar ve yanlış bilgiler, entegrasyon sürecini olumsuz etkileyerek kültürel iletişimi zorlaştırmaktadır (Kuş, 2019). Toplumda belirli etnik grupların suç işleme eğiliminde olduğuna dair yaygın bir inanç bulunmaktadır. Bu stereotipler, bireylerin sosyal kimliklerini olumsuz etkilemekte, toplumsal dışlanma ve ayrımcılığa yol açmaktadır. Göçmenlere yönelik nefret söylemleri, bu önyargılar

üzerinden şekillenmekte ve sosyal medya platformlarında geniş kitlelere hızla yayılmaktadır.

Politika ve ceza adaleti sisteminin de bu süreç üzerinde önemli etkileri vardır. Ceza adalet politikaları, günlük politikalar tarafından yönlendirilmektedir (Türkmen,2018). Göçmenlerin suç oranlarıyla ilgili istatistikleri çoğunlukla yanlış yorumlanmaktadır. Bu yanlış yorumlamalar, belirli grupların suçlu olarak damgalanmasına neden olmaktadır. Özellikle bazı etnik grupların daha sık hedef alınması veya daha sert cezalarla karşılaşması, göçmenlere yönelik ayrımcılığı derinleştirmektedir. Suriyeli mülteciler bu durumun en bariz örneğidir.

Toplumsal eşitsizlik de suçun ırksallaşmasıyla doğrudan ilişkilidir. Ekonomik ve sosyal fırsatlardan eşit şekilde yararlanamayan grupların yaşadığı bölgelerde suç oranlarının yüksek olması, göçmen toplulukları üzerindeki olumsuz algıları artırmaktadır. Yoksulluk ve suç, günümüzde küresel ölçekte gelişen ve toplumları çeşitli şekillerde etkileyen önemli sosyal sorunlardır (Yücel & Çakır, 2024). Bu durum, göçmen toplulukları üzerinde derin etkiler bırakmakta ve sosyal entegrasyonu zorlaştırmaktadır.

2.5.4.9 Ötekileştirme

İrkçılık, nefret, soykırım ve yabancı düşmanlığı gibi tüm ayrımcılık biçimleri ilk aşamada ötekileştirme ile başlar. “Öteki,” fiziksel, dilsel ve kültürel özellikleri temel alarak “ben” ya da “biz” olanın dışında kalanlara yönelik ayrımcı düşünce ve davranışlar olarak tanımlanabilir. “Biz” ve “öteki” karşıtlığı toplumsal zemine dil yoluyla söylem oluşturarak yayılmaktadır (Parlak, 2015). Ötekileştirme, toplumsal yapıların “biz” ve “onlar” ayrımı üzerinden şekillenmesine neden olan önemli bir süreçtir. Bu ayrım genellikle dil yoluyla güçlendirilir ve nefret söylemiyle birleştiğinde toplumsal çatışmaları dahada derinleştirir. Göçmenlere karşı kullanılan nefret söylemleri, sosyal medya platformlarında daha fazla görünür hale gelmiştir. Sosyal medyanın nefret söylemlerini hızla yaydığı, ayrımcı ifadelerin geniş kitlelere ulaştığı ve bu süreçlerin toplumsal algıyı derinden etkilediği sıklıkla vurgulanmaktadır (Doğan & Ünal, 2021).

Farklı sosyal çevrelerdeki yaşantılar, toplumda ötekiyle kurulan ilişkiler içerisinde birçok faktörle şekillenmektedir. Kişinin kendini ait hissetmediği gruplara karşı olumlu ve olumsuz duygular beslemesi, kendi kimliğini yüceltirken diğerlerini de “onlar” olarak tanımlayarak ötekileştirmenin temelini oluşturmaktadır.

“Biz” ve “Öteki” kavramları arasındaki ilişki tarih boyunca farklı sebeplerle toplumlarda sorun olarak kendini göstermesi birçok düşünür tarafından araştırılan bir konu olmuştur. Bu bağlamda “Öteki”terimi tanımadığımız başka bir deyişle yabancı olarak gördüğümüz kişileri ifade eder ve Almanca “fremd” kelimesine karşılık gelir. Bu kelime bir yere bağlı olan, bilinmeyen, farklı ve tanınmayan anlamlarına gelmektedir (Duden, 2024). Bu nedenle insanlar kendilerini tanımlarken genellikle “öteki” olarak gördükleri gruplara karşı bir karşıtlık geliştirmektedirler. Bu karşıtlık algısı sosyal kimliklerin bir parçasını oluştururken toplumsal ilişkilerde ve gruplar arası dinamiklerde önemli bir rol oynamaktadır. Alman filozof Bernhard Waldenfels’e göre “ötekiyi” bizden ayrı; başkalarına ait ve farklı olan olarak tanımlarken (Waldenfels, 2024) Zygmunt Bauman ise, Modernlik ve Müphemlik eserinde “ötekiyi” “Dostlar var, düşmanlar var, bir de yabancılar.” şeklinde tanımlamaktadır (Bauman,2017). Bu tanımlamalar “öteki” kavramının sadece farklılık olmadığını aynı zamanda sosyal ilişkilerin ve çatışmaların temelinde yatan bir dinamik olduğunu göstermektedir. Özellikle günümüzde, kültürel gruplar arasındaki farklılıkların daha belirgin hâle gelmesi, bu gruplar arasında ayrımcılık ve dışlanma sorunlarını gündeme getirmektedir.

Günümüz dünyasında, “öteki” kavramı, modern toplumların önemli problemlerinden biri olması toplumsal ve siyasal tartışmalarda önemli bir mesele olarak ele alınmakta ve giderek daha fazla dikkat çekmektedir. Modern insanın yaşam biçimi, “ötekine, yabancıya, göçmene, azınlığa ve bizden farklı olanlara yönelik güvenlik söylemiyle şekillenmekte ve bireylere sürekli bir tehdit algısını hatırlatmaktadır” (Kaya, 2015).

2011 yıllarında Suriye’deki iç karışıklık savaş gibi sebeplerden dolayı ülkemize gelen mülteci ve göçmenlerin, zamanla yerel halkta kaygı ve belirsizlik hissi oluşturmaları, göçmenlere karşı olumsuz duygular beslenmesine sebebiyet vermiştir. Farklılıkların bir tehdit unsuru olarak algılanması ötekileştirme süreçlerini daha da derinleştirerek göçmenlerle birlikte anılmasına neden olmuş sürekli bir ötekileştirme sürecine tabi tutulmakta ve ulusal bütünlüğü tehdit eden süreç olarak görülmektedir (Kaya, 2015). Göçmenlerin Türkiye’ye gelişi, göçmen karşıtları tarafından istila senaryolarına çevrilerek “işgal edildik” şeklindeki söylemleriyle gündeme taşınmış, bazı göçmen karşıtı siyasetçiler ve medyatik figürler de bu durumu gündemlerine almış toplumsal kaygıları körüklemiş, ekonomik ve kültürel problemlerin sorumlusu olarak göçmenleri gösteren

bazı kullanıcılar bu söylemleriyle toplumda endişe ve panik ortamı oluşturmuşlardır (BMMYK, 2001). Göçmen nüfusunun artması, uyum sağlama ve birlikte yaşama süreçlerinde zorlukların yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle yerel halkın Suriyelilerin gelmiş oldukları coğrafyaya karşı kalıplaşmış önyargıları, bu durumu tetiklemiş Suriyeli mültecilerin, sosyal ve kültürel yapıya, ekonomik sisteme, ulusal güvenliğe karşı bir tehdit olarak görülmesine sebebiyet vermiştir. Dolayısıyla Suriyelilerin Türk toplumunda suç ve terör kaynağı olarak etiketlenmeleri, akademik çalışmalarda sıkça ele alınmaktadır (Ekici, 2019).

Ötekileştirme, yalnızca ekonomik ve kültürel kaygılarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda Suriyelilerin kültürel kimlikleri üzerinden de şekillenerek uyumu daha da zorlaştırmıştır. Ne yapacağı tam olarak kestirilemeyen ve kuşkuyla yaklaşılan Suriyeliler, kent yaşamında belirli alanlara sıkıştırılarak kontrol altında tutulmakta ve pasivize edilmiş bir “düşman” olarak algılanmaktadır. Ötekinin düşman olarak görülmesi ise ötekileştirme sürecinin doğal bir sonucudur. (Gölcü & Dağlı, 2017)

Suriyeliler, karşılaştıkları tüm bu zorluklar karşısında. Bir araya gelerek kendi gruplarını ve mahallelerini oluşturmaları ve dayanışma içinde kimliklerini koruma çabaları yerel toplum tarafından bir sorun ve tehdit unsuru olarak görülmesi, gruplar arasında aidiyet duygusunu pekiştirerek toplumsal çatışmaları güçlendirmektedir. Grubun aidiyet duygusu güçlendikçe veya belirli bir milliyete olan bağlılığı arttıkça ötekileştirme eğilimi de artış göstermektedir (Sherif, 1966). Bu eğilimler bireylerin kimlik ve grup içi aidiyetlerini etkileyerek, ait oldukları gruba bağlılığı artırmakta bu da ait olmadığı gruba karşı güvensizliği ve önyargıları beslemektedir. Vatan ile özdeşleşme temeli üzerine kurulan bu model bireyin kendini ait hissettiği gruba hoşgörüsüyle, ait hissetmediği gruba ise ötekileştirme ya da zen fobi üzerinden yaklaştığını göstermektedir (Tajel, 2010).

Bu noktada oluşan “Biz” ve “onlar” karşıtlığını şekillendiren ötekinin oluşum ve temsillerinde medya içeriklerinin ayrıştırıcı ve ötekileştirici söylemleri pekiştirdiği görülmektedir (Gölcü & Dağlı, 2017). Medya bu süreçte önemli bir aktör olarak gündeminde sıkça yer alan olumsuz yargılar ve kalıplaşmış ifadelerle, “biz” ve “ötekiler” etiketiyle oluşturduğu ayrımı güçlendirmesi, toplumun genelinde kutuplaşmayı artırmaktadır. Biz ve onlar algısıyla oluşan olumsuz haberler ile Suriyelilerin tüm yabancılarla özdeşleştirilmesi farklı kültürlerden gelen bireylerinde olumsuz bir şekilde

etiketlenip ötekileştirilmelerine neden olmaktadır. Öyle ki ülkede bulunan diğer yabancıların kimliğine bakılmaksızın doğrudan Suriyeli etiketi ile etiketlendiği görülmektedir (Karataş, 2020).

Suriyeliler, yaşadıkları yerlerde yalnızca kendi kimlikleriyle varlık göstermiyorlar aynı zamanda toplumun onlara yüklediği damgalarla da varlık gösteriyorlar. Bu durum hem Suriyeliler hem de yerel halk için sosyal uyum ve barış açısından ciddi sorunlar yarattığı gözlenmektedir. Özellikle oluşan önyargılar ve stereotipler Suriyelilerin toplumda kabul görmesini zorlaştırarak yerel halk ile arasında mesafeler oluşturmaktadır. Oluşan bu kısır döngü düşmanlık duygularını pekiştirerek toplumda çatışmalara yol açmakta ve hem Suriyelilerin hem de yerel halkın hayatını olumsuz etkilemektedir. Kendisine yüklenen olumsuz misyonla etiketlenen “öteki” her şeyin sorumlusu olarak “günah keçisi” seçilmekte ve bir tehdit unsuru olarak algılanmaktadır. Suriyeliler bu anlamda hem “yabancı” hem de toplumdaki sorunların sorumlusu olarak “günah keçisi” ilan edilmeye oldukça yatkındır (Göker & Keskin, 2015). Dolayısıyla bu durum, onların maruz kaldığı ötekileştirme ve dışlanma süreçlerini daha da derinleştirerek, toplumsal uyum çabalarını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda çalışmada şu soruya yanıt aranmaktadır:

“2023 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde sosyal medya platformlarında, özellikle X üzerinden Suriyeli göçmenlere yönelik söylemler nasıl şekillenmiştir ve bu söylemler ayrımcılıkla ilişkili söylemsel yapılarda ve toplumsal tartışmalarda hangi biçimlerde ifade edilmiştir?”

2.6. Kuramsal Çerçeve

2.6.1. Damgalama Kuramı

Bu araştırmanın kuramsal çerçevesi, Erving Goffman’ın Damga teorisine dayanmaktadır. Damgalama kuramı, bireylerin veya grupların belirli etiketlerle tanımlanarak toplumsal algı ve davranışlara maruz kalma sürecini inceleyen sosyal psikolojik bir kavramdır (Goffman, 2014). Araştırma, göçü kitlesel bir hareket olarak değil, aynı zamanda karmaşık bir durum olarak değerlendirmenin önemini vurgulamaktadır. Göç, bireylerin sosyal kimliğini değiştirirken göçmenlik kimliğinde beraberinde getirmektedir. Bu noktada, Goffman’ın damgalama kuramı bireylerin toplum içerisinde nasıl etiketlendiklerini ve bu etiketlerin onların nasıl etkilediğini anlamada

önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmada, toplumun ve medyanın göçmen kimliğinin algılanmasında damgalanmanın nasıl bir etkisi olduğu derinlemesine inceleyecektir.

Etimolojik olarak, damgalama kavramı ilk kez Eski Yunanca ‘da “delik”, “delmek”, “yara” ve “ız” anlamlarında kullanılmıştır. Günümüzde ise bu kökten türemiş anlamlar, gözden düşme, aşağılanma ve itibar kaybını ifade etmektedir (Goffman, 2014). Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde damgalama, mecazi anlamıyla “bir kimsenin adını kötüye çıkaran, yüz kızartıcı durum” olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, bireylerin veya grupların belirli özellikleri, hastalıkları ya da davranışları nedeniyle olumsuz bir şekilde etiketlenme sürecini ifade eder.

2.6.2 Damgalamanın Tarihçesi

Damga (stigma) kavramı, ilk kez Yunanlılar tarafından toplumun ahlaki normlarına uymayan bireyleri etiketlemek amacıyla kullanılmıştır. Tarihte köleler, suçlular ve hainlerin, bedenlerine kazınan veya ateşle yakılan işaretlerle damgalanarak toplumdan itilmiş ve dışlanmışlardır. Bu fiziksel işaretler, yalnızca sosyal bir dışlanma aracı olmanın ötesinde, bireylerin taşıdığı kişisel damgaları da temsil etmektedir. Bu damgalara sahip kişiler, hayatları boyunca lekeli ve kirlenmiş olarak algılandıkları için diğer bireylerden kolayca ayrılmaktadırlar. Böylece damgalar, toplumsal hayatta dışlanmayı oluşturan birer simgeler haline gelerek, toplumsal alanlarda kaçınılması gereken kişilerin tanınmasına olanak tanımaktadır (Goffman, 2014).

Damgalama Kuramı, 1960'larda sembolik etkileşimcilik akımının bir uzantısı olarak ortaya çıkmış ve Howard Becker, Edwin Lemert ve Erving Goffman gibi sosyologların öncü çalışmalarıyla ön plana çıkmıştır. Bu kuramın kavramsal çerçevesinin oluşmasında birçok bilim insanının çalışmaları önemli bir rol oynamaktadır. Yapılan bu çalışmalar, damgalamayı farklı yönleriyle ele alan tanımlar ve incelemelerle şekillenmiştir.

Frank Tannenbaum'un 1938 tarihli “Kötülüğün Tiyatrosu” adlı makalesi, damgalamanın köklerini belirleyen çok önemli bir çalışmadır (Özmen & Erdem, 2018). Tannenbaum, etiketlemeyi suç ile ilişkilendirerek, bireyin sapma eylemi ya da suç işlemesi durumunda, onun tüm davranışlarının sürekli olarak kuşku ile karşılandığını ve bu sebeple etiketlenip, dışlandığını ileri sürmektedir (Dursun, 1997). Kavram, ilerleyen süreçte Lemert (1967) ve Becker (1963) tarafından araştırılarak daha da derinleştirilmiş ve toplumsal bağlamda yeniden yorumlanmıştır. Crocker ve diğerleri, damgalamanın

'sosyal kimliğin kaybı' olarak görülüp, algılandığını ileri sürmektedir (Özmen & Erdem, 2018). Onlar, damgalamanın bireyin algılanan değerlerinin azalarak yitirilmesine bununda sosyal kimliğine zarar verdiğini belirtmektedir (Crocker, Major, & Steele, 1998). Damgalama süreçleri, bireylerin sosyal kimliklerini şekillendirirken, aynı zamanda toplumsal normlar ve değerlerle de daima etkileşim içindedir.

Damgalama Kuramı, birkaç temel kavram üzerine inşa edilmiştir. Bu kavramlar, kuramın anlaşılması ve uygulanması açısından oldukça büyük bir öneme sahiptir. “Damgalamanın, etiketleme ile başlayan süreci, ayrımcılık ve dışlanma ile sonlanmaktadır” (Aker, Dünder, & Pekşen, 2007). Etiketlenme ile bireylerin kimlikleri ve özellikleri önemini yitirmekte, bu nedenle etiketlenmiş bireyin toplum ile olan iletişimi ve etkileşimi değişime uğramaktadır. Toplumun etiketlenen birey hakkındaki algısı ve düşüncesi, o bireyin gerçek kimliği ve davranışları üzerinden değil, oluşturulan etiketi üzerinden şekillendiği görülmektedir.

Tarihsel açıdan bakıldığında, tıbbi damgalama sık rastlanan bir durumdur. Toplumlar, özellikle geniş çaplı etkileri olan salgın hastalıklar ve ruhsal bozukluklar söz konusu olduğunda damgalama kavramını daha yaygın kullandıkları görülmektedir. Bu durum hastalıkların yalnızca biyolojik bir olgu olmaktan çıkarak toplumsal, ahlaki ve dini anlamlarla yüklü bir süreç haline dönüştüğünü göstermektedir. Eski Yunan’da ani bir şekilde beliren salgınlar, 1300’lü yıllarda cüzzam ve veba ile ilişkilendirilmiş, 1980’li yıllarda AIDS’e yakalanan bireylerin hastalıklarının kendi suçları veya günahları olarak değerlendirildiği ve bu nedenle ilahi bir cezaya maruz kaldıklarına inanıldığı düşünülmüştür (Özdemir H., 2010).

Günümüzde damgalama bireylerin dışlanması, nefret edilmesi ve olumsuz tutum ve davranışlarla somutlaşması biçimine dönüştürülmesi bu dönüşümün, damgalamanın sadece fiziksel bir işaret değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal bir etki yarattığını da göstermektedir. Damgalamanın oluşum süreci, toplumsal normlar ve değerlerle de derin bir etkileşim içindedir. Bu etkileşim, bireyler ve toplumlar üzerindeki algıyı oluştururken, damgalamanın evrensel boyutları da bu süreçte belirleyici bir etken olmaktadır. Damgalama olgusu, dünya genelinde çeşitli şekillerde kendini göstermesi her toplumun kendi kültürel ve etnik dinamiklerine bağlı olduğunu gösteren yerel bir özellik de taşımaktadır (Meşe, 2014).

Erving Goffman, damgalamayı, bireylerin toplumda belirli bir özellikleri nedeniyle itibarlarının zedelenmesi ve bu nedenle daha düşük bir sosyal konuma itilmesi durumu olarak tanımlamaktadır. Goffman, damganın gerçekleşebilmesi için normal ve

anormal olanın açık bir şekilde tanımlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, damga, iki farklı durumu kapsamaktadır. Bunlar: (1) “itibarsızlaşmış ve gözden düşmüş” ve (2) “itibarsızlaştırılma ya da gözden düşürülme” durumlarıdır (Yurdakul, 2020).

Goffman, damgalamayı normaller ve damgalılar arasında oluşan ilişki üzerinden toplumsal kimlik bağlamında ele almaktadır. Bu bağlamda, damgalanma sürecinin ana merkezine toplumsal kimliği yerleştirir. Toplumsal kimlik, bireylerin kendilerini tanımlama biçimlerini etkileyen çeşitli unsurları içermesi sosyal etkileşimlerde önemli bir rol oynamaktadır. Goffman’a göre, bireylerin toplumsal kimlikleri, toplum içindeki algılarını ve ilişkilerini şekillendirir (Goffman, 2014).

Goffman üç tür damgadan bahseder: (1) bedensel deformasyon, (2) ruhsal bozukluklar, (3) etnolojik özellikler. Bu çalışmada etnolojik özellikler damgalanma konusu edilmektedir. Etnolojik damgalama, bir ırkın veya milletin karşı ırk ve millete yüklemiş olduğu olumsuz tutum ve davranışlarıdır. Dolayısıyla Goffman, bireylerin sosyal kimliklerini etkileyen bu süreci kimlik, bireysel kimlik ve toplumsal kimlik gibi kavramlar etrafında şekillendirirken, bireylerin toplumsal algılarını değiştirip, dönüştüren derin bir sürecin parçası olarak değerlendirmektedir. Damgalanan bireyler, toplumun gözünde “normal” olarak kabul edilenlerden daha farklı bir kimlik taşır ve bu durum, onların sosyal etkileşimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Etnolojik damgalama, yalnızca bireyler arasındaki etkileşimleri değil, aynı zamanda bireylerin kendi ve kendilik algılarını da derinlemesine etkileyip kısıtlayarak, onları dışlayıcı bir konuma itebilir. Bu dışlanma, bireylerin kendilik algısını olumsuz yönde etkilemesi toplumsal entegrasyonlarını zorlaştırarak bireylerin topluma sağladıkları katkılar, yetenekler ve toplum içindeki yerleriyle ilgili ayrımcılık ve önyargılara maruz kalmalarına sebebiyet vererek bu durumun toplumsal normlar ve değerlerle de bağlantılı olduğunu göstermektedir. Goffman, etnolojik damgalamanın, toplumda belirli grupların marjinalleştirilmesine ve dışlanmasına neden olan güç ve dinamikleri tetiklediğini ortaya koyarak, bu sürecin de sosyal yapının bir parçası olduğunu vurgulamaktadır.

Etnolojik damgalama süreci, bireylerin hem toplumsal kimliklerini hem de sosyal etkileşimlerini nasıl yapılandırdıkları üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla damgaların, belirli topluluklar arasında düşmanlık ve önyargıları beslediği, sosyal ilişkileri zayıflattığı ve çatışmalara yol açtığını göstermektedir. Goffman, damgalamanın, bireylerin sosyal dünyalarında nasıl algılandıklarını şekillendiren bir olgu olduğunu savunarak, sosyal normların bu süreci nasıl etkilediğine dikkat çekmektedir.

Goffman’a göre damgalamanın bir diğer nedeni de karşıdaki kişinin kimliği ve özelliklerinin zihnimizdeki beklentilerimizle uyuşmamasıdır. Uyuşmama sebebi oluşturan süreç, toplumsal kurallar, gelenekler, ekonomik ve politik güç gibi unsurlar tarafından şekillendirilmesidir. Ayrımcılık ve damgalama gibi olguların en temelinde ise bireysel ve toplumsal önyargılar ve tutumlar bulunmaktadır (Bıyıklı, 2023).

Goffman’ın damgalama teorisi, bireylerin toplumsal kimliklerini ve sosyal etkileşimlerini anlamada önemli bir çerçeve sunmakta ve etnolojik damgalamanın bireylerin içsel ve dışsal kimlik algılarını nasıl dönüştürdüğünü vurgulamaktadır. Özellikle, damgalanmış bireylerin ortak deneyimlerden kaynaklanan benzer duygular paylaşabileceğini ve bu nedenle bir grup oluşturma potansiyeline sahip olduklarını ileri sürmektedir (Goffman, 2014). Ortak deneyimler yaşamış bireylerin bir araya gelerek gruplar oluşturmaları, damgalamanın yalnızca bireyler üzerinde değil, toplumsal yapılar ve normlar üzerinde de etkili olduğunu göstermekte ve bu durum sosyal entegrasyonun zorlaşması açısından kritik bir öneme sahiptir.

2.6.3. Söylem Analizi ve Eleştirel Söylem Analizi Yaklaşımı

Bu çalışmada, göç karşıtı söylemlerin toplumsal, politik ve kültürel bağlamdaki yansımaları; söylem analizi ve özellikle Van Dijk’in geliştirdiği Eleştirel Söylem Analizi yöntemi çerçevesinde ele alınacaktır. Söylem analizi, ideoloji, medya, edebiyat ve yönetim biçimleri gibi geniş bir alanda eleştirel bir bakış açısıyla kullanılan bir araştırma yöntemidir (Güngör, 2020). Bu yöntem, dilin toplumsal ve kültürel yapıların inşasındaki önemini ortaya koyan söylem analizi, yazılı veya sözlü konuşmaları ve görsel metinleri incelemeyi hedefleyerek metni bir söylem olarak değerlendirir ve verileri, araştırmacının elde ettiği çıkarımlara dayanarak oluşturmaktadır. (Sözen, 1999). Gür’e göre söylem analizi, toplumdaki değer yargıları, doğrular, gerçekler, güç ve iktidar ilişkilerinin nasıl oluştuğunu, sürdüğünü, çatıştığını ve değerlendirildiğini anlamayı hedeflediğini belirtmektedir (Gür, 2013). Bu durum metinlerin sadece incelenmesiyle sınırlı kalmadığını aynı zamanda toplumsal ve kültürel anlamların farklı ifade biçimlerini de kapsadığını göstermektedir. Bu nedenle, araştırmacılar sadece belgeler, dokümanlara, metinler ve konuşmalarla sınırlı kalmayıp, fotoğraflar, pullar, jest ve mimikler gibi görsel öğelere de odaklanmalıdır (Ercan & Marsh, 2016). Toplumsal ve siyasal yapıların anlaşılmasında söylem analizinin verileri, belirli kategorilerden ziyade araştırmacının

elde ettiği çıkarımlara dayanarak, toplumsal ilişkilerin ve güç dinamiklerinin daha iyi anlaşılmasına olanak tanır (Gür, 2013). Günümüzde tartışmalarda hem alıcılar hem de vericiler, ideolojik bakış açılarıyla birbirlerini etkilemeyi hedeflemektedir. Bu etkileşim, ideolojilerin söylemler aracılığıyla şekillenmesine yol açmakta; söylemler, vericilerin değer yargılarını ve tutumlarını yansıtmaktadır (Günay, 2013). Bu doğrultuda çalışmada kullanılan Eleştirel söylem analizi, toplumsal güç ilişkilerini ve bu ilişkilerin dil yoluyla nasıl pekiştirildiğini anlamaya odaklanır. Bu yaklaşım, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal yapıların ve ideolojik mesajların inşasında etkin bir rol oynadığını vurgular (Van Dijk, 2001). Eleştirel söylem analizi, güç, hakimiyet, hegemonya, sınıf farkı, cinsiyet, ırk, ideoloji ve ayrımcılık gibi temaları ön plana çıkaran bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, toplumsal dinamiklerin ve güç ilişkilerinin nasıl oluştuğunu ve sürecin nasıl devam ettiğini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır (Turgay, 2023). Norman Fairclough, Teun Van Dijk ve Ruth Wodak gibi araştırmacılar, bu yaklaşımın gelişimine katkı sağlayarak, toplumsal söylemler ve güç dinamikleri arasındaki ilişkiye ışık tutmuşlardır. Bu yaklaşım, söylemin güç ve iktidar tarafından nasıl şekillendiğini ve toplumsal kimlik ile kültürler arası ilişkilerde nasıl bir etki yarattığını anlamayı vurgulamaktadır.

Eleştirel söylem analizi, dili sosyal bir pratik olarak inceleyerek, dilin sadece iletişim aracı olmadığını toplumsal ilişkileri ve süreci şekillendiren yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Politik, ideolojik veya toplumsal bir soruna yönelik çözümleme yapılması gerektiğinde en etkili yöntem eleştirel söylem analizi olarak öne çıkmaktadır (Çelik & Ekşi, 2008). Belgeler ile yazılı metinlerde gizli ideolojik mesajları bulmak için yöntemler kullanarak, söylemlerdeki söylenmeyenleri değerlendirir ve bunların düşündürdüklerini açıklamaya çalışmaktadır. söylemin arka planını inceleyerek toplumsal ve kültürel unsurları birlikte, kimlik ve farklılık konularına odaklanır ve farklı grupların siyasi ve kültürel olarak dışlanma nedenlerini araştırmayı hedeflemektedir. Özellikle kimlik ve farklılık konularına odaklanarak farklı grupların siyasi ve kültürel olarak dışlanma nedenlerini araştırma konusu yaparak, toplumsal güç dinamiklerini ve ideolojik mesajları daha iyi anlamaya yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Göç ve eleştirel söylem analizi arasındaki ilişki, dilin ve söylemlerin toplumsal güç ilişkilerini nasıl inşa ettiğini ve bu ilişkilerin göç olgusu üzerindeki etkilerini anlamak açısından oldukça önemlidir. Bu yöntem, göçmenlerin medyada nasıl temsil edildiklerini,

bu temsillerin arkasındaki güç dinamiklerini ve bu söylemlerin toplumsal algıyı nasıl şekillendirdiğini analiz etmeyi amaçlar. Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yaklaşımı, özellikle egemen grupların söylemler aracılığıyla güç istismarını nasıl uyguladığını ve bu süreçlerin toplumsal eşitsizlikleri nasıl pekiştirdiğini ortaya koymaktadır (Van Dijk, 1993). Bu bağlamda, eleştirel söylem analizi, göç olgusu üzerine yapılan çalışmalarda ayrımcılık, dışlanma ve toplumsal kutuplaşma gibi konulara ışık tutan güçlü bir analiz aracı olarak öne çıkmaktadır.

2.6.4. Sosyal Kimlik Kuramı ve Göçmen Kimliğinin Ötekileştirilmesi

Sosyal kimlik kuramı, Tajfel ve Turner (1979) tarafından geliştirilen ve temelde bireylerin grup kimliklerini ne şekilde geliştirdiklerini, idame ettirdiklerini, ilaveten grup içi ve gruplar arası davranışlarını ne şekilde şekillendirdiklerini açıklayan teoridir. Bu kuram, bireylerin kendilerini ve başkalarını belirli gruplara ait olarak algıladıklarını değerlendirir. Bireyin kendisini ait hissettiği grup *iç grup* olarak adlandırılır. Diğer gruplar ise *dış gruptur*. Bu bağlamda üç bilişsel süreç devam eder. Bunlar, sosyal kategorileşme, sosyal özdeşim ve sosyal karşılaştırmadır. Bireyler, kendi öz saygılarını muhafaza etmek adına iç gruplarını daha düşük statüdeki dış gruplar ile karşılaştırma yapma eğilimindedir (Abrams ve Hoff, 1988).

Birey tarafından iç grubun statüsü düşük olarak değerlendirilir ise bireyler grup geçirgenliği, statü istikrarı ve meşruiyet gibi algıları doğrultusunda, geçirgenlik bulunan durumlarda yüksek statülü gruplara geçmeye çalışabilirler (bireysel hareketlilik), geçirgenliğin bulunmadığı fakat statü istikrarlı ve meşru ise sosyal yaratıcılık kullanabilirler ya da statü meşru değil ise sosyal rekabet tercih edilebilir (Boen ve Vanbeselaere, 2000).

Daha düşük aidiyet statüleri gruplar, özsaygıyı üst çekebilen güçler oluşturabilir. Bu aidiyet bozucu etkisi; ırk, ulusal, etnik, cinsel kimlik ve meslek gibi birçok toplumsal kimlikte yaşamıştır (Smith ve Silva, 2011). Yine çoklu kimliğe sahip oluşu, psikolojik dayanıklılığı da güçlendirmiş (Thoits, 1983) ve fizyolojik sağlığını da korumasak da güçlendirir (Haslam vd., 2008).

Branscombe, Schmitt ve Harvey (1999) tarafından öne sürülen reddedilme-özdeşleşme modeli, ayrımcılığın azınlık bireylerde daha fazla grup kimliği oluşturduğunu ve bu

kimliğin psikolojik iyilik haliyle desteklediğini ortaya koymuştur. Bu etki kadınlar, uluslararası öğrenciler ve özellikle vücut modifikasyonuna sahip olanlarda da geçerlidir.

Hortaçsu (2007), göçmen kimliğini, göçün gerçekleştiği coğrafya ile hedef ülke arasındaki tarihi, kültürel, etnik benzerlikler gibi farklı boyutlardan oluşan unsurların etkisi üzerinden şekillenen bir kimlik olarak ele alır. Ev sahibi toplum ile olan tarihsel bağların coğrafi yakınlıkların ve kültürel benzerliklerin göçmenlerin kabulünü etkilediği açıktır. Finliler, İsveç'te coğrafi ve etnik yakınlıkları dolayısıyla derhal kabul görebilmektedir. Buna mukabil fiziksel görünüm ya da isim gibi doğuştan gelen nitelikler onlar açısından dezavantajlı konumlar ortaya çıkarabilir (Hortaçsu, 2007). Göçmenlerin kültürel bir mirası vardır. Bu miras bertaraf edilemez. Fakat kimlik unsurları yeniden kurgulanabilir (Mete, 2023). Bu nedenle göçmen kimliği de göç edilen toplumun kültürel kodları ile yeniden şekillenebilir (Plummer, 2008).

Sosyal Kimlik Teorisi çerçevesinde ele alınabilecek özdeşleşme kavramı, kişinin ait olduğu grup ile inşa ettiği psikolojik bağı ifade eder (Hortaçsu, 2007). Özdeşleşme, örgüte karşı kişinin pozitif tutumu olarak ifade edilebilir (Hogg, 1993). Özdeşleşme yoksunluğu ise kimlik inşasını negatif etkiler. Kimlik; bireyin diğerleri ile kurduğu ilişkilerinde tanımlayıcı bir unsurdur. Bu nedenle özdeşleşme sorunu, onun toplumsal bütünleşmesini de tehlikeye sokar (Bilgin, 2007).

Kimlik bunalımı, gençlerde çok daha belirgindir (Sözer, 2019). Kimliğini tanımlamakta zorlanan bireyler, sosyal çatışma riskiyle karşı karşıya kalabilir (Akıncı vd., 2015). Göçmenler için kimlik sorunu, “evinde olmama” hâinden kaynaklanan derin bir aidiyet krizidir (Sözen, 1999; Ilgın & Hacıhasanoğlu, 2010).

Bu bağlamda, sosyal kimlik kuramı ve göçmen kimliğinin kırılganlığı, sosyal medya platformlarında yeniden üretilen ayrımcı söylemlerin toplumsal zeminini açıklamada önemli kuramsal bir dayanak sunmaktadır.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Problemi ve Amacı

Seçim dönemlerinde sosyal medya ortamlarında üretilen nefret söylemlerinin arttığı ve Suriyeli göçmenlerin bu söylemlerin temel hedef gruplarından biri hâline geldiği görülmektedir. Yapılan çalışmalar, bu söylemlerin çoğunlukla ötekileştirme, hakaret ve aşağılama biçiminde dile getirildiğini ortaya koymakta; bu durum, göçmenlere yönelik dijital söylemlerin söylemsel ve ideolojik boyutlarının analiz edilmesini gerekli kılmaktadır. Çevrim içi nefret söylemi, internet haberleri, sosyal medya platformları ve kullanıcıların içeriklere yaptığı yorumlar aracılığıyla hızla yayılmaktadır (Sayımer ve Derman, 2017). Türkiye’de yapılan araştırmalar, dini inançlara sahip bireylerin ve dindar grupların çevrim içi medyada yoğun şekilde nefret söylemine maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Bu tür söylemler, genellikle ötekileştirme, hakaret ve aşağılama biçiminde şekillenmektedir. Suriyeli mülteciler gibi Müslüman kökenli göçmenlere yönelik nefret söylemi de çoğunlukla dini önyargılara dayanmaktadır (Kurt, 2019; Taş ve Taş, 2018; Varış ve Avşar, 2022). Fiziksel veya zihinsel engeli olan bireyler, toplumsal olarak genellikle dışlanan ve küçümsenen bir grup olarak nefret söyleminin hedefi olmaktadır (Karaboğa ve Işık, 2022). Sosyal medyada cinsiyet temelli nefret söylemi de yaygındır; özellikle kadınlar ve genç kızlar cinsiyetlerine dayalı aşağılama, hakaret, müstehcen içeriklerle hedef alınmakta, şiddet tehdidi ve tacize uğramaktadırlar (Karaboğa ve Işık, 2022). Göçmen kadınların toplumsal cinsiyet dikkate alınmadan anlatılması, karşılaştıkları eşitsizliklerin fark edilmesini zorlaştırmakta ve yaşadıkları sorunların tam olarak anlaşılmasını engellemektedir. (Coşkun, Sarılioğlu, & Dinçer, 2020). Nefret söylemi, eskiye oranla çok daha fazla kişiye, anlık olarak ve defalarca tekrar paylaşılacak şekilde yeni medya ortamları aracılığıyla ulaşmaktadır. Literatürde, nefret söylemine en yoğun şekilde maruz kalan gruplar arasında etnik ve dini azınlıklar, yabancılar, göçmenler, mülteciler, kadınlar, engelliler ve çeşitli hastalıklara sahip bireyler yer almaktadır (Kurt, 2019). Bu çalışma kapsamında ise, sosyal medya platformlarında Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı söylemlerin hangi temalar çerçevesinde üretildiği ve bu söylemlerin 14 Mayıs 2023 seçimleri sürecinde nasıl şekillendiği incelenmektedir. Çalışma, göçmen karşıtı söylemlerin sosyal medyada nasıl oluşturulduğunu ve hangi dilsel stratejilerle ifade edildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, sosyal

medya söylemlerinde ayrımcı ifadelerin ne şekilde dile getirildiği, hangi temalar etrafında kurulduğu ve nasıl bir dilsel çerçeveye sunulduğu incelenmektedir. Kullanılan yöntem ve kuramsal yaklaşımlar, söylemlerin çözümlemesini yaparak Suriyeli göçmenlerin sosyal medyada nasıl temsil edildiğini anlamaya katkı sunmaktadır. Böylece, özellikle seçim dönemlerinde dijital mecralarda öne çıkan göçmen karşıtı söylemlerin nasıl ifade edildiği ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu çalışma kapsamında belirlenen araştırma sorusu, göç ve medya ilişkisini ele alan literatür tartışmalarından ve sosyal medya platformlarında giderek artan ayrımcı söylemler üzerine yapılan önceki çalışmalardan hareketle geliştirilmiştir. Özellikle seçim dönemlerinde nefret söyleminin dijital ortamlarda yoğunlaştığına dair bulgular, bu söylemlerin söylemsel düzeyde nasıl yapılandığını incelemeyi gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, araştırma sorusu literatürdeki mevcut boşluklara yanıt verecek şekilde yapılandırılmış ve çalışmanın amacı bu doğrultuda şekillendirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı söylemlerin sosyal medya platformlarında nasıl inşa edildiğini anlamaya yönelik bir çözümleme sunmakta; toplumsal uyum, göçmen hakları ve dijital mecralarda şekillenen dilin yapısını kavrama konusunda katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Özellikle 14 Mayıs 2023 seçim sürecinde bu söylemlerin hangi konular etrafında yoğunlaştığı, siyasetle nasıl ilişkilendiği ve ne tür bir dil yapısı taşıdığı incelenmiştir. Çalışma, dijital alanda dolaşıma giren söylemlerin hangi biçimlerde yapılandığını ve bu söylemlerin toplumsal tartışmalarda nasıl yer bulduğunu anlamaya yöneliktir. Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerin ve ayrımcılığın, toplumda kutuplaşmaya yol açabileceği ve toplumsal huzuru tehdit edebileceği dikkate alındığında, bu tür araştırmalar, politika yapıcılar ve toplumsal liderler için kritik bir rehber olabilir. Ayrıca, sosyal medya platformlarının günümüzdeki yaygın rolü göz önünde bulundurulduğunda, dijital alanlarda üretilen söylemlerin toplumsal algılarla ne şekilde ilişkilendirildiği ve bireylerin söylemsel tutumlarında hangi anlatıların öne çıktığı üzerine değerlendirmeler yapılabilir. Bu araştırma, medya ile toplumsal söylem arasındaki ilişkiyi inceleyerek, medya içeriklerinin toplumsal yapıları nasıl temsil ettiğine dair önemli veriler sunmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın bulguları, toplumsal cinsiyet, etnik köken ve göçmenlik gibi alanlarda yapılacak daha geniş çaplı çalışmalara zemin

hazırlayacak ve toplumsal uzlaşa sağlama yönünde stratejiler geliştirilmesine katkı sunacaktır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüştür. Guba ve Lincoln'un tanımladığı gibi “Nitel araştırma, ele aldığı problemi sorgulayıcı ve yorumlayıcı bir yaklaşımla, doğal ortamında anlamaya çalışan bir yöntemdir” (Guba & Lincoln, 1994). Nitel araştırma yöntemi, sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu yöntem, insanların olaylara yükledikleri anlamları, algıları ve deneyimleri derinlemesine inceleme imkânı sunmaktadır.

Araştırmada, Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı söylemlerin sosyal medya üzerinden nasıl üretildiğini ve bu söylemlerin toplumsal bağlamda nasıl konumlandığını incelemek amaçlandığından, nitel yöntem tercih edilmiştir. Sosyal medya söylemleri, bireylerin düşünce yapıları, kültürel kodları ve toplumsal dinamikleriyle yakından ilişkili olduğu için bu tür verilerin analizi açısından nitel yaklaşım uygun bulunmuştur.

Bu doğrultuda, Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yöntemi alınmıştır. Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı, söylemleri yalnızca dilsel açıdan değil; aynı zamanda medya bağlamı ve söylemin üretildiği toplumsal ve ideolojik yapılar içinde değerlendirir. Bu yöntemle söylemler; dilsel özellikleri, medya ortamındaki üretim koşulları ve söylemin olduğu toplumsal güç ilişkileri dikkate alınarak çok katmanlı biçimde analiz edilmiştir. Böylece yalnızca söylemin içeriği değil, bu söylemleri şekillendiren toplumsal dinamikler de değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında, X platformundan 28 Nisan–15 Mayıs 2023 tarihleri arasında toplanan 654 tweet, MaxQDA Pro 2024 nitel veri analiz programı kullanılarak Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı doğrultusunda kodlanmış ve temalar hâlinde sınıflandırılmıştır. Veri toplama aşamasında yalnızca belirli hashtag'ler (#suriye, #suriyelileriistemiyoruz, #suriyelilerdefolsun) üzerinden tweet'ler çekilmiş; analiz sürecinde ise tümevarım yaklaşımı benimsenmiştir. Sosyal medya paylaşımlarında tekrar eden ifade kalıpları, kullanıcı dilindeki örüntüler ve söylemde öne çıkan temalar dikkate alınarak kodlama yapılmıştır. Belirlenen temalar; “ifşa etme”, “nefret”, “tepki gösterme”, “etiketleme”, “iftira”, “aşağılama”, “suçlama” ve “ötekileştirme” başlıkları altında

gruplandırılmıştır. Bu temalar, MaxQDA yazılımında yapılan açık kodlama süreciyle, verilerin içeriğinden doğrudan türetilmiş ve araştırmanın söylem çözümlemesi bölümüne temel oluşturmuştur. İçerik analizi bu temaları sistematik olarak sınıflandırmak ve Eleştirel Söylem Analizi yöntemi çerçevesinde derinlemesine analiz yapılmasını sağlamak amacıyla uygulanmıştır.

3.3.1. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, veriler X platformundan 28.04.2023-15.05.2023 tarihleri arasında toplanan 654 tweet üzerinden incelenmiştir. X platformunun, geniş kullanıcı kitlesine sahip olması, anlık bilgi akışı sağlaması ve çeşitli veri türlerini barındırması nedeniyle veri toplama sürecinde tercih edilmiştir. Kullanıcıların düşüncelerini, deneyimlerini ve görüşlerini hızlı bir şekilde ifade edebilmeleri, platformu toplumsal olaylar ve güncel gelişmeler hakkında gerçek zamanlı veri sağlamak açısından değerli kılmaktadır. X kullanıcıları, belirli konulara dair içerikleri takip etmek veya oluşturmak amacıyla hashtag (#) işaretini kullanarak anahtar kelimeler belirlemekte, bu da belirli bir konu etrafında dönen tartışmaları ve paylaşımları kolayca bulmayı mümkün kılmaktadır. söylemlerin analiz edilmesi açısından araştırmaya önemli bir katkı sunmaktadır.

Araştırmada yer alan tweetler, özellikle 14 Mayıs 2023 seçimleri sürecinde Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı söylemlerin nasıl üretildiği ve bu söylemlerin toplum üzerindeki toplumsal bağlamda nasıl yer bulduğunu incelemeye olanak tanımaktadır. Veri toplama sürecinde, X platformunda #suriye, #suriyelileriistemiyoruz, #suriyelilerdefolsun gibi belirli hashtag'ler kullanılarak içerikler seçilmiş ve analiz edilmiştir. Tweet'ler, MaxQDA yazılımı aracılığıyla 28 Nisan–15 Mayıs 2023 tarihleri arasında günlük olarak çekilmiş ve haftalık veri kümeleri hâlinde organize edilmiştir. MaxQDA, her veri çekiminde önceki kayıtları arşivleyerek verilerin sistematik ve düzenli biçimde toplanmasını sağlamıştır. Bu yöntem, veri toplama sürecinin geçerliliğini ve güvenilirliğini artıran bir yaklaşım sunmaktadır.

3.3.2. Verilerin Analizi ve Kodlama Süreci

Bu araştırmada, toplanan veriler MaxQDA Pro 2024 nitel veri analizi programı kullanılarak Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı doğrultusunda incelenmiştir. Söylem analizi, metinlerdeki dilsel yapıların yalnızca içerik düzeyinde değil, aynı zamanda bu yapıların içinde gömülü olan toplumsal, kültürel ve ideolojik anlam

katmanlarıyla birlikte değerlendirilmesini amaçlayan nitel bir analiz yöntemidir. Van Dijk'a (2001) göre söylem analizi, söylemin toplumsal bağlamla ilişkisini çözümlemeye imkân tanıyan güçlü bir kuramsal çerçeve sunar. Bu yöntem, sosyal medya gibi dijital ortamlarda üretilen söylemlerin hem dilsel biçimlerini hem de bu biçimlerin nasıl toplumsal güç ilişkileriyle örüldüğünü ortaya koymak açısından uygundur. Araştırmanın amacına uygun olarak, X platformundaki Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı söylemlerin belirlenmesi ve bu söylemlerin ideolojik örüntülerinin analiz edilmesi amacıyla Eleştirel Söylem Analizi yöntemi tercih edilmiştir. MaxQDA Pro 2024 programı, bu söylemlerin sistematik biçimde kodlanması ve temalar hâlinde sınıflandırılması sürecinde bir araç olarak kullanılmıştır.

MaxQDA Pro 2024 programı, toplanan tweetleri tematik kategorilere ayırarak ayrımcı söylemleri detaylı bir şekilde analiz etmeye olanak tanımıştır. Veri toplama aşamasında yalnızca #suriye, #suriyelileriistemiyoruz, #suriyelilerdefolsun gibi belirli hashtag'ler üzerinden içerik toplanmıştır. Bu etiketler, analiz edilecek veri setinin sınırlarını çizmiş ve ilgili söylemlerin odaklandığı içeriklerin belirlenmesine yardımcı olmuştur. Analiz sürecinde ise, sosyal medya kullanıcılarının paylaşımlarında sıkça tekrarlanan ifadeler ve söylemsel yapılar üzerinden tümevarım yöntemiyle aşağıdaki temalar oluşturulmuştur:

- İfşa Etme
- Nefret
- Tepki Gösterme
- Etiketleme
- İftira
- Aşağılama
- Suçlama
- Ötekileştirme

Bu temalar doğrudan sosyal medya verilerinden türetilmiş, ardından mevcut literatürle karşılaştırılarak kavramsal olarak temellendirilmiştir. Böylece hem veriye dayalı hem de teorik olarak desteklenmiş bir analiz çerçevesi oluşturulmuştur. Temalar, göçmen karşıtı söylemlerin toplumsal algıda nasıl biçimlendiğini ve kullanıcılar arasında nasıl yankı bulduğunu anlamaya katkı sağlamaktadır. MaxQDA Pro 2024, her veri

toplama gününde bir hafta öncesine ait tweetleri otomatik olarak çekerek verilerin düzenli bir şekilde kaydedilmesini sağlamıştır. Bu sayede, veriler sistematik bir biçimde toplanmış ve analiz edilmiştir. Ayrıca, MaxQDA Pro 2024'ün sunduğu görselleştirme araçları kullanılarak matris grafikleri oluşturulmuştur. Bu grafiklerde, belirli temaların yoğunlaştığı bölgelerde şekillerin kırmızıya dönüştüğü ve büyüdüğü gözlemlenmiştir. Bu görselleştirme süreci, araştırmanın amacı doğrultusunda göçmen karşıtı söylemlerin yoğunlaştığı alanları tespit etmek için önemli bir araç olmuştur. Yöntemsel olarak tümevarım yaklaşımı kullanılarak, sosyal medya paylaşımlarındaki tekrar eden söylemler üzerinden yeni alt temalar belirlenmiş ve bu alt temalar, toplumsal eşitsizlikleri ve ayrımcı tutumları nasıl pekiştirdiği üzerine bir değerlendirme yapılmıştır.

3.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

- Çalışmada toplam 654 tweet, sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.
- İnceleme yalnızca X platformundaki paylaşımlarla sınırlıdır ve diğer sosyal medya platformlarını kapsamamaktadır.
- Araştırma, 28.04.2023 ile 15.05.2023 tarihleri arasında haftalık periyotlarla çekilen tweetleri içermektedir.
- Çalışma yalnızca Suriyeli göçmenlere yönelik paylaşımları kapsamakta olup, diğer göçmen gruplarını içermemektedir.
- Analizler, yalnızca Türkçe dilindeki paylaşımlar ile sınırlandırılmıştır.
- Görsel içerikler ve etkileşim verileri (beğeni, yorum, retweet) çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.
- İncelenen tweetlerin sosyal medya kullanıcıları üzerindeki gerçek etkisi ve yarattığı toplumsal yankı bu araştırma kapsamında ölçülmemiştir.
- Bu çalışma belirli etiketler üzerinden yürütülmüş olup, olumsuz tutumların yalnızca bu etiketlerle sınırlı olup olmadığı kesin olarak belirlenememektedir. Bu nedenle, gelecekte farklı söylem bağlamlarının ve platformların analiz edilmesi gerekmektedir.

4.BULGULAR

Araştırma sorusu doğrultusunda yürütülen analizde, sosyal medyada Suriyeli göçmenlere yönelik söylemlerin çeşitli temalar etrafında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, toplam **654 tweet** üzerinde yapılan analizler sonucunda, sosyal medyada öne çıkan ötekileştirme, nefret söylemi, iftira, suçlama ve aşağılama gibi olumsuz söylem pratiklerinin çeşitli boyutları ortaya konmuştur. Bulgular, incelenen tweetlerdeki ifadelerin içeriklerine göre temalar, kategoriler ve kodlar çerçevesinde sistematik bir şekilde sınıflandırılarak sunulmuştur.

Analiz edilen veriler, sosyal medya kullanıcılarının bireyler, gruplar, kültürler ve politik aktörler hakkında nasıl söylemler geliştirdiklerini ve bu söylemlerin toplumsal bağlamda nasıl konumlandığını ortaya koymaktadır. Araştırma sürecinde, tüm temaların kendine özgü yapısı korunarak, her bir temanın alt kategorileri ve kodları detaylandırılmıştır. Kod kitabının tamamı, analizlerin yapı taşını oluşturan kategoriler ve kodlar hakkında daha fazla bilgi sunmakta olup, **Tablo 1**'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma Bulgularından Elde Edilen Kod Kitabı

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans
İfşa Etme	Kamuoyuna Hedef Gösterme	Belirli grupların ya da bireylerin hedef alınması	11
		Sosyal medya üzerinden toplumsal nefretin teşvik edilmesi	12
		Yanlış bilgiyle yönlendirme	11
Nefret	Aşağılayıcı Söylemler	Etnik veya dini gruplara yönelik hakaretler	11
		Toplumsal belirli kesimlerine yönelik küçümseyici ifadeler	7
		Hedef grupların değerlerini itibarsızlaştırma	5
	Tehditkâr Tavırlar	Şiddet çağrısı içeren ifadeler	8
		Korkutma ya da sindirme amaçlı tehditler	9
		Sosyal medya üzerinden saldırgan dil kullanımı	11
	Önyargılı Davranışlar	Kalıplaşmış negatif ifadelerin yayılması	5
		Belirli bir grubu ya da bireyi küçümseyici varsayımlar	6
		Sosyal medyada önyargıyı güçlendiren mesajlar	6

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans
Tepki Gösterme	Kollektif Toplumsal Tepkiler	Toplumda meydana gelen olaylara yönelik geniş çaplı tepkiler	1
		Protesto çağrıları veya kitlesel hareketler	2
	Siyasi Liderlere Yönelik Tepkiler	Siyasi figürlere veya partilere yönelik eleştiriler	6
		Politik kararların sorgulanması	12
		Liderlere yönelik suçlamalar	8
Etiketleme	Olumsuz Stereotiplerin Yaratılması	Toplumun belirli kesimlerine yönelik olumsuz yakıştırmalar	2
		Etnik, dini veya sosyal gruplar hakkında genelleyici ve önyargılı ifadeler	9
	Küçültücü ve Damgalayıcı Söylemler	Damgalayıcı lakaplar veya unvanlar kullanımı	3
		Hedef alınan bireylerin sosyal konumunu zedeleyen ifadeler	5
		Belirli bir grubu veya kişiyi küçümseyen etiketler	4
	Hedef Kitleye Yönelik Genellemeler	Toplumun geneline yönelik hatalı genellemeler	5
		Hedef kitlenin bütün üyelerini aynı tutum ve davranış içinde gösterme	3
		Gruplara yönelik homojenleştirme çabaları	3
	Sosyal Grupların İtibarsızlaştırılması	Belirli grupların değerlerini itibarsızlaştırma	3
		Sosyal medya üzerinden negatif algı oluşturma	3
		Grupların meşruiyetini sorgulatan söylemler	1
İftira	Yanıltıcı Bilgi Yayma	Gerçeği yansıtmayan bilgilerin sosyal medyada dolaşıma sokulması	2
		Kasıtlı olarak yanlış yönlendirme	6
		Yanıltıcı başlıklar ve haberlerin paylaşılması	1
	Kasıtlı İtibar Zedeleme	Bireylerin ya da grupların itibarına yönelik zarar verici ifadeler	1
		Sosyal medyada oluşturulan negatif algılar	4
		Bilinçli olarak hedef gösterme	7
	Asılsız Suçlamalar	Kanıtless iddiaların dile getirilmesi	4
		Suçlamaların sosyal medya aracılığıyla yayılması	3

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans
		Hedef alınan kişi ya da grupların savunma şansı olmadan karalanması	1
Aşağılama	Hakaret ve Küçümseme	Hedef alınan kişi ya da gruplara yönelik hakaretler	6
		Küçük düşürücü ifadelerle toplum nezdinde değersizleştirme	4
		Sosyal medyada birey ya da grupları alenen aşağılayan söylemler	2
	Alaycı ve Mizahi Söylemler	Alaycı ifadelerle ciddi konuların küçümsemesi	8
		Mizahi dil kullanarak sosyal meselelere duyarsızlık gösterme	6
		Grup ya da bireylerin değerlerini alaya alan mesajlar	2
	Ayrımcı ve Dışlayıcı İfadeler	Cinsiyet, ırk, din gibi özellikler üzerinden ayrımcılık yapmak	4
		Belirli birey ya da grupları dışlayıcı bir üslup benimsemek	2
		Ötekileştirici ve dışlayıcı yaklaşımlar sergilemek	5
Suçlama	Politik ve Sosyal Suçlamalar	Siyasi karar alıcıları hedef alan suçlamalar	6
		Toplumsal olaylar karşısında yöneticileri sorumlu tutma	4
		Politik partilere yönelik sorumsuzluk eleştirileri	11
	Bireylere Yönelik Suçlamalar	Bireylerin kişisel sorumluluklarını öne çıkaran suçlamalar	4
		Belirli bir kişi ya da grubun hatalarından bahsetme	4
		Sosyal medya üzerinden doğrudan bireylere yöneltilen eleştiriler	2
	Toplumun Genelini Suçlama	Tüm toplumu suçlayıcı genellemeler yapma	8
		Kültürel veya sosyal yapıya yönelik eleştiriler	2
		Belirli grupları hedef alarak genelleştirilmiş suçlama	7
Ötekileştirme	Kültürel ve Etnik Ayrımcılık	Farklı kültürlere ya da etnik gruplara yönelik ayrımcı söylemler	11
		Belirli grupların toplumdan dışlanmasını destekleyen ifadeler	3
		Etnik kimlik üzerinden yapılan olumsuz genellemeler	7
	Sosyal Statüye Dayalı Dışlama	Sosyal statüye göre bireyleri veya grupları dışlayan tutumlar	1
		Gelir seviyesi, eğitim durumu gibi nedenlerle ayrımcılık	2

Tema	Kategori	Kodlar	Frekans
		Toplumun alt ve üst kesimleri arasında uçurum yaratan söylemler	1
	İdeolojik ve Politik Ötekileştirme	Farklı politik görüşlere sahip birey ya da grupların dışlanması	11
		İdeolojik farklılıklar üzerinden yapılan eleştiriler	11
		Politik gruplar arasında düşmanlık oluşturan ifadeler	5

Bulgular, sosyal medyada söylem çeşitliliğinin ve ayrışmanın farklı boyutlarını ele almayı amaçlamaktadır. Temalar arasında, birey ve gruplara yönelik doğrudan hedef göstermeden mizahi dile, politik suçlamalardan kültürel ötekileştirmeye kadar çok çeşitli ifade türlerinin yer aldığı görülmüştür. Analiz sonucunda ulaşılan bulgular, sosyal medya platformlarında kullanılan dilin toplumsal algıların nasıl ifade edildiğine ve farklı toplumsal grupların nasıl temsil edildiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Ayrıca, söylemlerin yoğunlaştığı tematik alanların görsel düzeyde ifadesi için **Şekil 1**'de oluşturulan kelime bulutu dikkate alınmalıdır. Bu bulut, Suriyeli mülteciler etrafında şekillenen söylemlerin hangi kavramlar üzerinden yapılandığını göstermektedir. Özellikle “Suriyeli”, “mülteci” ve “göçmen” gibi kelimelerin yoğun kullanımı, göçmen karşıtı söylemlerin merkezinde bu grubun yer aldığını ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde, **Şekil 2**'de sunulan kod bulutu, sosyal medya kullanıcılarının sıkça başvurduğu ayrımcı ve dışlayıcı söylem yapılarını göstermektedir. “Toplumsal nefretin teşviki”, “yanlış bilgiyle yönlendirme” ve “şiddet çağrısı içeren ifadeler” gibi kodların yoğun biçimde tekrarlandığı görülmektedir. Bu durum, çevrimiçi platformlarda ötekileştirici söylemlerin tekrar eden kalıplar aracılığıyla nasıl kurulduğunu ortaya koymaktadır.

Söylem örüntüleri arasındaki ilişkileri görselleştirmek amacıyla oluşturulan **Şekil 3** Kod İlişki Haritası, söylemlerin sadece tematik kümelerle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda bu temalar arasında güçlü bağlantılar kurularak daha kapsamlı bir nefret söylemi ağına dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Kod kümeleri arasında kurulan bu ilişkiler, sosyal medyada nefretin yalnızca bireysel tepkilerle değil, ideolojik ve kültürel örüntülerle sistematik biçimde üretildiğini göstermektedir.

Bu doğrultuda, Şekil 1, 2 ve 3'te yer alan görseller, MaxQDA Pro 2024 yazılımının sunduğu gelişmiş görselleştirme modülleriyle üretilmiştir. Kelime bulutu, analiz edilen tweetlerde sıklıkla tekrar eden terimleri vurgulayarak tematik yoğunlaşma alanlarını belirlemiştir. Kod bulutu, araştırmacı tarafından söylem analizi sürecinde oluşturulan kodların yoğunluğuna göre hazırlanmış olup, dijital söylemlerde hangi temaların ön plana çıktığını görsel olarak sunmaktadır. Kodlar arası ilişki haritası ise aynı veri segmentlerinde birlikte kodlanan temaların ilişkisel yapısını ortaya koymuş; çizgilerin kalınlığı bu ilişkilerin yoğunluğunu ifade etmiştir. Bu üçlü görselleştirme süreci, yalnızca söylemlerin içeriğini değil, söylemler arasındaki ilişkileri de ortaya koyarak sosyal medyada üretilen ayrımcı söylemlerin çok katmanlı yapısını anlamaya yönelik önemli bir analitik çerçeve sunmuştur.

4.1. İfşa Etme

İfşa etme teması, seçim döneminde sosyal medyada yoğun biçimde gözlemlenen kamusal hedef göstermeye yönelik pratikleri kapsamakta ve özellikle mülteci karşıtı söylemlerin biçimlenişini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. **Tablo 1**'de görüldüğü üzere, bu tema altında yer alan “Sosyal Medya Üzerinden Toplumsal Nefretin Teşvik Edilmesi” kodu, diğer alt kodlara kıyasla daha büyük bir yoğunluğa sahiptir. Bu durum, sosyal medya kullanıcılarının özellikle seçim atmosferinde, toplumsal öfkeyi ve kutuplaşmayı artıracak şekilde nefret içerikli söylemleri teşvik ettiğini göstermektedir. “Belirli Grupların ya da Bireylerin Hedef Alınması” ve “Yanlış Bilgiyle Yönlendirme” kodlarının da benzer düzeyde dikkat çekici sayılara ulaşması, hedef gösterme eyleminin çoğunlukla yanlış ya da çarpıtılmış bilgilerle beslendiğini göstermektedir.

İlgili tema kapsamında analiz edilen tweet'lerde, mültecilere yönelik doğrudan suçlayıcı ve tehditkâr ifadelerin sosyal medya kullanıcıları tarafından sıklıkla dolaşıma sokulduğu görülmüştür. Bu söylemlerde yer alan ifadeler, yalnızca bireysel öfkenin dışavurumu değil; aynı zamanda kamusal söylemde yer edinme ve politik bağlamda anlam kazanma çabası olarak da değerlendirilebilir. Toplumsal kutuplaşma ile ilişkilendirilebilecek bu tür dilsel örüntüler, özellikle seçim sürecinde belirli ideolojik yönelimlerle örtüşen bir söylem biçimi olarak dikkat çekmektedir. Bu temanın altında şekillenen söylemler, bireysel önyargıların ötesinde, dijital platformlarda dolaşıma giren ve dışlayıcı anlamlar taşıyan kolektif bir dil üretimine işaret etmektedir.

4.1.1. Kamuoyuna Hedef Gösterme

Toplumsal nefret söylemleri, sosyal medya platformlarında hızla yayılmakta ve belirli gruplar hedef alınmaktadır. Özellikle mülteciler ve sığınmacılarla ilgili söylemlerde, eleştirel, dışlayıcı ve suçlayıcı dilin ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Ancak bu söylemlerin kamuoyundaki kutuplaşma ya da toplumsal algılar üzerindeki doğrudan etkileri bu araştırmada ölçülmemiştir; analiz yalnızca söylem düzeyindeki örüntülerin çözümlemesiyle sınırlıdır.

“Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın..”

“#Suriyeliler yaklaşık 5 10 yıl sonra Suriye nüfusu Türk nüfusun dan fazla olacak çünkü durmadan üremeye devam. Biz bir taneye nasıl bakacaz kaygısı taşırken onlarda her evde en az 5 6 çocuk var”

Belirli grupların ya da bireylerin hedef alınması, sıklıkla yanlış bilgilendirme ile eş zamanlı olarak yapılmaktadır. Sosyal medya platformları, bu tür yanlış bilgilerin yayılması açısından etkili bir mecra haline gelmiştir. Yanlış yönlendirme, kamuoyunda endişe yaratmakta ve bu söylemleri paylaşan kişilere destek kazandırmaktadır. Özellikle nüfus artışı, ekonomik yük ve oy kullanma hakkı gibi konular üzerinden nefret söylemleri dile getirilmektedir.

“#Suriyeliler ya da kaçak giren diğer afgan paki vs.. herkes...Türkiye için en mühim konulardan. Evlerine net göndereceğiz diyen 2. Tur alır. Yoksa korkarım ki insanların içinden Adolf Hitler çıkacak #İkinciTur”

Sosyal medyada yayılan nefret söylemleri, toplumun çeşitli kesimlerini harekete geçirebilmekte ve bireyleri, bu tür gruplara yönelik daha da düşmanca bir tutum sergilemesine neden olabilmektedir. Özellikle politik figürler ve seçmen davranışları üzerinden yapılan genellemeler, bu tür söylemlerin etkisini daha da artırmaktadır. Kamuoyuna yönelik yanlış bilgilendirme, belirli grupların hedef alınması ve toplumsal nefretin teşvik edilmesi süreçlerinde bir araç olarak işlev görebilmektedir.

“10 sene sonra suriye kökenli Afgan kokenli İlk Milletvekilileri Meclise girdiğinde sonra grup kurduklarında Anlayacaksınız Bu müddeleyi. Belediye başkanları oldgunda.”

“Hiçbişey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın aq, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar aq zinaları! #suriyeliler”

Bu tür söylemler, toplumda ayrışmayı artırmakta ve nefret dilinin yayılmasına sebep olabilmektedir. Toplumun bir kısmı bu tür paylaşımları gerçek olarak algılamakta ve önyargılar derinleşmektedir. Bununla birlikte, sosyal medya kullanıcılarının bu tür söylemleri destekleyerek yaygınlaştırması, olumsuz algıları pekiştirmektedir.

“Ülkeyi araplara satıyorlar 15-20 yıla filistin gibi oluruz bu gidişle, 10 milyona yakın suriyeli ülkeyi işgal etti ama kendine milliyetçi diyenler hala akp ye oy veriyor. Tuhaf #pirom #Gelecek #Suriyeliler #Saadet #2023seçim #AKP #AKParti #CHP”

“Seçim #İkinciTur a kaldığına göre #SinanOğan açıkladığı mülteciler konusundaki vaadinde gerçekten samimi ise desteğini Kemal Kılıçdaroğlu na verir, eğer samimi değilse Erdoğan a desteğini verir.”

Toplumsal algıları şekillendirme ve gruplar arası gerilimi artırma çabaları, sosyal medyada sürekli olarak yinelenmektedir. Bu süreçte, özellikle mülteci karşıtı içeriklerde yer alan nefret söylemlerinin toplumsal huzursuzlukların derinleşmesine neden olabilmektedir.

4.2. Nefret

Nefret teması, sosyal medya platformlarında göçmenlere yönelik söylemlerin en yaygın ve en keskin biçimlerinden birini oluşturmaktadır. **Tablo 1**'de görüldüğü üzere, bu temanın alt kodları arasında “Etnik veya Dini Gruplara Yönelik Hakaretler” ile “Sosyal Medya Üzerinden Saldırgan Dil Kullanımı” en yüksek sıklıkta karşılaşılan kodlar olarak öne çıkmaktadır. Bu dağılım, mültecilere yönelik ayrımcı tutumların yalnızca bireysel düzeyde değil; aynı zamanda dijital ortamda tekrar eden ve benzer örüntülerle ifade edilen bir söylem biçimi olduğunu göstermektedir. Sosyal medya, bu anlamda yalnızca bireylerin görüşlerini paylaştığı bir mecra değil; aynı zamanda toplumsal önyargıların, kalıplaşmış düşmanlıkların ve ideolojik kutuplaşmanın yeniden üretildiği bir alan olarak değerlendirilebilir.

Bu tema altında toplanan ifadeler, üç ana ekseninde şekillenmektedir: aşağılayıcı söylemler, tehditkâr tavırlar ve önyargılı davranışlar. Etnik ve dini gruplara yönelik sistematik hakaretler, mültecilere karşı yöneltilen olumsuz tutumların dilsel düzlemde nasıl kurulduğunu göstermektedir. Tehdit ve şiddet çağrılarının söylem içerisinde yer bulması, dijital alandaki düşmanlık söyleminin sertliğini ortaya koymaktadır. Önyargılı davranışların kalıplaşmış söylemlerle desteklenmesi, bireylerin algılarında yer eden düşman imajının sosyal medya aracılığıyla daha da pekiştirildiğini gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla nefret teması, yalnızca dijital ortamda üretilen söylemlerin analizine değil, aynı zamanda bu söylemlerin toplumsal etkilerine ve siyasal bağlamına dair derin bir kavrayışa ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

4.2.1. Aşağılayıcı Söylemler

Sosyal medya platformları, toplumun belirli kesimlerine yönelik aşağılayıcı ifadelerin sıklıkla dolaşıma girdiği mecralar arasında yer almaktadır. Özellikle etnik ve dini gruplara yönelik küçümseyici söylemler, bu grupların toplumsal temsiline zarar verebilecek içerikler barındırmaktadır. Bu tür söylemler, bireylerin kimlikleri temelinde yapılan ayrımcılığın ve toplumsal değerlerin sorgulanmasına yol açan dilsel örüntüler olarak değerlendirilebilir.

“@Elibol24 Tip olarak aynı #Suriyeliler gibisiniz.”

“Ülkeyi araplara satıyorlar 15-20 yıla filistin gibi oluruz bu gidişle, 10 milyona yakın suriyeli ülkeyi işgal etti ama kendine milliyetçi diyenler hala akp ye oy veriyor. Tuhaf #pirom #Gelecek #Suriyeliler #Saadet #2023seçim #AKP #AKParti #CHP”

Toplumun belirli kesimlerine yönelik küçümseyici ifadeler, sosyal medyada sıkça karşılaşılan nefret söylemi biçimlerinden biridir. Bu tür ifadeler, toplumsal gerilimleri besleyebilecek nitelikte dil örnekleri barındırmakta ve farklı gruplar arasında mesafe yaratan bir söylem tarzına işaret etmektedir. Hedef alınan gruplar, genellikle ekonomik ve kültürel farklılıklar temelinde dışlanan kesimler olarak öne çıkmakta; bu durum, sosyal medya söylemlerinde belirgin biçimde gözlemlenebilmektedir.

“Hiçbişey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın aq, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar aq zinaları! #suriyeliler”

Hedef grupların değerlerini küçümseyen ve itibarsızlaştıran ifadeler, sosyal medya platformlarında sıkça görülmektedir. Bu tür söylemler, belirli grupların toplumsal statülerine yönelik olumsuz bir dil kullanımını yansıtmakta ve bireyler arası güvensizlik duygusunu besleyebilecek söylemsel yapılar içermektedir. Özellikle farklı kültür ve etnik gruplara yönelik paylaşımlarda, genelleyici ve ayrıştırıcı bir dilin tercih edildiği gözlemlenmiştir.

“Anlaşılan baharlar gelecek ama park ve bahçelerde #suriyeliler olmayacak.”

“Sonuçlardan gözükiyor ki, Kürt yurttaşlarımız, akp+mhp+ışid (pardon hüdapar) den, daha vatansever, daha milliyetçi, ve daha dürüst insanlar.. Kutluyorum. 🙌🙌🙌 #Kazandık #Akşener #cahil #suriyeliler”

Etnik ve dini gruplara yönelik hakaret içeren ifadeler, toplumda ayrışma ve kutuplaşma ile ilişkilendirilebilecek söylem biçimlerinden biridir. Bu tür ifadeler, yalnızca nefret söylemi üretmekle kalmayıp, aynı zamanda bireylerin kimliklerine yönelik dışlayıcı ve aşağılayıcı anlamlar da barındırmaktadır.

“Seçim #İkinciTur a kaldığına göre #SinanOğan açıkladığı mülteciler konusundaki vaadinde gerçekten samimi ise desteğini Kemal Kılıçdaroğlu na verir, eğer samimi değilse Erdoğan a desteğini verir.”

“Erdoğan Tekrar Cumhurbaşkanı seçilirse Mazot kaç lira olur,Dolar kaç lira olur,altın kaç lira olur,doğalgaz kaç lira olur? #Ogan #Suriyeliler #Tuncay_Özkan #Can_Ataklı #BizHaklıyızKazanacağız #Emekliler #cahil #Saadet #HATAY #ZiraatBankkart”

Bu tür ifadelerin sosyal medya üzerinden hızla yayılması, toplumdaki kutuplaşma ve önyargı söylemleriyle ilişkilendirilebilecek bir dil örüntüsüne işaret etmektedir. Nefret söylemleri, bireyler arası güven duygusunun zayıflamasına ve toplumsal dayanışmanın sorgulanmasına neden olabilecek söylemsel bir çerçeve içinde değerlendirilebilir.

4.2.2. Tehditkâr Tavrılar

Sosyal medya platformlarında şiddet çağrıları ve tehditkâr söylemler sıkça karşılaşılan ifade biçimlerindendir. Bu tür söylemler, toplumsal barışa yönelik söylemsel tehditler barındırmakta ve bireyler arası gerilimi yansıtan bir dil kullanımı ortaya koymaktadır. Özellikle mültecilere ve sığınmacılara yönelik tehditkâr ifadelerin, şiddet çağrılarıyla birleştiği durumlarda, nefret söylemlerinin söylemsel dozunun arttığı gözlemlenmektedir.

“#suriyeliler e ırkçılık edin zülm edin haksızlığa uğrattın öldürün (bakara sûresi 287.ayet)”

“@aykiricomtr #suriyeliler geldikleri gibi gidecekler gitmezlerse zorla göndereceğiz”

“@karargah_haber #suriyeliler alın size muhacir kardeşiniz. Bu millettten öğreniyorum. Bu insanların bu toplumda olmasını sağlayan kim varsa şuradaki kızdan daha beter duruma düşsünler inşallah.”

Korkutma ve sindirme içeren tehdit ifadeleri, sosyal medyada karşılaşılan nefret söylemlerinin bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. Bu tür söylemler, bireyleri doğrudan hedef alan ve psikolojik baskı hissi yaratabilecek dilsel yapılar içerebilmektedir. Özellikle sığınmacılara yönelik tehditkâr ifadeler, toplumsal düzeyde gerginliğe işaret eden söylemsel örnekler arasında yer almaktadır.

“@halil_konakci Her gördüğüm yerde hakaret ediyorum asla alışveriş yapmam iş yerime müşteri yada işçi olarak giremezler, kapımın önünden geçemezler #suriyeli sevmiyorum”

Sosyal medya üzerinden kullanılan saldırgan dil, nefret söylemlerinin söylemsel düzeyde daha görünür hale gelmesine katkıda bulunmaktadır. Bu tür ifadeler, bireylerin ve grupların toplum içindeki konumlarını sorgulayan ve ayrımcı söylem örüntülerine zemin hazırlayan dilsel yapılar içerebilmektedir.

“suriyeli pic kurulari ulkenin kaderi ile oynadi nerde milliyetçiler vatanseverler sesleri neden cikmiyor☹️#suriyeliler #Secim2023 #ikinciturdabitirelim”

“En iğrenç olan #mülteci lerin geçici #sığınmacı ların pek çok yerde sevinç gösterisi yapması(!)”

“Malatya da sanki 3 ay önce #deprem hiç olmamış, insanlar hiç yakınını akrabasını evini işini kaybetmemiş gibi; suriyelilere teslim olmuş ve davul zurna eşliğinde #suriyeli ler kutlamalar yapıyor. BRAVO 🙌”

Şiddet çağrıları, korkutma ve sindirme içerikli tehditler ile saldırgan dilin bir arada kullanılması, sosyal medya ortamında kutuplaştırıcı ve dışlayıcı söylemlerin yoğunluk kazandığı bir bağlam oluşturmaktadır. Bu tür dil örüntüleri, nefret söyleminin daha görünür ve yaygın hale gelmesine katkı sağlayabilecek söylemsel yapılar arasında değerlendirilebilir.

“@aykiricomtr O nargile bi yerinize monte edilcek hic merak etmeyin #suriyeliler @kilicdarogluk”

“Kaybedeceksin 🙌 bunları da seni de gönderiyoruz BİTTİ”

“Bekamız tehlikede evet!”

Nefret söylemleri, toplumun sosyal yapısı içinde çatışmacı ve ayrıştırıcı bir dilin dolaşıma girmesine neden olabilecek söylemsel unsurlar taşımaktadır. Şiddet çağrıları, tehditkâr ifadeler ve saldırgan dil örnekleri, bireyler arasında gerilim yaratma potansiyeli taşıyan iletişim biçimleri arasında değerlendirilebilir.

4.2.3. Önyargılı Davranışlar

Sosyal medyada yer alan nefret söylemleri, toplumda önyargılı yaklaşımlarla örtüşen ve belirli gruplara yönelik kalıplaşmış negatif ifadelerin dolaşıma girmesine zemin hazırlayan söylemsel örüntüler içermektedir. Bu tür ifadeler, çoğunlukla doğrulanmamış varsayımlar üzerinden kurulmakta ve hedef alınan grupların toplumsal temsiline yönelik olumsuz bir dil üretmektedir.

“#suriyeliler yaklaşık 5 10 yıl sonra Suriye nüfusu Türk nüfusun dan fazla olacak çünkü durmadan üremeye devam. Biz bir taneye nasıl bakacaz kaygısı taşıırken onlarda her evde en az 5 6 çocuk var”

“10 sene sonra suriye kökenli Afgan kokenli İlk Milletvekiller Meclise girdiğinde sonra grup kurduklarında Anlayacaksınız Bu mücadeleyi. Belediye başkanları oldgunda.”

Belirli gruplara yönelik küçümseyici varsayımlar, sosyal medya söylemlerinde önyargılı yaklaşımların yeniden üretildiği dilsel örüntülere işaret etmektedir. Bu tür söylemler, bireylerin bazı gruplara karşı mesafeli ya da olumsuz tutumları ifade eden söylemleri yaygınlaştırdığı bir iletişim ortamı yaratmaktadır.

“Hiçbişey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın aq, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar aq zinaları! #suriyeliler”

“Malatya da sanki 3 ay önce #deprem hiç olmamış, insanlar hiç yakınıni akrabasını evini işini kaybetmemiş gibi; suriyelilere teslim olmuş ve davul zurna eşliğinde #suriyeli ler kutlamalar yapıyor. BRAVO 🙌”

Sosyal medya üzerinden yayılan ve önyargıları yeniden üreten mesajlar, nefret söylemlerinin görünürlüğünü artıran söylemsel yapıların oluşmasına katkı sağlayabilmektedir. Bu tür ifadeler, çoğunlukla gerçeklerden uzak genellemelere dayanmakta ve toplumsal algılarda belirli kalıpların tekrar edilmesine zemin hazırlamaktadır.

“Kaybedeceksin 🖐 bunları da seni de gönderiyoruz BİTTİ”

Kalıplaşmış negatif ifadeler, toplumda ayrışmayı çağrıştıran söylemsel örüntüler arasında yer almaktadır ve bireyler arasında gerilimli tutumların dilsel düzlemde ifade bulmasına zemin hazırlayabilmektedir. Bu tür söylemler, toplumsal huzursuzlukla ilişkilendirilebilecek bir iletişim tarzı sergilemekte ve özellikle hassas gruplar üzerinde dışlayıcı bir anlam çerçevesi oluşturabilmektedir.

“Burası özel işletme değil, burası Türkiye, Türkçe yazacaksınız!”

“Seçime 4 Gün Kala İlk Adım Atıldı, Suriyeliler gidiyor! 4 milyon Suriyeli evlerine dönecek! #Secim2023 #suriyeliler #multecisorunu #dolarTL”

Nefret söylemleri, toplumda önyargıların ve ayrıştırıcı yaklaşımların dilsel düzeyde yeniden üretildiği söylem biçimlerine zemin hazırlamaktadır. Kalıplaşmış negatif ifadeler, küçümseyici varsayımlar ve önyargıları besleyen mesajlar, hedef alınan grupların toplumsal temsiline ilişkin olumsuz anlatıları güçlendiren söylemsel örüntüler arasında değerlendirilebilir.

4.3. Tepki Gösterme

Sosyal medya ortamları, toplumsal meseleler karşısında ortaya çıkan kolektif memnuniyetsizliklerin ifade bulduğu dijital kamusal alanlar olarak değerlendirilebilir. **Tablo 1**'de de görüldüğü üzere, özellikle “Politik Kararların Sorgulanması” ve “Liderlere Yönelik Suçlamalar” gibi kodların öne çıkması, çevrimiçi mecraların yalnızca bireysel öfkenin değil, aynı zamanda siyasal eleştirilerin ve muhalif görüşlerin de dile getirildiği bir alan olduğunu düşündürmektedir. Toplumsal olaylara yönelik geniş tepkilerin protesto çağrılarıyla kesiştiği bazı söylemlerde, sosyal medyanın siyasal söylemin yeniden üretildiği bir araç olarak işlev görebildiği gözlemlenmiştir. Bu tepkiler, kolektif bilinci yansıtan anlatılarla birlikte, siyasi figürlere yönelik sert eleştirilerin de yer bulduğu söylemsel örüntülere işaret etmektedir.

Liderlerin söylemleri ve uygulamaları, dijital kullanıcılar tarafından göçmen karşıtı politikalar bağlamında sıklıkla eleştirilmiş; mültecilere yönelik politikalar, halkın çıkarlarıyla çeliştiği iddiası üzerinden sorgulanmıştır. Özellikle maddi kaynakların dağıtımı, oy kullanma hakkı ve yönetsel tercihlerin meşruiyeti gibi başlıklar etrafında şekillenen içerikler, yalnızca politik düzeyde bir memnuniyetsizliği değil; aynı zamanda ulusal kimlik temsillerine ilişkin söylemsel gerilimleri de içermektedir. Toplumsal tepkinin bireylerden çok siyasi aktörlere yönelmiş olması, sosyal medyada hükümet politikalarının eleştirel biçimde tartışıldığı bir kamusal söylem alanı oluştuğuna işaret etmektedir. Bu söylemler, göçmen karşıtı tutumların yalnızca bireysel değil, aynı zamanda siyasal düzeyde de ifade bulduğu temalarla ilişkilendirilebilir.

4.3.1. Kolektif Toplumsal Tepkiler

Toplumda meydana gelen olaylara yönelik tepkiler, sosyal medya platformlarında hızla dolaşıma girmekte ve bireylerin toplumsal meselelere dair görüşlerini dile getirdiği bir dijital etkileşim alanı oluşturmaktadır. Özellikle mülteciler ve sığınmacılarla ilgili konular, geniş kitlelerin dikkatini çekmekte ve bu temaya ilişkin içeriklerin yoğun şekilde

paylaşıldığı gözlemlenmektedir. Bazı kullanıcılar yaşanan gelişmelere yönelik memnuniyetsizliklerini ifade ederken, diğer kullanıcıların daha sert söylemlerle tepki verdikleri örneklere de rastlanmaktadır.

“10 sene sonra suriye kökenli Afgan kokenli İlk Milletvekilileri Meclise girdiğinde sonra grup kurduklarında Anlayacaksınız Bu müddeleyi. Belediye başkanları oldgunda.”

Protesto çağrıları ve kitlesel hareketlere dair söylemler, sosyal medyada belirli konular etrafında dijital farkındalık ve görünürlük oluşturan içerikler arasında yer almaktadır. Bu tür söylemler, toplumun bazı kesimlerinde ortak tepkilerin ifade edildiği ve kolektif tutumların dilsel olarak yapılandığı bir etkileşim alanı ortaya koymaktadır.

“Türkiye’nin Cumhurbaşkanlığı Seçimini yapıyoruz. Türkler oy kullanmalıdır. Suriyelilerin ne işi var? Suriyeliler oy kullanmamalıdır. Suriye’liler defolsun gitsinler Suriye’lerine. Aptallar...#Cumhurbaşkanlığı, #14Mayıs2023, #Seçim,#YSKBaşkanı, #İkinciTur, #Cahil, #Suriyeliler”

Toplumsal olaylara yönelik tepkilerin sosyal medya üzerinden dile getirilmesi, bu olayların dijital ortamda daha görünür hale gelmesine katkı sağlayabilecek söylemsel örüntüler yaratmaktadır. Kitlesel hareketlerle ilişkili paylaşımlar, bireyler arasında hızlı iletişim ve ortak fikirlerin ifade edilmesine imkân tanıyan bir etkileşim ortamı oluşturmaktadır.

“10 sene sonra suriye kökenli Afgan kokenli İlk Milletvekiller Meclise girdiğinde sonra grup kurduklarında Anlayacaksınız Bu müddeleyi. Belediye başkanları oldgunda.”

Sosyal medya platformlarında yayılan bu tür tepkiler, bireylerin toplumsal olaylara dair hassasiyetlerini ve memnuniyetsizliklerini ifade etmelerine olanak tanımaktadır.

4.3.2. Siyasi Liderlere Yönelik Tepkiler

Sosyal medya, siyasi liderlere ve onların kararlarına yönelik eleştirel söylemlerin öne çıktığı dijital alanlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Toplumun farklı

kesimlerinden bireyler, liderlerin politikalarını ve söylemlerini ele alarak kendi bakış açılarını ifade eden içerikler üretmektedir. Bu eleştiriler, çoğunlukla liderlerin toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren konulara yönelik tutumları etrafında şekillenmektedir. Sığınmacılar, mülteciler ve ekonomik sorunlar, bu içeriklerde sıkça karşılaşılan tematik odaklar arasında yer almaktadır.

“Ben söyleyeyim 2 milyon #Suriyeli #Afgan vs yabancı kendilerine özel olarak tahsis edilmiş okullarda AKP'ye Erdoğan'a oy kullandı siz Avrupa ABD korkusundan ağzınızı açamadınız ...”

“Suriyeli çocuğu kaçırıp katledenler; Suriyelileri sürekli kötüleyen, aşağılayan, hedef gösteren politikacılar ve herkes. Bu insanları #Suriyeli diyerek de-hümanize ettiniz! İnsani bütün özelliklerinin üzerinde tepindiniz! Sorumlusunuz! #kolektif #ırkçılık”

Politik kararların dijital ortamda eleştirel biçimde tartışılması, sosyal medyada sık karşılaşılan söylemsel temalardan biri olarak öne çıkmaktadır. Kullanıcılar, liderlerin politikalarına dair memnuniyetsizliklerini ifade eden söylemler üreterek, alınan kararların toplumsal yansımalarını sorgulayan içerikler paylaşmaktadır. Özellikle mültecilere yönelik uygulamalar, ekonomik kaynakların kullanımı ve yönetsel tercihlerin toplumsal boyutu, bu tartışmalarda öne çıkan başlıca söylem odakları arasında yer almaktadır.

“#suriyeliler için harcanan 40 milyar #dolar ile neler yapabildik ve neler yapmaktan vazgeçtik. Depremde herşeyini kaybetmiş olan vatan evlatlarına krediyle ev satarken vatanını bırakıp kaçanlara ne harcadık.”

Liderlere yönelik eleştirilerin, sosyal medya söylemlerinde zaman zaman daha keskin bir dile evrildiği gözlemlenmektedir. Siyasi liderlerin politikalarına yönelik tepkiler, bazı kullanıcılar tarafından suçlayıcı ifadelerle dile getirilmekte; bu söylemler, liderlerin belirli topluluklara öncelik tanıdığı ya da kaynakları adil biçimde dağıtmadığı yönündeki algılarla ilişkilendirilmektedir.

“Tayyip Erdoğan şimdi halkın yüzde doksanının rahatsız olduğu millete kulaklarını tıkadı #Suriyeliler #Afganlar kol kanat açtı açmaya devam ediyor üstelik milletin parasını babasının kasasından gibi yediriyor.”

“Abi ben bu halkı hiç anlamıyorum! Abi o kadar Suriyeli oy kullanmış da neden engel olunmamış! Türk Cumhuriyeti'nin geleceğini ne zamandan beri Suriyeliler belirliyor! Ama unutmasınlar bu Türkiye kolay kazanılmadı kolay da kaybedilmeyecek! #suriyeliler #secim #2tur”

Sosyal medya, bireylerin siyasi liderlere ve uygulanan politikalara dair memnuniyetsizliklerini dile getirdikleri dijital alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu eleştiriler, politik kararların toplumsal sonuçlarına ve liderlerin bu süreçlerdeki tutumlarına odaklanan söylemsel örüntüler şeklinde ifade edilmektedir. Çalışmada gözlemlenen içerikler, toplumsal meselelerin dijital ortamda farklı bakış açılarıyla tartışıldığı ve bu süreçte lider figürlerinin sıklıkla eleştirel söylemlerin odağında yer aldığı bir yapı ortaya koymaktadır.

4.4. Etiketleme

Göçmen karşıtı dijital söylemlerin en sık karşılaşılan biçimlerinden biri olan etiketleme pratikleri, sosyal medyada yalnızca bireysel görüşlerin ifadesi olarak değil; aynı zamanda dışlayıcı dil örüntülerinin tekrarlandığı yapılar olarak değerlendirilmektedir. **Tablo 1** incelendiğinde, “Etnik, dini veya sosyal gruplar hakkında genelleyici ve önyargılı ifadeler” kodunun diğer alt kodlara kıyasla daha sık tekrarlandığı gözlemlenmektedir. Bu durum, özellikle Suriyeli sığınmacılar gibi belirli grupların, homojenleştirici ve küçümseyici söylemlerle temsil edildiği söylemsel kalıplara işaret etmektedir. Bu süreçte kullanılan stereotiplerin, yalnızca iletişimsel sadeleştirme amacı taşımadığı, aynı zamanda toplumsal dışlanmayı besleyen anlatılarla ilişkili olduğu görülmektedir.

Söz konusu temanın altında yer alan diğer kodların dengeli bir dağılım sergilemesi, ayrımcılığın yalnızca önyargılı etiketlerle sınırlı kalmadığını; aynı zamanda itibarsızlaştırma, genelleştirme ve sosyal konumun zedelenmesi gibi daha karmaşık söylem örüntüleriyle kesiştiğini düşündürmektedir. Kültürel kimliklerin değersizleştirilmesi ve belirli grupların toplumsal meşruiyetinin sorgulanması, bu söylem ağlarının çeşitli biçimlerde üretildiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda sosyal medya, bireysel memnuniyetsizliklerin ötesinde, yapısal düzeyde ayrımcı anlatıların da dile getirildiği bir iletişim alanı olarak değerlendirilebilir. Özellikle seçim gibi kırılgan

dönemlerde, etiketleyici dilin hem bireysel algı hem de toplumsal söylem üzerinde belirli etkilerle ilişkilendirilebileceği söylemsel örnekler gözlemlenmiştir.

4.4.1. Olumsuz Stereotiplerin Yaratılması

Sosyal medya platformları, toplumun belirli kesimlerine yönelik olumsuz yakıştırmaların dolaşıma girdiği söylemsel alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu tür ifadeler, hedef alınan grupların toplumsal temsiline yönelik olumsuz anlatıların üretildiği ve ayrımcı söylemlerin tekrarlandığı örüntülere işaret etmektedir.

“Onlar çoğaldıkça Degisim daha zor olucak..”

Etnik, dini veya sosyal gruplara yönelik genelleyici ve önyargılı ifadeler, toplumsal düzeyde kutuplaşma ile ilişkilendirilebilecek söylem biçimlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Bu tür söylemler, bireylerin mevcut önyargılarını yansıtan dil kalıplarının tekrarlandığı ve hedef alınan grupların toplumsal temsiline yönelik olumsuz anlamlar taşıyan anlatıların üretildiği örüntülere işaret etmektedir.

“Hiçbişey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın aq, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar aq zinaları! #suriyeliler”

“Suriyeliler hem Türklerden hem Kürtlerden daha fazla çocuk doğuruyor.”

Olumsuz genellemeler ve stereotipler, toplumun belirli kesimlerine yönelik ayrımcı anlatıların üretildiği söylemsel yapıların bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu tür ifadeler, hedef alınan grupları homojenleştiren bir dil kullanmakta ve bireysel farklılıkların görünürlüğünü sınırlandıran söylem kalıplarına işaret etmektedir. Sosyal medya ise, bu tür genellemelerin geniş kitleler tarafından hızla paylaşılabildiği bir iletişim ortamı sunmaktadır.

“Dün yasadığımız secim ile gordum ki ve anladım ki deprem bölgesinde tum yaralar sarılmış sarılacak yara cozulecek problem kalmıis bende uzuluyordum halkımız için nyseki gerçekleri gorduk artık uzulmemin anlamı kalmadı #İkinciTur #kazanacağız #suriyeliler #afgalar defolup gidecek”
“Ülkemde ARAP istemiyorum!”

Sosyal medya kullanıcıları tarafından dile getirilen önyargılı ifadeler, hedef alınan grupların toplumsal konumlarına dair olumsuz temsillerin üretildiği söylemsel kalıplara işaret etmektedir. Bu tür söylemler, toplumun belirli kesimlerinin ekonomik ve sosyal alanlardaki varlığına yönelik tehdit algısıyla ilişkilendirilebilecek anlatıların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

“@halil_konakci Her gördüğüm yerde hakaret ediyorum asla alışveriş yapmam iş yerime müşteri yada işçi olarak giremezler,kapımın onunden gecemezler #suriyeli sevmiyorum”

“#suriyeli PİÇ 'Türk kadını 100 dolara alacakmış' Ulan piç bu ülke sizin gibi namusunu yolda mı buldu? Namusunu bırakıp kaçanlar,3 gün sonra burdan da kaçacak.#ilkTurdaBayKEMAL #Cekildi”

Sosyal medya, bireylerin önyargılarını yansıttıkları ve bu önyargıların söylemsel olarak tekrarlandığı bir iletişim ortamı olarak değerlendirilmektedir. Olumsuz stereotiplerin yaygın biçimde dile getirilmesi, toplumsal kutuplaşma ile ilişkilendirilebilecek dil örüntülerinin oluşmasına ve hedef alınan grupların sosyal uyumuna dair sorunlu temsillerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

4.4.2. Küçültücü ve Damgalayıcı Söylemler

Damgalayıcı lakaplar ya da unvanların kullanımı, sosyal medyada sıkça karşılaşılan ayrımcı söylem biçimlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Bu tür ifadeler, hedef alınan birey ya da grupları küçümseyici bir dille temsil etmekte ve toplumsal algıya yönelik olumsuz anlatıların üretildiği söylemsel kalıplara işaret etmektedir. Sosyal medya kullanıcıları tarafından dile getirilen bu söylemler, toplumsal huzursuzluk ve önyargı temalarının tekrarlandığı bir ifade alanı oluşturmaktadır.

“#suriyeliler yaklaşık 5 10 yıl sonra Suriye nüfusu Türk nüfusun dan fazla olacak çünkü durmadan üremeye devam. Biz bir taneye nasıl bakacaz kaygısı taşıırken onlarda her evde en az 5 6 çocuk var”

“@Elibol24 Tip olarak aynı #Suriyeliler gibisiniz.”

Hedef alınan bireylerin sosyal konumuna yönelik küçümseyici ifadeler, birey ya da grupların toplumsal değerleriyle ilgili olumsuz temsillerin üretildiği söylemsel kalıplara işaret etmektedir. Bu tür söylemler, genellikle ekonomik, sosyal ya da kültürel statüye yönelik eleştiriler üzerinden şekillenmekte ve bu dışlayıcı anlatıların bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

“Hiçbişey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın aq, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar aq zinaları! #suriyeliler”

“Kendi ülkemizde yabancı olduk kazanamassak beteri olacak kendimize gelmemiz lazım #Suriyeliler defolup gidecek”

Belirli bir grubu veya kişiyi küçümseyen etiketlerin, bireylerin ya da grupların toplumsal itibarını hedef alan dışlayıcı söylem örnekleriyle birlikte kullanıldığı görülmektedir. Sosyal medya kullanıcıları tarafından dile getirilen bu tür ifadeler, genellikle öfke veya memnuniyetsizlik temalarını yansıtan söylemsel yapılar şeklinde ortaya çıkmakta ve toplumsal temsile dair olumsuz anlatıların üretildiği söylem kalıplarına işaret etmektedir.

“#BizHaklıyızKazanacağız #cahil”

“@Elibol24 Tip olarak aynı #Suriyeliler gibisiniz.”

Sosyal medyada kullanılan küçültücü ve damgalayıcı söylemler, hedef alınan grupların toplumsal temsiline ilişkin olumsuz anlamlar içeren söylem biçimleri olarak dikkat çekmektedir. Bu tür söylemler, hedef grupların tehdit unsuru olarak konumlandırıldığı anlatıları barındırmakta ve toplumun farklı kesimleri arasında gerilim yaratan dil yapılarına işaret etmektedir.

“Onlar çoğaldıkça Degisim daha zor olucak..”

“Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın..”

Küçültücü ve damgalayıcı söylemler, hedef alınan grupların toplum nezdindeki temsiline dair olumsuz anlamlar içeren dil yapılarına örnek teşkil etmektedir. Sosyal medya kullanıcıları tarafından dile getirilen bu tür ifadeler, toplumsal önyargıları yeniden üreten ve ayrımcılıkla ilişkili anlatıların güçlendiği söylemsel kalıplara işaret etmektedir.

4.4.3. Hedef Kitleye Yönelik Genellemeler

Toplumun geneline yönelik yapılan hatalı genellemeler, bireylerin veya grupların çeşitli niteliklerine dair indirgemeci temsillerin üretildiği söylemsel yapılar olarak öne çıkmaktadır. Bu tür genellemeler, hedef alınan toplulukların olumsuz bir biçimde konumlandırıldığı anlatılara zemin hazırlamakta ve toplumsal farklılıkların ayrıştırıcı bir dil üzerinden ifade bulduğu örnekleri ortaya koymaktadır. Sosyal medyada dile getirilen bu tür ifadeler, toplumun bazı kesimlerinin dışlayıcı bir söylem bağlamında temsil edildiği içeriklere işaret etmektedir.

“Dünyanın en zengin ülkesinde, dünyanın en aptal insanları sayesinde, dünyanın en fakir insanları olarak yaşamaya devam edeceğiz gibi duruyor.”

“Elin vahabisinin, Afganın yada bilumum başka milletlerin tüm aşâğalamalarıyla karşılaştık.”

Hedef kitlenin tüm üyelerini benzer tutum ve davranış biçimleriyle tanımlayan söylemler, bireyler arası farklılıkların görünürlüğü azaltan genelleyici anlatılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür söylemler, toplulukların bireysel çeşitliliğini arka planda bırakan ve grubu sabit kimlik kalıpları içinde tanımlayan dil örneklerine işaret etmektedir.

“#suriyeliler yaklaşık 5 10 yıl sonra Suriye nüfusu Türk nüfusun dan fazla olacak çünkü durmadan üremeye devam. Biz bir taneye nasıl bakacaz kaygısı taşıırken onlarda her evde en az 5 6 çocuk var.”

“Dünyanın en zengin ülkesinde, dünyanın en aptal insanları sayesinde, dünyanın en fakir insanları olarak yaşamaya devam edeceğiz gibi duruyor.”

Gruplara yönelik homojenleştirme çabaları, bireyler arası farklılıkların göz ardı edildiği ve tüm grubun belirli bir kimlik üzerinden tanımlandığı söylem eğilimlerini yansıtmaktadır. Sosyal medya aracılığıyla yayılan bu tür genellemeler, bireylerin özgünlüklerini geri plana iten ve hedef grupları olumsuz biçimlerde temsil eden anlatıların üretildiği dil yapılarına işaret etmektedir.

“#suriyeli PİÇ 'Türk kadını 100 dolara alacakmış' Ulan piç bu ülke sizin gibi namusunu yolda mı buldu? Namusunu bırakıp kaçanlar, 3 gün sonra burdan da kaçacak.”

Hatalı genellemeler, toplumun belirli kesimlerine yönelik olumsuz algıların üretildiği söylemsel yapılar olarak değerlendirilmektedir. Bu tür ifadeler, toplumsal birliktelik söylemini zedeleyen, ayrıştırıcı dil kullanımlarına işaret eden örnekler arasında yer almaktadır. Genellemelerin bu biçimde yaygınlaşması, bireyler arası güvene ilişkin olumsuz temsillerin dile getirildiği anlatıların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

4.4.4. Sosyal Grupların İtibarsızlaştırılması

Belirli grupların değerlerini hedef alan söylemler, toplumsal ayrışmayla ilişkilendirilebilecek dışlayıcı dilin sosyal medyada tekrarlandığı örnekleri ortaya koymaktadır. Bu tür ifadeler, grupların kültürel, sosyal ya da etik özelliklerine yönelik olumsuz anlatılarla şekillenmekte ve hedef alınan toplulukların temsiline dair sorunlu söylemsel yapılar üretmektedir. Sosyal medya, bu söylemlerin geniş kitlelere ulaşmasını kolaylaştırarak itibarsızlaştırıcı dil kalıplarının dolaşıma girdiği bir iletişim ortamı sunmaktadır.

“@Elibol24 Tip olarak aynı #Suriyeliler gibisiniz.”

“10 sene sonra suriye kökenli Afgan kokenli İlk Milletvekilleri Meclise girdiğinde sonra grup kurduklarında Anlayacaksınız Bu mücdeleyi. Belediye başkanları oldgunda.”

Sosyal medya aracılığıyla üretilen negatif temsiller, toplumdaki önyargıların söylemsel düzeyde yeniden üretildiği dil yapılarına işaret etmektedir. Bu tür ifadeler, hedef alınan birey ve grupların toplumsal temsiline ilişkin olumsuz anlatıların dolaşıma girmesine olanak tanımakta ve toplumsal uyum söyleminin zayıfladığı bir dil ortamı oluşturmaktadır.

“Hiçbişey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın aq, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar aq zinaları!”

#suriyeliler”

“Bugün yine MÜLTECİ olayları var.”

Grupların meşruiyetini sorgulayan söylemler, toplumsal ötekileştirmenin söylemsel düzeyde en belirgin örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu tür ifadeler, bireylerin toplum içindeki varlığına dair olumsuz temsillerin üretildiği ve ayrımcılıkla ilişkilendirilebilecek dil yapılarına işaret etmektedir. Hedef alınan grupların sosyo-kültürel katkılarının geri planda bırakıldığı bu söylemler, toplumsal algılarda negatif anlatıların öne çıktığı bir temsil biçimi oluşturmaktadır.

“Hiçbişey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın aq, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar aq zinaları! #suriyeliler”

Bu çerçevede, sosyal medya kullanıcılarının söylemleri, hedef alınan grupların değerlerini küçümseyen ve bu grupların toplumsal temsiline ilişkin meşruiyet tartışmalarını yansıtan ifadeler içermektedir. Bu tür dil kullanımları, ayrımcı söylemlerin dolaşıma girdiği ve toplumsal birliktelik söyleminin zayıfladığı bir iletişim ortamına işaret etmektedir.

“#suriyeli ler burda kaldı.”

“Bugün yine MÜLTECİ olayları var.”

Sosyal medya üzerinde dile getirilen itibarsızlaştırıcı söylemler hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ayrışmayı çağrıştıran dil yapılarına örnek teşkil etmektedir. Bu tür ifadeler, hedef alınan grupların toplumda önyargılı temsillerle sunulduğu ve dışlayıcı anlatıların üretildiği söylemsel kalıplara işaret etmektedir. İtibarsızlaştırma söylemleri, aynı zamanda bu grupların hakları ve toplumsal meşruiyetine dair olumsuz temaların öne çıktığı temsil biçimlerini ortaya koymaktadır.

“10 sene sonra suriye kökenli Afgan kokenli İlk Milletvekilleri Meclise girdiğinde sonra grup kurduklarında Anlayacaksınız Bu müddeleyi. Belediye başkanları oldunda.”

Bu tür genelleştirici ve olumsuz algılar üreten ifadeler, yalnızca hedef alınan grupların değil, aynı zamanda toplumun genelinde ayrıştırmacı dil kullanımının

yaygınlaştığı bir söylem ortamına işaret etmektedir. Bu durum, sosyal uyum söyleminin zayıfladığı ve hem bireysel hem de toplumsal düzeyde gerilim üreten temaların öne çıktığı dil yapılarında kendini göstermektedir.

4.5. İftira

Dijital söylem alanlarında sıklıkla karşılaşılan iftira içerikleri, hedef alınan grupların kamusal temsiline yönelik manipülatif anlatıların üretildiği söylem türlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. **Tablo 1**'de dikkat çeken “Kasıtlı Olarak Yanlış Yönlendirme” ve “Bilinçli Olarak Hedef Gösterme” kodlarının yoğunluğu, sosyal medya platformlarında kasıtlı bilgi kurgularının tekrarlandığı ve dolaşıma sokulduğu yapıları yansıtmaktadır. Gerçeği yansıtmayan paylaşımlar, bireysel ve toplumsal düzeyde önyargı üretimine katkıda bulunan temsiller içerebilmekte ve kutuplaşma söylemiyle ilişkilendirilebilecek dil kalıpları ortaya koymaktadır. Özellikle kırılğan dönemlerde üretilen bu içerikler, bilgiye dayalı tartışma ortamının zayıfladığı bir söylemsel alanın oluştuğuna işaret etmektedir.

İftira teması kapsamında öne çıkan bir diğer unsur, sosyal medya kullanıcılarının çoğunlukla somut kanıt sunmaksızın belirli grupları hedef alan söylemler üretmesidir. “Asılsız Suçlamalar” alt teması altında sınıflandırılan ifadeler, hedef alınan birey ya da grupların, herhangi bir savunma çerçevesi olmaksızın olumsuz biçimde temsil edildiği dil yapılarını ortaya koymaktadır. Bu tür söylemler, yalnızca dezenformasyonun söylemsel olarak tekrarlandığı yapılarla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda dijital ortamlarda toplumsal güvensizlik temalarıyla ilişkilendirilebilecek dil örneklerine de zemin hazırlamaktadır. Siyasal aktörlerin ve politikaların da dahil olduğu bu süreçte, özellikle mülteciler gibi hassas gruplar üzerinden dile getirilen temelsiz suçlamalar, sadece sosyal medya dilinde değil, aynı zamanda gündelik söylemlerde de yer bulan ayrımcı anlatıların parçası olarak değerlendirilebilmektedir.

4.5.1. Yanıltıcı Bilgi Yayma

Gerçeği yansıtmayan bilgilerin sosyal medyada dolaşıma girmesi, bilgi doğruluğu konusunda karmaşa yaratan söylem örneklerinin yaygınlaştığını göstermektedir. Bu tür içerikler, kullanıcıların duygusal temelli söylemler ürettiği ve toplumsal kutuplaşma söylemiyle ilişkilendirilebilecek dil yapılarını ortaya koyduğu bir iletişim ortamına işaret etmektedir.

“#suriyeliler e ırkçılık edin zülm edin haksızlığa uğratın öldürün (bakara sûresi 287.ayet)”

“Akşener canlı yayında açıklıyor: Sen hastaneye parayla gidiyorsun Suriyeliye bedava.”

Kasıtlı olarak yanlış yönlendirme, sosyal medya söylemlerinde hedef gruplara yönelik önyargılı temsillerin üretildiği ve itibarsızlaştırıcı anlatıların dile getirildiği bir söylem biçimi olarak öne çıkmaktadır. Bilerek paylaşılan doğruluk değeri tartışmalı bilgiler, toplumsal düzeyde kutuplaşmayla ilişkilendirilebilecek dil kalıplarının tekrarlandığı örneklerle işaret etmektedir. Bu tür içeriklerde, hedef gruplar sıklıkla suçlayıcı bir dil aracılığıyla temsil edilmekte ve bu temsiller söylemsel analiz kapsamında olumsuz toplumsal imgelerin yeniden üretimine zemin hazırlamaktadır.

“#suriyeliler ya da kaçak giren diğer afgan paki vs.. herkes... Türkiye için en mühim konulardan. Evlerine net göndereceğiz diyen 2. Tur alır. Yoksa korkarım ki insanların içinden Adolf Hitler çıkacak.”

“Ülkede Suriye, Afganistan, Pakistan, Irak vb'den 15 milyona yakın mülteci ve kaçak var.”

Yanılıcı başlıklar ve haber içeriklerinin paylaşımı, kamuoyuna sunulan bilgilerin söylemsel biçimlerde yeniden kurgulandığı dil yapıları olarak öne çıkmaktadır. Bu tür paylaşımlar, dikkat çekici ve çarpıcı ifadelerle oluşturulmakta; içeriklerin, gerçeklikten uzak temsiller üzerinden sunulduğu anlatı örneklerine işaret etmektedir.

“Akşener canlı yayında açıklıyor: Sen hastaneye parayla gidiyorsun Suriyeliye bedava.”

“Suriyeliler hem Türklerden hem Kürtlerden daha fazla çocuk doğuruyor.”

Bu tür yanılıcı ifadeler, yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda toplumu ilgilendiren konulara dair temsillerin çarpıtıldığı söylemsel yapıların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Sosyal medya üzerinden yayılan yanılıcı bilgiler, özellikle toplumun hassasiyet gösterdiği alanlarda, yönlendirici anlatıların üretildiği dil kalıplarına işaret etmektedir.

“Ülkeyi araplara satıyorlar 15-20 yıla Filistin gibi oluruz bu gidişle, 10 milyona yakın Suriyeli ülkeyi işgal etti ama kendine milliyetçi diyenler hala AKP'ye oy veriyor.”

“Suriyeliler hem Türklerden hem Kürtlerden daha fazla çocuk doğuruyor.”

Yanılıcı bilgi yayımı, yalnızca hedef alınan gruplara yönelik olumsuz temsiller üretmekle kalmayıp, aynı zamanda bu bilgileri paylaşan bireylerin de söylemsel düzeyde tekrar eden ve kutuplaşmayı besleyen anlatılar içinde konumlandığını göstermektedir.

“Hiçbir şey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak.”

“Bugün yine MÜLTECİ olayları var.”

Yanlış bilgiye dayalı söylemler, toplumsal yapıya ilişkin algıların tartışmalı biçimlerde temsil edildiği anlatıların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

4.5.2. Kasıtlı İtibar Zedeleme

Sosyal medyada bireylerin ve grupların itibarına zarar verici ifadeler, toplumsal ilişkilerde ciddi yaralar açmaktadır. Bu tür söylemler, yalnızca bireyleri değil, hedef alınan grupların sosyal konumunu da zedelemektedir.

“#suriyeliler ya da kaçak giren diğer afgan paki vs.. herkes... Türkiye için en mühim konulardan. Evlerine net göndereceğiz diyen 2. Tur alır. Yoksa korkarım ki insanların içinden Adolf Hitler çıkacak.”

“Hiçbir şey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar.”

Sosyal medyada bireylerin ve grupların itibarını hedef alan söylemler, toplumsal ilişkilerde gerilim yaratan dil yapılarına örnek teşkil etmektedir. Bu tür ifadeler, yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda hedef alınan grupların sosyal konumuna ilişkin olumsuz temsillerin üretildiği anlatılarla ilişkilendirilebilecek bir söylem biçimini yansıtmaktadır.

“Ülkede Suriye, Afganistan, Pakistan, Irak vb'den 15 milyona yakın mülteci ve kaçak var.”

“Akşener canlı yayında açıklıyor: Sen hastaneye parayla gidiyorsun, Suriyeliye bedava.”

Bilinçli olarak hedef gösterme söylemleri, toplumsal barış söyleminin zayıfladığı ve çatışmacı dilin öne çıktığı durumlara işaret eden söylem örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Hedef göstermeye yönelik paylaşımlar, bireylerin ya da grupların dışlayıcı ve marjinalleştirici temsillerle sunulduğu anlatılar içinde yer aldığı dil yapılarını ortaya koymaktadır.

“#suriyeliler e ırkçılık edin, zulmedin, haksızlığa uğratın, öldürün.”

“Bugün yine MÜLTECİ olayları var.”

Bireylerin ve grupların itibarını hedef alan kasıtlı söylemler, yalnızca dijital ortamlarla sınırlı kalmayıp, toplumsal temsillere ilişkin olumsuz anlatıların üretildiği söylemsel yapıları da ortaya koymaktadır.

“Suriyeliler hem Türklerden hem Kürtlerden daha fazla çocuk doğuruyor.”

“Ülkeyi Araplara satıyorlar. 15-20 yıla Filistin gibi oluruz bu gidişle.”

Kasıtlı itibar zedeleme söylemleri, bireylerin ve grupların yalnızca algı düzeyinde değil, aynı zamanda sosyal güvenlik temsillerine ilişkin endişe üreten anlatıların parçası olarak değerlendirilebilecek söylem örneklerini ortaya koymaktadır.

4.5.3. Asılsız Suçlamalar

Sosyal medyada kanıtsız iddiaların yayılması, bilgiye ilişkin güvensizlik üreten söylemlerin dolaşıma girdiği ve algıların yönlendirildiği dil yapılarına işaret etmektedir.

“Ülkeyi Araplara satıyorlar 15-20 yıla Filistin gibi oluruz bu gidişle, 10 milyona yakın Suriyeli ülkeyi işgal etti ama kendine milliyetçi diyenler hâlâ AKP'ye oy veriyor.”

“ERDOĞAN SURİYELİLERE VATANDAŞLIK VERMESEYDİ YÜZDE %30'LA TAMAMLAYACAĞINA O KADAR EMİNİM Kİ.”

Suçlama içeren söylemlerin sosyal medya aracılığıyla yayılması, yalnızca bireyler değil, aynı zamanda gruplar arası ilişkilerin temsiline dair olumsuz anlatıların üretildiği

söylem kalıplarını da ortaya koymaktadır. Özellikle siyasi içerikli bu tür paylaşımlar, toplumsal ayrışmayla ilişkilendirilebilecek dil yapılarını yansıtmakta ve kamuoyunda karşıtlık temelli temsil biçimlerinin tekrarlandığı bir söylem ortamına işaret etmektedir. Sosyal medyada kolaylıkla dolaşıma giren suçlamalar, bir tarafı hedef alan itibarsızlaştırıcı ifadeler içerirken, diğer tarafın söylemsel olarak güçlendirildiği anlatı yapılarını da beraberinde getirebilmektedir.

“Kaçakları, geçici sığınmacıları gönderip ülkemizi büyük bir yükten kurtaracak sadece biz varız @zaferpartisi var.”

“‘Vallahi gitmiyoruz’ diyerek güldüğü görüntüler.”

Hedef alınan kişi ya da grupların savunma hakkı tanınmadan olumsuz biçimde temsil edilmesi, söylemsel düzeyde tartışmalı temsillerin üretildiği yapılar arasında değerlendirilmektedir. Bu tür ifadeler, hedef alınan grupların toplum nezdindeki konumuna dair dışlayıcı anlatıların yeniden üretildiği dil kalıplarını yansıtmaktadır.

“Hiçbir şey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak, bedava yaşıyorlar.”

“Ülkede Suriye, Afganistan, Pakistan, Irak vb'den 15 milyona yakın mülteci ve kaçak var.”

Asılsız suçlamalar, yalnızca hedef alınan grupları değil, bu gruplarla ilişkilendirilen bireylerin temsiline dair olumsuz anlatıların da üretildiği söylem kalıplarını ortaya koymaktadır.

“#suriyeliler 13 milyon sığınmacı gidiyorsunuz!!!!”

“Ülkeyi Araplara satıyorlar 15-20 yıla Filistin gibi oluruz bu gidişle.”

Sosyal medya kullanıcılarının bu tür içeriklere yönelik tepkileri, çoğu zaman eleştirel sorgulamadan uzak temsillerin tekrarlandığı ve doğruluk değeri tartışmalı anlatıların kabul gördüğü bir söylem ortamına işaret etmektedir.

4.6. Aşağılama

Sosyal medya ortamlarında giderek yaygınlaşan aşağılayıcı söylemler, yalnızca bireylere yöneltilen hakaretlerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda belirli grupların

toplumsal meşruiyetine dair olumsuz temsillerin üretildiği söylemsel yapılarla ilişkilendirilebilmektedir. **Tablo 1’de** özellikle “Alaycı İfadelerle Ciddi Konuların Küçümsenmesi” ve “Hedef Alınan Kişi ya da Gruplara Yönelik Hakaretler” kodlarının belirgin yoğunlukta olması, bu temada mizah aracılığıyla dile getirilen ayrımcılığın ve doğrudan aşağılama içeren dil kalıplarının bir arada kullanıldığını göstermektedir. Toplumsal sorunların mizahi bir dille ifade edilmesi, meselelerin ciddiyetine ilişkin duyarlılığın söylemsel düzeyde geri planda kaldığı anlatı biçimlerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda sosyal medya hem doğrudan hakaretlerin hem de alaycı mesajlarla yeniden üretilen dışlayıcı söylemlerin dolaşıma girdiği bir ifade alanı olarak değerlendirilmektedir

Aşağılama teması altında yer alan içerikler, yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda kolektif kimlikleri hedef alan olumsuz temsillerin üretildiği söylemsel yapıların varlığını göstermektedir. “Cinsiyet, ırk, din gibi özellikler üzerinden ayrımcılık yapmak” ya da “belirli grupları dışlayıcı bir üslup benimsemek” gibi alt kodların sıklıkla karşılaşılmaması, sosyal medyada kullanılan dilin ideolojik çerçeveler içinde şekillendiğine işaret etmektedir. Bu söylemler, hedef alınan grupların sembolik ve duygusal düzlemde toplumun dışına konumlandırıldığı anlatı yapılarının varlığına dikkat çekmektedir. Özellikle göçmen karşıtı söylemlerin mizah ve aşağılama yoluyla sunulması, bu bireylerin temsiline ilişkin hoşgörüsüzlük içeren kalıpların dolaşıma girdiği söylem biçimlerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, aşağılayıcı dil yalnızca iletişimsel bir biçim değil; aynı zamanda ayrımcı anlatıların sürdürüldüğü bir temsil pratiği olarak değerlendirilmektedir.

4.6.1. Hakaret ve Küçümseme

Hedef alınan birey ve gruplara yönelik hakaret içerikli söylemler, sosyal medya platformlarında toplumsal gerilimle ilişkilendirilebilecek söylem yapılarına işaret etmektedir. Bu tür ifadeler, belirli grupların olumsuz biçimde temsil edildiği ve dışlayıcı anlatıların tekrarlandığı dil kalıpları içerisinde değerlendirilmektedir.

“Kendi ülkemizde yabancı olduk kazanamazsak beteri olacak, kendimize gelmemiz lazım, Suriyeliler defolup gidecek.”

“@Elibol24 Tip olarak aynı #Suriyeliler gibisiniz.”

“Hiçbir şey değil ama bu Suriyeliler oy kullanmasın, kendilerine hayrı olmayanın bizim ülkeye ne faydası olacak.”

Küçük düşürücü ifadeler aracılığıyla gerçekleştirilen değersizleştirici söylemler, belirli gruplara yönelik algıların nasıl temsil edildiğine dair önemli söylem örnekleri sunmaktadır. Bu tür ifadeler, bireylerin ya da grupların toplumsal itibarına ilişkin olumsuz anlatıların üretildiği ve ayrımcılıkla ilişkilendirilebilecek dil kalıplarının tekrarlandığı bir söylem alanına işaret etmektedir.

“Onlar çoğaldıkça değişim daha zor olacak.”

“‘Vallahi gitmiyoruz’ diyerek güldüğü görüntüler.”

Sosyal medyada birey ya da grupları alenen hedef alan aşağılayıcı söylemler, toplumsal ilişkilerde gerilimle ilişkilendirilebilecek söylem örneklerine işaret etmektedir. Bu tür ifadeler, bireylerin varlıklarına yönelik olumsuz temsillerin üretildiği ve toplumsal birliktelik söyleminin zayıfladığı bir dil ortamının oluştuğunu göstermektedir. Sosyal medya platformlarında bu tür içeriklerin dolaşıma girmesi, nefret söylemlerine zemin hazırlayan anlatıların tekrarlandığı yapıları görünür kılmaktadır.

“Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın.”

“Türkiye’nin Cumhurbaşkanlığı Seçimini yapıyoruz. Suriyelilerin ne işi var? Suriyeliler defolsun.”

Bu tür ifadeler, yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda toplumsal yapıya ilişkin temsillerin şekillendiği söylemsel ortamları da etkilemektedir. Hakaret ve küçümseme içeren söylemlerin yaygınlaşması, toplumsal ilişkilerde dayanışma ve güven kavramlarının geri planda kaldığı anlatı kalıplarının oluşumuna işaret etmektedir. Özellikle sosyal medyada bu tür ifadelerin kolaylıkla dolaşıma girmesi, bu dilin yeniden üretimini kolaylaştıran bir iletişim dinamiğini ortaya koymaktadır.

4.6.2. Alaycı ve Mizahi Söylemler

Alaycı ifadelerle ciddi konuların ele alınması, toplumsal meselelere yönelik duyarlılığın söylemsel düzeyde geri planda kaldığı anlatı yapılarına işaret etmektedir. Bu tür söylemler, hassas konuların sunumunda ciddiyetin örselendiği dil örneklerini görünür kılmakta ve bireylerin bu söylemler karşısındaki duygusal konumlanışlarını temsil eden

ifadelerin tekrarlandığını göstermektedir. Özellikle sosyal medya platformlarında bu tür ifadelerin kolaylıkla dolaşıma girmesi, konunun önemini gölgede bırakan söylem kalıplarının yeniden üretildiği bir iletişim ortamını yansıtmaktadır.

“#suriyeliler e ırkçılık edin zülm edin haksızlığa uğratın öldürün(bakara sûresi 287.ayet)”

“#BizHaklıyızKazanacağız #cahil”

“hele önce bir Suriyelilerin oylarını alalım, seçilirsek geri göndereceğiz

👏👏👏”

Sosyal meselelere mizahi bir dil kullanılarak yaklaşılması, toplumsal hassasiyetin söylemsel düzeyde geri planda bırakıldığı anlatı biçimlerini ortaya koymaktadır. Özellikle hassasiyet gerektiren konuların mizah aracılığıyla sunulması, bu meselelerin ciddiyetini gölgede bırakan bir dil yapısına işaret etmektedir.

“Olur mu.. #Suriyeliler kalsın.”

“#Pakistanlı lar ile mutlu huzurlu bir yaşam dilerim!!”

“#keremkınık görevine dönsün,10 milyon #suriyeli ve #afgan daha gelsin,4-5 değil 14-15 yerden maaş alınmalı,128 milyar \$ değil,128 trilyon \$ kaybolsun.”

Grup ya da bireylerin değerlerini alaya alan mesajlar, hedef alınan topluluklara yönelik dışlayıcı ve değersizleştirici temsillerin üretildiği söylem yapılarıyla ilişkilendirilebilmektedir. Alaycı ifadeler, bireylerin sahip oldukları değerlerin göz ardı edildiği ve toplumsal kabul sınırlarının dışında konumlandırıldıkları anlatı kalıplarını ortaya koymakta; bu söylemler ayrımcı dilin yeniden üretildiği örnekler arasında değerlendirilmektedir.

“hele önce bir Suriyelilerin oylarını alalım, seçilirsek geri göndereceğiz

👏👏👏”

“#keremkınık görevine dönsün,10 milyon #suriyeli ve #afgan daha gelsin,4-5 değil 14-15 yerden maaş alınmalı,128 milyar \$ değil,128 trilyon \$ kaybolsun.”

Alaycı ve mizahi söylemlerin sosyal medya platformlarında yaygınlaşması, ciddi toplumsal konulara yönelik söylemsel duyarlılığın geri planda kaldığı anlatı biçimlerine işaret etmektedir. Bu tür ifadelerin yaygınlaşarak sıradanlaşması, bireylerin toplumsal meselelere yönelik ele alış biçimlerinde ciddiyetin zayıfladığı dil kalıplarının tekrarlandığını göstermektedir.

4.6.3. Ayrımcı ve Dışlayıcı İfadeler

Cinsiyet, ırk ve din gibi özellikler üzerinden ayrımcılık içeren söylemler, toplumun farklı kesimlerinin temsiline ilişkin kutuplaştırıcı dil yapılarını görünür kılmaktadır. Bu tür ifadeler, bireylerin mensup oldukları gruplar üzerinden olumsuz şekilde gösterildiği ve dışlayıcı anlatıların tekrarlandığı söylemler arasında yer almaktadır.

“Bundan sonra tatlı dil aramıyoruz zira bizim millet ağzına s..... seviyor hiç kusura bakmayın #pirom #suriyeliler”

“hele önce bir Suriyelilerin oylarını alalım, seçilirsek geri göndereceğiz 🖐🖐🖐”

Belirli birey ya da grupları dışlayan bir üslubun benimsenmesi, toplumsal ilişkilerde ayrımcı temsillerin üretildiği dil yapılarına işaret etmektedir. Özellikle göçmenler ve mültecilere yönelik dışlayıcı ifadeler, bu bireylerin toplum içindeki konumlarının olumsuz anlatılarla şekillendiği söylem örnekleri arasında değerlendirilmektedir.

“Ülkemde #suriyeliler istemiyorum sende istemiyorsan oyunu doğru kullan”

“Türkiye’nin Cumhurbaşkanlığı Seçimini yapıyoruz. Türkler oy kullanmalıdır. Suriyelilerin ne işi var? Suriyeliler oy kullanmamalıdır. Suriye’liler defolsun gitsinler Suriye’lerine. Aptallar...#Cumhurbaşkanlığı, #14Mayıs2023, #Seçim, #YSKBaşkanı, #İkinciTur, #Cahil, #Suriyeliler”

Ötekileştirici ve dışlayıcı yaklaşımlar, sosyal barış söyleminin zayıfladığı ve toplumsal ayrışmayı çağrıştıran dil yapılarına işaret eden söylem örnekleri arasında değerlendirilmektedir. Özellikle “biz” ve “onlar” ayrımı yapılarak bireylerin kimlikleri

üzerinden tanımlanması, dışlayıcı temsillerin yeniden üretildiği anlatı kalıplarını ortaya koymaktadır

“#seçim sonrası bütün #multeciler hazırlanın gidiyorsunuz”

“dibine kadar gitsin. <https://t.co/nlgX1Cvsxn>”

“Kendim adına daha güzel, daha refah, mutlu, geçim derdi olmadan, #suriyeli #afganlı ülke istemeyerek, canlılara tecavüz edilmeden, laik bir #devlet istediğim için #özürdilerim ben aptalım çünkü #padisahım #çokyaşa bakara makara dinine mensup bir yaşamı #hakediyoruz bunlar az bile”

Ayrımcı ve dışlayıcı ifadeler, sosyal medya ortamlarında hızla dolaşıma girmekte ve bu tür söylemlerin sıradanlaştığı dil kalıplarının yaygınlaştığını göstermektedir. Bu durum, toplumsal hoşgörü ve saygı kavramlarının geri planda kaldığı anlatı yapılarına işaret etmektedir. Özellikle mülteci ve göçmenlere yönelik dışlayıcı ifadelerin sıkça tekrar edilmesi, bu bireylerin toplum içindeki temsiline dair dışlayıcı söylem örüntülerinin yeniden üretildiği bir iletişim ortamı oluşturmaktadır.

4.7. Suçlama

Toplumsal meseleler karşısında sorumluluğu aktarma eğilimi, özellikle seçim dönemlerinde dijital ortamlarda söylem düzeyinde görünür hâle gelmektedir. **Tablo 1**'de yer alan matris grafiğinde, “Politik Partilere Yönelik Sorumsuzluk Eleştirileri” ve “Tüm Toplum Suçlayıcı Genellemeler Yapma” kodlarının belirgin yoğunlukta olması, suçlama teması altında şekillenen söylemlerin yalnızca yöneticilere değil, toplumun genel kesimlerine yöneldiği bir anlatı çerçevesi sunduğunu göstermektedir. Bu söylemler, sosyal medyada hem yukarı yönlü (yöneticilere dönük) hem de yatay düzlemde (bireyler arası) eleştirel ifadelerin dolaşıma girdiği bir dil yapısını işaret etmektedir

Suçlama teması altında şekillenen söylemler, yalnızca siyasi figürleri değil; sıradan yurttaşları, kültürel yapıları ve geniş toplumsal kesimleri hedef alan genelleşici ifadelerle de kendini göstermektedir. “Siyasi Karar Alıcıları Hedef Alan Suçlamalar” ve “Belirli Grupları Hedef Alarak Genelleştirilmiş Suçlama” gibi alt kodların benzer oranlarda ortaya çıkması, suçlama söyleminin hem yukarı hem yatay düzlemde kurulduğu çok katmanlı bir temsil biçimine işaret etmektedir. Bu söylem örnekleri, bireylerin

sorumluluk ilişkilerini dışsal aktörler üzerinden kurduğu ve kamusal tartışma dilinin eleştirel yönelimler etrafında yeniden şekillendiği bir söylem alanı üretmektedir.

4.7.1. Politik ve Sosyal Suçlamalar

Siyasi karar alıcıları hedef alan suçlamalar, toplumun bazı kesimlerinde politikacılara yönelik eleştirel temsillerin öne çıktığı bir söylem alanı oluşturmaktadır. Bu tür söylemler, politikacıların belirli grupları desteklemek uğruna halkın çıkarlarını geri planda bıraktığı yönündeki anlatıların tekrarlandığı bir dil yapısına işaret etmektedir. Bu durum, söylemsel düzeyde toplumsal ayrışmayı çağrıştıran söylemlerin üretildiğini göstermektedir.

“Ben söyleyeyim 2 milyon #Suriyeli #Afgan vs yabancı kendilerine özel olarak tahsis edilmiş okullarda AKP'ye Erdoğan'a oy kullandı siz Avrupa ABD korkusundan ağzınızı açamadınız ...”

“Suriyeli çocuğu kaçırıp katledenler; Suriyelileri sürekli kötüleyen, aşağılayan, hedef gösteren politikacılar ve herkes. Bu insanları #Suriyeli diyerek de-hümanize ettiniz! İnsani bütün özelliklerinin üzerinde tepindiniz! Sorumlusunuz! #kolektif #ırkçılık”

Toplumsal olaylar karşısında yöneticilere yönelik sorumluluk atfı, özellikle mülteci meselesi ve ekonomik sorunlar bağlamında söylemsel olarak belirginleşmektedir. Bu tür suçlamalar, mevcut yönetimlerin kararlarının toplumsal etkilerine dair eleştirel anlatıların öne çıktığı dil yapılarını yansıtmaktadır. Alınan kararların ülkeye maddi ve manevi zararlar verdiği yönündeki söylemler, sosyal medyada dolaşıma giren politik eleştiri kalıpları içerisinde tekrar edilmektedir.

“Tayyip savaştan kaçan muhacir diyordu artık kendi tabanın bile yemiyor #mülteci yalanını #AKParti”

“Türkiye'nin başına örülen sığınmacı kabusunun parasını da Türkiye'ye ödettiler...”

Politik partilere yönelik sorumsuzluk eleştirileri, sıklıkla mülteci politikaları etrafında şekillenen söylemlerle ilişkilendirilmektedir. Bazı kullanıcılar, partilerin bu konuda çözüm odaklı değil, daha çok popülist söylemler üzerinden hareket ettiğini öne

süren ifadeler yer vermektedir. Bu eleştiriler hem iktidar hem de muhalefet partilerine yöneltilmekte; söylemler, siyasi aktörlerin sorumluluk üstlenmediğine dair temsilleri yeniden üreten anlatılarla örülmektedir.

“#suriyeliler için harcanan 40 milyar #dolar ile neler yapabilirdik ve neler yapmaktan vazgeçtik. Depremde herşeyini kaybetmiş olan vatan evlatlarına krediyle ev satarken vatanını bırakıp kaçanlara ne harcadık.”

“Recep Tayyip Erdoğandan kurtulacağım diye çöplerine 37 vekil verdi. Gerçekten bu Ülkeyi neden sana emanet edilemeyeceğini anlamış olduk”

Bu tür suçlayıcı söylemler, sosyal medya kullanıcıları tarafından sıkça tekrar edilmekte ve farklı dijital topluluklarda dolaşıma girmektedir. Kullanıcılar hem bireysel hem de kolektif düzeyde politik aktörlere yönelik eleştirel söylemleri ifade ettikleri içerikler üretmektedir. Bu söylemler, siyasal aktörlere yönelik güven temsillerinin zayıfladığı ve sosyal medyanın söylemsel düzeyde propaganda diliyle iç içe geçtiği anlatı biçimlerine işaret etmektedir.

“Kontrolsüz mülteci girişine engel olmak için Sinan Oğan'da birleşiyoruz. #sinanogan #secim #secim2023 #14mayıs #kılıcdaroglu #chp #kemalkılıcdaroglu #mhp #ülküçü #rte #receptayyiperdogan #akp #mülteci #multecisorunu #suriyeliistemiyorum #ulkemdemulteciistemiyorum #ulkenizedonun”

“Kendi ülkemizde 2. Sınıf vatandaş olmamak için Sinan Oğan'da birleşiyoruz. #sinanogan #secim #secim2023 #14mayıs #kılıcdaroglu #chp #kemal #kemalkılıcdaroglu #mhp #ülküçü #erdogan #rte #receptayyiperdogan #akp #turkmilliyetcisi #mülteci #multecisorunu #suriyeliistemiyorum”

Tüm bunlara paralel olarak, politik ve sosyal suçlamalar, toplumdaki bölünmüşlüklerin söylemsel temsillerini güçlendiren anlatı kalıplarıyla ilişkilendirilebilmektedir. Bu söylemler, halkın politikacılara ve partilere yönelik güven kavramının sorgulandığı temsillerin öne çıktığı bir eleştiri biçimi sunmaktadır.

4.7.2. Bireylere Yönelik Suçlamalar

Bireylerin kişisel sorumluluğunu öne çıkaran suçlayıcı söylemler, sosyal medyada toplumsal sorunlara bireyler üzerinden anlam yüklendiği dil yapılarına işaret etmektedir. Özellikle mülteci ve sığınmacılarla ilgili tartışmalarda, bireylerin politik kararları ya da seçim tercihleri üzerinden kurulan eleştirel ifadeler dikkat çekmektedir.

“Bu meseleden anlamayanlar zalimlerdir..!”

“Türkiye'nin başına örülen sığınmacı kabusunun parasını da Türkiye'ye ödettiler...”

Belirli bir kişi ya da grubun hatalarına odaklanan ifadeler, çoğu zaman kişisel hataların toplumsal sorunlarla ilişkilendirildiği geniş kapsamlı bir eleştiri söylemine dönüşen dil yapılarıyla karşımıza çıkmaktadır. Özellikle politik figürler ve onların kararları üzerinden üretilen söylemler, toplumsal ayrışmayı çağrıştıran temsillerin tekrarlandığı anlatı kalıplarını yansıtmaktadır.

“Apo köpeğiyle Barzani katilini Ankara’da ağırlayan Esad’la da görüşür ülkemdeki istilaya son verin derdiniz ümmet kardeşliği değil umudunu kaybetmiş yada ülkeyi fırsat gören Arap oğullarının oyunu almak bu fetö den daha büyük bir kumar durun artık .#Secim #Siyaset #Suriyeliler”

“@umitozdog Dün sayın sinan oğan başkanın konuşması bizi çok yaraladı #suriyeli pakistanlı o bu üzerinden siyaset yaparken 2tura kalamaz isek bize bakanlık cumhurbaşkanı yardımcılığı kim verirse ona destek vericez peki suanki iktidar verirse hepsini siz neyi savunmuş oldunuz ozaman başkanım”

Sosyal medya üzerinden doğrudan bireylere yöneltilen eleştiriler, kişisel saldırı ifadeleri ile toplumsal düzeydeki eleştirilerin iç içe geçtiği söylem yapıları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tür söylemler, bireyleri hedef alan dilin eleştiri sınırlarını aşarak dışlayıcı ve baskılayıcı temsillere dönüştüğü anlatı kalıplarını yansıtmaktadır.

“Apo köpeğiyle Barzani katilini Ankara’da ağırlayan Esad’la da görüşür ülkemdeki istilaya son verin derdiniz ümmet kardeşliği değil umudunu kaybetmiş yada ülkeyi fırsat gören Arap oğullarının oyunu almak bu fetö den daha büyük bir kumar durun artık .#Secim #Siyaset #Suriyeliler”

“Bu meseleden anlamayanlar zalimlerdir..!”

Bu tür suçlayıcı ifadelerin sosyal medyada sıkça tekrar edilmesi, kutuplaştırıcı bir dil yapısının öne çıktığı söylem örneklerini görünür kılmaktadır. Bireylerin ve grupların hatalarının sürekli olarak gündeme getirildiği bu söylemler, diyalog ve uzlaşma söylemlerinin geri planda kaldığı anlatı biçimlerine işaret etmektedir. Sosyal medya platformlarında bu tür dil örneklerinin yaygınlaşması, toplumsal farklılıkların karşıtlık ekseninde temsil edildiği bir söylem alanı oluşturmaktadır.

4.7.3. Toplumun Genelini Suçlama

Tüm toplumu suçlayıcı genellemeler, sosyal medyada sıkça karşılaşılan bir eleştiri biçimi olarak söylemsel düzeyde dikkat çekmektedir. Bu tür ifadeler, toplumsal sorunların geniş kitlelerle ilişkilendirildiği ve bireysel tutumların kolektif sorumluluk çerçevesinde temsil edildiği dil yapılarında görünür hâle gelmektedir. Siyasi tercihler ya da bireysel kararlar üzerinden kurulan bu genellemeler, toplulukların homojen bir biçimde sunulduğu anlatı kalıplarını ortaya koymaktadır.

“Herşeyi boşverin Suriyelileri göndermek için #oyver #İkinciTur #ekrem #uyan #georgeOrwell #KAZANDIK #depem #cahil #suriyeliler”

Kültürel ve sosyal yapıya yönelik eleştiriler, toplumsal değerlerin tartışmaya açıldığı söylem kalıpları içerisinde yer almaktadır. Bu eleştirilerde sıklıkla, toplumsal yapının dışsal etkilerle dönüşüme uğradığı yönündeki temsiller öne çıkmakta ve bu temsiller, ötekileştirici dilin tekrarlandığı bu anlatım biçimleriyle birlikte kullanılmaktadır.

“Ülkeyi araplara satıyorlar 15-20 yıla Filistin gibi oluruz bu gidişle, 10 milyona yakın Suriyeli ülkeyi işgal etti ama kendine milliyetçi diyenler hala akp ye oy veriyor. Tuhaf #pirom #Gelecek #Suriyeliler #Saadet #2023seçim #AKP #AKParti #CHP”

“ERDOĞAN SURİYEYLİLERE VATANDAŞLIK VERMESEYDİ YÜZDE %30LA TAMAMLICAGINA O KADAR EMİNİM Kİ SURİYELİLER OY FALAN KULLANMASIN #babacan #acilansandık #HATAY #CumhurbaskanıKILICDAROĞLU #KazandıkKoruyacağız #suriyeliler”

Belirli grupları hedef alan genelleştirilmiş suçlamalar, sosyal medyada en sık karşılaşılan eleştiri biçimlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu tür söylemler,

çoğunlukla belirli bir etnik grup ya da kültürel topluluğun tüm üyelerinin benzer özelliklerle temsil edildiği anlatı kalıpları aracılığıyla dile getirilmektedir.

“#İzmir #SinanOgan #yüzde1 #suriyeliler #KAZANDIK nah kazandınız da #BayKemal ve #BayBayKemal”

“Senin hicret ettiler dediğin kardeş dediğin bu aşşağılık benim bacımı kardeşimi Türk kızına fiyat biçiyor.!”

Bu suçlamalar, toplumsal meselelerin genelleştirilmiş ifadeler aracılığıyla ele alındığı ve belirli grupların ötekileştirici bir dille temsil edildiği söylem örnekleri arasında yer almaktadır. Özellikle bu tür ifadeler, sosyal medyada nefret söylemine yakın dil kalıplarının tekrarlandığı ve sıradanlaştığı anlatı biçimlerine işaret etmektedir.

“Apo köpeğiyle Barzani katilini Ankara’da ağırlayan Esad’la da görüşür ülkemdeki istilaya son verin derdiniz ümmet kardeşliği değil umudunu kaybetmiş ya da ülkeyi fırsat gören Arap oğullarının oyunu almak. Bu FETÖ’den daha büyük bir kumar, durun artık. #Secim #Siyaset #Suriyeliler”

“#suriyeli PİÇ “Türk kadını 100 dolara alacakmış” Ulan piç bu ülke sizin gibi namusunu yolda mı buldu? Namusunu bırakıp kaçanlar, 3 gün sonra buradan da kaçacak. #İlkTurdaBayKEMAL #Cekildi #MilanInter #muharemince #songfestival #SONDAKİKA”

Toplumun genelini suçlayan bu tür genellemeler, sosyal medyada yaygınlaşan nefret söyleminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Eleştirilerin toplumsal barışı koruyacak şekilde yapılması ve ayrımcı söylemlerden kaçınılması, daha sağlıklı bir iletişim ortamının gelişmesini destekleyecektir.

4.8. Ötekileştirme

Sosyal medya platformlarında mültecilere ve göçmenlere yönelik söylemlerde sıkça karşılaşılan ötekileştirme pratikleri, toplumun kültürel ve ideolojik sınırlarını yeniden tanımlayan söylemsel bir araç olarak değerlendirilebilmektedir. **Tablo 1** incelendiğinde, “Farklı Kültürlere ya da Etnik Gruplara Yönelik Ayrımcı Söylemler” ve “Farklı Politik Görüşlere Sahip Birey ve Grupların Dışlanması” kodlarının öne çıkması, sosyal medya söylemlerinin yalnızca etnik ya da kültürel farklılıklar üzerinden değil, aynı

zamanda ideolojik aidiyetler bağlamında da dışlayıcı temsiller içerdiğine işaret etmektedir.

Söz konusu temanın altında yer alan söylemler, yalnızca bireysel önyargıların değil, kolektif dışlama pratiklerinin dijital düzlemde nasıl temsil edildiğini ortaya koyan dil kalıplarını içermektedir. Kültürel kimlikler, sosyal statüler ve ideolojik pozisyonlar üzerinden kurulan ifadeler, gruplar arasındaki farklılıkların söylemsel düzeyde belirginleştiği anlatı yapıları üretmektedir. “Etnik Kimlik Üzerinden Yapılan Olumsuz Genellemeler” ve “Politik Gruplar Arasında Karşıtlık Yaratın İfadeler” kodlarının öne çıkması, farklı toplumsal kırılma hatlarının ötekileştirici söylemler içinde nasıl kesiştiğine dair temsil örneklerini sunmaktadır. Bu bağlamda sosyal medya, yalnızca bireysel görüşlerin ifade edildiği bir mecra değil, aynı zamanda toplumsal ayrışmaların söylem düzeyinde yeniden üretildiği bir alan olarak değerlendirilebilmektedir.

4.8.1. Kültürel ve Etnik Ayrımcılık

Farklı kültürlere veya etnik gruplara yönelik ayrımcı ifadeler, toplumun bir arada yaşama idealinin söylemsel düzeyde sorgulandığı temsilleri ortaya koymaktadır. Sosyal medyada bu tür söylemler, kültürel farklılıkların olumsuz biçimlerde yeniden üretildiği ve önyargılı anlatıların tekrarlandığı dil kalıplarıyla ilişkilendirilebilmektedir

“Ülkeyi araplara satıyorlar 15-20 yıla Filistin gibi oluruz bu gidişle, 10 milyona yakın Suriyeli ülkeyi işgal etti ama kendine milliyetçi diyenler hala AKP'ye oy veriyor. Tuhaf #pirom #Gelecek #Suriyeliler #Saadet #2023seçim #AKP #AKParti #CHP”

“Ülkemde ARAP istemiyorum!”

Belirli grupların toplumdan dışlandığını ima eden ya da bu temsili yeniden üreten ifadeler, sosyal medya ortamında sıkça karşılaşılan bir ayrımcı söylem biçimi olarak öne çıkmaktadır.

“@aykiricomtr #suriyeliler geldikleri gibi gidecekler gitmezlerse zorla göndereceğiz”

Etnik kimlik üzerinden yapılan olumsuz genellemeler, bireylerin kimlik özellikleri temelinde olumsuz temsillere konu edildiği söylem biçimlerini yansıtmaktadır.

Bu tür ifadeler, bir grubun tüm üyelerinin benzer özelliklerle tanımlandığı ve ayrımcı dil örüntülerinin tekrarlandığı anlatı kalıpları içerisinde yer almaktadır.

“Suriyeliler hem Türklerden hem Kürtlerden daha fazla çocuk doğuruyor.”

“Demek ki halk çadırda yaşamayı sevdi, Suriyeliler tarafından katledilmeyi seçti, emeklilere 15000 fazla geldi.”

Bu tür ayrımcı söylemler, kültürel ve etnik çeşitliliğin tehdit olarak temsil edildiği anlatı kalıplarını ortaya koymaktadır. Önyargılı ifadeler, yalnızca hedef alınan gruplara değil, aynı zamanda toplumsal yapının bütününe yönelik dışlayıcı temsillerin üretildiği söylemsel yapılar içinde yer almaktadır. Bu çerçevede, sosyal medyada tekrar eden genellemeler, toplumsal çeşitliliğin olumsuz biçimlerde sunulduğu dil örüntülerine işaret etmektedir.

4.8.2. Sosyal Statüye Dayalı Dışlama

Sosyal statüye dayalı dışlama, bireylerin ekonomik ve toplumsal konumları temel alınarak yapılandırılmış söylem kalıplarında görünür hâle gelmektedir. Sosyal medyada bu tür söylemler, bireylerin yaşam standartları ve eğitim düzeyleri üzerinden kurulan eleştirel temsiller aracılığıyla toplumsal farklılıkların belirginleştirildiği anlatı yapılarıyla ilişkilendirilebilmektedir.

“Dünyanın en zengin ülkesinde, dünyanın en aptal insanları sayesinde, dünyanın en fakir insanları olarak yaşamaya devam edeceğiz gibi duruyor.”

Gelir seviyesi ve eğitim durumuna dayalı ayrımcı söylemler, bireylerin kişisel özellikleri üzerinden oluşturulan olumsuz temsillerin dile getirildiği söylem kalıplarında yer almaktadır. Sosyal medya platformlarında, özellikle düşük gelir grubundaki bireyler ve toplumun alt kesimleri, toplumsal hiyerarşi bağlamında dışlayıcı ifadelerin tekrarlandığı içeriklerde öne çıkmaktadır.

“Uyuyalım FAKİRLER iyi geceler (Zenginler siz hariç)”

“Demek ki halk çadırda yaşamayı sevdi, Suriyeliler tarafından katledilmeyi seçti, emeklilere 15000 fazla geldi,”

Toplumsal alt ve üst kesimleri arasındaki ekonomik farklılıklar, sosyal medyada kutuplaştırıcı bir biçimde temsil edilen söylemler aracılığıyla görünür hâle gelmektedir. Üst gelir gruplarına yönelik alaycı ifadeler, sınıfsal karşıtlıkları öne çıkaran ve karşılıklı anlayış yerine çatışma temsillerini pekiştiren anlatı biçimleri içerisinde yer almaktadır.

“Uyuyalım FAKİRLER iyi geceler (Zenginler siz hariç)”

Bu tür ifadeler, toplumu ekonomik statü temelinde kategorilere ayıran söylem yapılarını yansıtmaktadır. Toplumsal üst veya alt kesimlerinin belirli özelliklerle etiketlendiği bu temsiller, sosyal statüler arasındaki ayrımı pekiştiren anlatı kalıplarına işaret etmektedir.

Sosyal statüye dayalı ayrımcı söylemler, toplumsal eşitlik ve barış kavramlarının söylemsel düzeyde nasıl sınırlandırıldığını ortaya koyan dil kalıpları içerisinde değerlendirilmektedir. Ekonomik farklılıkların bireylerin sosyal değerleriyle ilişkilendirildiği bu söylemler, sosyal medya ortamında kapsayıcı ve dışlayıcı dil pratiklerinin bir arada var olduğu çok katmanlı bir yapıyı yansıtmaktadır.

4.8.3. İdeolojik ve Politik Ötekileştirme

İdeolojik ve politik ötekileştirme, toplumsal farklılıkların karşıtlık üzerinden temsil edildiği söylem yapıları arasında öne çıkmaktadır. Farklı politik görüşlere sahip birey ve grupların dışlandığı ifadeler, toplumsal uyumun söylemsel düzeyde gerilimli bir biçimde yapılandırıldığı anlatı kalıplarını yansıtmaktadır.

“Doğru düşünemiyorsunuz bari bu insanların aklından faydalanın”

“Kimyamızı bozmaya devam edecek. Keşke #iyiparti de kalsaydınız.”

İdeolojik farklılıklar üzerinden kurulan eleştiriler, toplumsal meselelerin ortaklaşa temsilinden çok, karşıtlık söylemleri etrafında yapılandırıldığı dil kalıplarını ortaya koymaktadır. Bu tür söylemler, karşıt görüşteki birey ve grupların fikirlerinin değersizleştirildiği ve toplumsal ilişkilerin söylemsel düzeyde kırılmaştığı anlatı yapıları içerisinde değerlendirilebilmektedir.

“Bundan sonra tatlı dil aramıyoruz zira bizim millet ağzına s..... seviyor hiç kusura bakmayın #pirom #suriyeliler”

“Selahattin Demirtaşı özgürlük istiyorsanız bana oy vereceksiniz mi dedin yoksa Selahattin Demirtaş teröristtir mi?”

Politik gruplar arasındaki karşıtlığı ifade eden söylemler, özellikle seçim dönemlerinde daha görünür hâle gelmektedir. Bu tür ifadeler, politik ayrışmanın söylemsel düzeyde belirlenleştirildiği ve toplumsal birlik söyleminin geri planda kaldığı anlatı kalıpları içinde değerlendirilmektedir.

“Aynı evde hem Millet hem Cumhur ittifakına oyu olanlar, ne yapın edin evdekileri Millet ittifakına oy vermeye ikna edin!”

“Arkadaşlar bu muhalefet gerçekten gitmeliymiş.”

Toplumsal sorunların çözümüne ilişkin söylemlerde, politik ayrımcılığın belirlenleştirildiği dil yapıları dikkat çekmektedir. İdeolojik ve politik farklılıklar temelinde bireyleri ya da grupları hedef alan ifadeler, demokratik değerlere yönelik söylemsel gerilimi ve toplumsal uzlaşının geri plana itildiği anlatı yapılarını görünür kılmaktadır.

“@karargah_haber #suriyeliler alın size muhacir kardeşiniz. Bu milletten iğreniyorum. Bu insanların bu toplumda olmasını sağlayan kim varsa şuradaki kızdaki daha beter duruma düşünler inşallah.”

Toplumsal birlikteliğe ilişkin söylemlerde, ideolojik ve politik ayrışmanın teşvik edildiği anlatılar dikkat çekmektedir. Bu tür ifadeler, toplumun farklı kesimleri arasındaki ilişkinin söylemsel düzeyde gerilimli bir yapıyla kurgulandığını göstermektedir. Tartışmaların çözüme yönelik değil, karşıtlık temelli yapılandığı örneklerde ise hoşgörü ve ifade özgürlüğü gibi değerlere dair temsillerin geri planda kaldığı gözlemlenmektedir.

Şekil 1. Araştırma Bulgularına İlişkin Kelime Bulutu

Kelime bulutu, sosyal medya platformlarında mültecilere ve göçmenlere ilişkin söylemlerin hangi kavramlar etrafında yoğunlaştığını ve bu söylemlerin söylemsel düzeyde nasıl yapılandığını görselleştirmektedir. “Suriyeli” kelimesinin merkezde ve belirgin şekilde yer alması, söylemlerin büyük ölçüde Suriyeli mülteciler etrafında kurulduğuna işaret etmektedir. Göçmenlere ilişkin içeriklerde “mülteci”, “sığınmacı” ve “göçmen” gibi terimlerin tekrarlandığı görülmektedir. Bu kullanım sıklığı, Suriyelilerin söylemsel düzeyde diğer mülteci gruplarına kıyasla daha görünür hâle geldiğini düşündürmektedir.

Kelime bulutunda yer alan “göndereceğiz”, “kaçak”, “göçmen sorunu” ve “ülkelerine” gibi ifadeler, göçmenlerin varlığına yönelik sert söylemlerin üretildiği yapıları yansıtmaktadır. “Geri gönderme” temasının ön plana çıkması, belirli bir grubun dışlanmasına yönelik söylemsel kalıpların dijital ortamlarda nasıl tekrarlandığını

göstermektedir. Bu tür ifadeler, mülteci karşıtı anlatının, toplumsal hoşnutsuzlukla birlikte şekillendiği temsil örneklerini ortaya koymaktadır.

Görselde yer alan “Erdoğan”, “Kılıçdaroğlu”, “Oğan” ve “seçim” gibi kelimelerin öne çıkması, mülteci konusunun siyasal bir düzleme taşındığını göstermektedir. Bu bağlamda göç politikaları, seçim süreçlerinde öne çıkan ve siyasal figürlerle ilişkilendirilen tartışma alanlarına dâhil edilmiştir. Söylem örneklerinde, göç konusunun politik aktörler aracılığıyla ideolojik ve stratejik olarak temsil edildiği gözlemlenmektedir.

Sosyal medya kullanıcıları arasındaki duygusal tepkinin bir göstergesi olarak Kelime bulutunda yer alan “ihamet”, “cahil”, “vatandaşlık”, “destek” ve “tehdit” gibi ifadeler, mülteci söylemlerinin yalnızca ekonomik ya da siyasal değil, aynı zamanda kimlik temelli ve duygusal bir düzlemde de kurulduğunu göstermektedir. Bu ifadeler, mültecilere yönelik algının yalnızca ekonomik yük üzerinden değil, kültürel farklılıklar bağlamında da temsil edildiğine işaret etmektedir.

Kelime bulutunda “Refugees”, “media” ve “social” gibi İngilizce kelimelerin yer alması, göç tartışmalarının yalnızca yerel bir bağlamda değil, aynı zamanda uluslararası bir düzlemde de yankı bulduğunu göstermektedir. Sosyal medyanın küresel yapısı, Türkiye’deki tartışmaların uluslararası kamuoyuna taşınmasında söylemsel bir kanal işlevi görmektedir.

Kelime bulutunda yer alan “Medya” ifadesinin belirginleşmesi, mülteci söylemlerinin inşasında medya aktörlerinin ve mecralarının söylemsel etkisini gözler önüne sermektedir. Hem geleneksel hem dijital medya, göç olgusunu temsil eden ve kamuoyunda dolaşıma sokan önemli araçlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda sosyal medya, çarpıtılmış ya da duygusal içeriklerin hızla yayılmasına olanak sağlayan bir mecra olarak öne çıkmaktadır.

Genel olarak, kelime bulutu; mültecilere dair söylemlerin göç, siyaset, ekonomi, kimlik ve kültür gibi çok boyutlu temalarla iç içe geçtiğini ve bu temaların sosyal medya dilinde nasıl biçimlendiğini görselleştirmektedir. Söylemler, yalnızca bir bilgi aktarımı değil; aynı zamanda ötekileştirici, politikleştirici ve kutuplaştırıcı temsillerin üretildiği yapılar içinde yer almaktadır.

Şekil 2. Araştırma Bulgularına İlişkin Kod Bulutu

Araştırma bulgularına ilişkin görselleştirilen kodlar, sosyal medya söylemlerinde yaygın olarak karşılaşılan nefret temalarının belirli söylem kalıpları etrafında tekrarlandığını ortaya koymaktadır. “Sosyal Medya Üzerinden Toplumsal Nefretin Teşvik Edilmesi” ifadesinin büyük ve merkezde yer alması, dijital mecralarda saldırgan ve ötekileştirici dil örneklerinin ön plana çıktığı anlatı yapısını yansıtmaktadır. Daha önceki kelime bulutunda yer alan “Suriyeli”, “mülteci” ve “sığınmacı” gibi terimlerin yoğunluğu, göçmenlerin söylemsel konumlanmasını görünür kılmıştı; bu yeni görselleştirme ise bu konumlandırmanın nasıl bir dilsel çerçeveye ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Şekilde öne çıkan “Politik kararların sorgulanması” ve “Politik partilere yönelik sorumsuzluk eleştirileri” kodları, mülteci meselesinin yalnızca toplumsal düzlemde değil, siyasal bir zeminde de temsil edildiğini göstermektedir. Önceki kelime bulutunda yer alan “Erdoğan”, “Kılıçdaroğlu” ve “seçim” gibi terimler, siyasal aktörlerin söylemde belirginleştiğini göstermişti. Bu kod yapısı, göçmen meselesinin siyasal anlatılarla nasıl iç içe geçtiğini ve toplumsal algının siyasal söylemler üzerinden şekillendirildiğini söylemsel düzlemde ortaya koymaktadır.

“Yanlış Bilgiyle Yönlendirme” kodunun görselde belirgin olması, sosyal medya ortamında yanlış ya da çarpıtılmış bilgilerin tekrarlandığını ve bu içeriklerin nefret temalı anlatıların inşasında önemli bir yer tuttuğunu yansıtmaktadır. Önceki kelime bulutunda görülen “medya” terimi ile değerlendirildiğinde, medyanın söylem üretimindeki aracılık rolü belirginleşmektedir. Söylem düzeyinde bu tekrarların, önyargıların yeniden üretildiği anlatı yapılarıyla nasıl ilişkilendiği dikkat çekmektedir.

Ötekileştirici dilin nasıl kurulduğunu gösteren “Etnik veya Dini Gruplara Yönelik Hakaretler” ve “Farklı kültürlere ya da etnik gruplara yönelik ayrımcı söylemler” kodları, kimlik temelli dışlamanın sosyal medya söylemlerinde önemli bir yapı taşı olduğunu göstermektedir. Önceki kelime bulutundaki “kaçak”, “tehdit” ve “ihamet” gibi terimler, mültecilerin temsilinde yalnızca ekonomik değil, kültürel ve güvenlik temelli bir çerçevenin de söylemsel olarak yeniden üretildiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, tehdit temsilleri ve hakaret içerikli dil örnekleri iç içe geçerek bir dışlama söylemi oluşturmaktadır.

“Belirli Grupların ya da Bireylerin Hedef Alınması” ve “Sosyal Medya Üzerinden Saldırgan Dil Kullanımı” kodları, belirli kişi ya da gruplara yönelik doğrudan söylem üretiminin sistematik olarak tekrarlandığını göstermektedir. Bu tür ifadeler, önceki bulutta öne çıkan “cahil”, “vatandaşlık”, “ihamet” gibi kelimelerle birlikte değerlendirildiğinde, bireysel suçlamaların siyasal tartışmalarla iç içe geçtiği söylem biçimlerini görünür kılmaktadır.

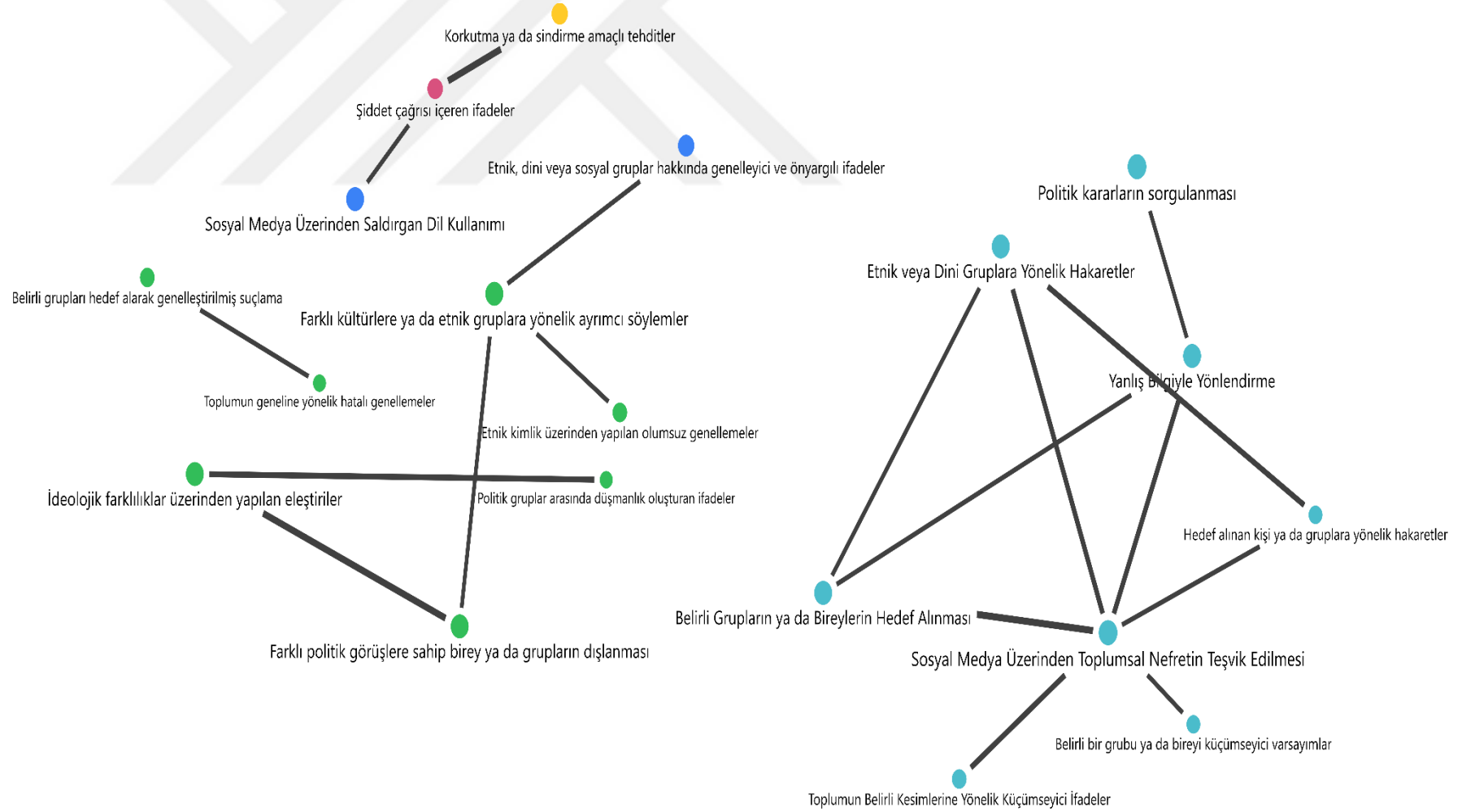
Siyasal ve ideolojik ayrımlar, mülteci karşıtı söylemleri daha da keskinleştirmektedir. “İdeolojik Yaklaşımlar Üzerinden Yapılan Eleştiriler” kodunun varlığı, sosyal medya kullanıcılarının farklı politik görüşleri söylemsel bir ayrışma zemini olarak kullandığını göstermektedir. “Seçim”, “oy”, “devlet” gibi kelimelerin öne çıktığı önceki görselleştirme ile birlikte ele alındığında, bu söylemlerin politik kutuplaşmayla nasıl birleştiği ve ideolojik sınırlarla örülü bir dil üretildiği anlaşılmaktadır.

Sosyal medyada nefret söylemlerinin hangi mekanizmalarla üretildiğini ve yayıldığını ortaya koyan bu kod bulutu, nefretin yalnızca bireysel önyargılarla değil, ideolojik ayrımlar, yanlış bilgiler ve siyasal tartışmalar üzerinden kurumsallaştığını göstermektedir. Önceki kelime bulutunda yer alan kavramlarla birlikte düşünüldüğünde, sosyal medyanın sadece bireysel ifadelerin değil, aynı zamanda sistematik

ötekileştirmenin organize edildiği bir alan olarak temsil edildiği söylem örnekleri içerisinde yer aldığı görülmektedir.

Şekil 3. Araştırma Kodlarının İlişki Haritası

Sosyal medyada nefret söylemlerinin söylemsel olarak nasıl yapılandığını anlamak amacıyla, kodlar arasındaki ilişkilerin analiz edilmesi söylemlerin tekrar eden yapıları hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. **Şekil 3'**de, belirli söylem biçimlerine atanan kodların kümeler oluşturduğu görülmektedir. Aynı kümede yer alan kodlar, belirli bir konuya veya söylem biçimine dair ortak özellikler taşıırken, farklı kümeler arasındaki bağlantılar, nefret söyleminin nasıl çeşitlenerek yayıldığını ve farklı alanlara nasıl etki ettiğini göstermektedir. Temel olarak ilişki haritası, birbiriyle benzeşik içeriklere sahip olan katılımcı ifadelerinin atandığı kodlarda oluşturduğu frekanslar üzerinden şekillenen ve ortak kelimelerin sayısının artmasıyla ilişki gücünün yükseldiği bir görselleştirme tekniği olarak ifade edilebilir. Burada katılımcı ifadeleri içerisindeki ortak kelimelerin sayısının artmasıyla kodların aynı kümede yer alması ihtimali yükselmektedir. Diğer taraftan ortak kelimelerin olmadığı ifadelerin aynı anlamlara geldiği ve araştırmacı tarafından aynı kodlara atandığı durumlarda da çizgiler oluşmakta ve bu çizgiler kalınlaşmaktadır. Dolayısıyla aynı kümede yer alan kodlar, belirli bir konuya veya söylem biçimine dair ortak özellikler taşıırken, farklı kümeler arasındaki bağlantılar, nefret söyleminin nasıl çeşitlenerek yayıldığını ve farklı alanlara nasıl etki ettiğini göstermektedir. Çizgilerin kalınlaşması, kodlar arasındaki ilişkinin gücünü ifade etmekte, yani belirli söylem biçimlerinin birbirleriyle ne ölçüde ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Daha kalın çizgiler, iki kod arasında güçlü bir bağlantı olduğunu ve bu iki söylemin sosyal medya üzerinde sıklıkla birlikte kullanıldığını göstermektedir. Kodların farklı kümelerde yer alması, nefret söyleminin tek bir boyutta ele alınamayacağını, aksine ideolojik farklılıklar, etnik kimlikler, politik tartışmalar ve saldırgan dil gibi çeşitli eksenlerde yeniden üretildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, kümeler içindeki ve kümeler arasındaki ilişkilerin incelenmesi, nefret söylemlerinin nasıl örgütlendiğini ve toplumsal algıları nasıl yönlendirdiğini anlamak açısından kritik bir çerçeve sunarken **Şekil 3'**de araştırma çerçevesinde beş kod kümesinin olduğu gözlenmektedir.

Araştırma kapsamında belirlenen kodların oluşturduğu kümeler ve bunlar arasındaki ilişkiler, sosyal medya söylemlerinde nefret içerikli söylemlerin hangi temalar etrafında yapılandığını göstermektedir. Kodların yalnızca kendi kümeleri içinde değil, farklı kümeler arasında da bağlar kurması, dijital alandaki söylemlerin çok boyutlu bir yapıda kurulduğuna işaret etmektedir.

Yeşil kümede yer alan kodlar, ideolojik farklılıklar ve etnik kimlik temsilleri üzerinden şekillenen ayrıştırıcı söylemleri kapsamaktadır. “Belirli grupları hedef alarak genelleştirilmiş suçlama”, “toplumun geneline yönelik hatalı genellemeler” ve “etnik kimlik üzerinden yapılan olumsuz genellemeler” gibi kodlar, belirli sosyal kimliklere dair kalıplaşmış anlamların söylem düzeyinde nasıl üretildiğine dair örnekler sunmaktadır. Bu kümede özellikle “ideolojik farklılıklar üzerinden yapılan eleştiriler” ile “farklı politik görüşlere sahip birey ve grupların dışlanması” arasındaki söylem ilişkisi dikkat çekmektedir. Söz konusu ifadeler, siyasi kimliklerin dijital ortamda ötekileştirme stratejileriyle birlikte temsil edildiğini göstermektedir. Bu söylem biçimleri, nefret söyleminin yalnızca bireysel ifadelerle sınırlı kalmadığını; aynı zamanda kolektif kimlikler ve gruplar üzerinden kurulduğunu düşündürmektedir. Politik ve ideolojik farklılıkların söylemde karşıtlık temelinde temsil edilmesi, toplumsal ayrışma temalarının söylemsel yapılar içinde nasıl yeniden üretildiğine işaret etmektedir.

Yeşil kümeden mavi kümeye uzanan ilişkilerde ise saldırgan dilin, genelleyici ve önyargılı ifadelerle nasıl desteklendiği görülmektedir. “Sosyal medya üzerinden saldırgan dil kullanımı” ve “etnik, dini veya sosyal gruplar hakkında genelleyici ifadeler” kodları arasındaki söylemsel bağ, dijital içeriklerde kullanılan dilin tekrar eden örüntülerle nasıl kurulduğuna dair önemli bir göstergedir.

Mavi ve pembe kümeler arasında dikkat çeken bir başka ilişki ise şiddet çağrıları ve tehditkâr ifadeler etrafında şekillenen söylemlerle ilgilidir. “Şiddet çağrısı içeren ifadeler” kodu, söylemin yalnızca aşağılayıcı nitelikte kalmadığını, aynı zamanda açık tehdit ya da korkutma içeren biçimlerde de temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Bu ifadeler, “korkutma ya da sindirme amaçlı tehditler” koduyla birlikte değerlendirildiğinde, söylem düzeyinde oluşturulan baskı pratiklerinin dilsel karşılıklarını gözler önüne sermektedir.

Lacivert küme ise diğer kod kümeleriyle doğrudan bir bağlantı kurmamakta, kendi içinde bağımsız bir yapıda konumlanmaktadır. “Etnik veya dini gruplara yönelik hakaretler”, “belirli grupların ya da bireylerin hedef alınması” ve “yanlış bilgi ile yönlendirme” gibi kodlar, belirli grupların söylemde nasıl temsil edildiğini gösteren dilsel örüntüleri içermektedir. Bu kümeye özgü bir diğer kod olan “sosyal medya üzerinden toplumsal nefretin teşvik edilmesi”, dijital ortamların belirli söylem kalıplarının yeniden üretimi açısından nasıl işlevsel hale geldiğini göstermektedir. Özellikle “belirli bir grubu ya da

bireyi küçümseyici varsayımlar” ve “toplumun belirli kesimlerine yönelik küçümseyici ifadeler” gibi kodların bu küme içinde yer alması, bu tür dilsel ifadelerin söylemde ötekileştirici temsillerle nasıl ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Yanlış bilgi paylaşımına yönelik söylemler de bu küme içinde dikkat çekmektedir. “Yanlış bilgi ile yönlendirme” kodu, belirli anlatıların nasıl kurgulandığını ve söylemsel olarak nasıl dolaşıma sokulduğunu anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda dezenformasyon içerikli söylemlerin, diğer kodlarla ilişkili olmadan da bağımsız bir şekilde nasıl yer aldığı gözlemlenmektedir.

Bu bulgular bir araya getirildiğinde, Kodların belirli kümeler içinde yoğunlaşması, sosyal medya söylemlerinde nefret içerikli ifadelerin farklı temalar etrafında nasıl biçimlendiğini göstermektedir. Bu söylemlerin bazıları fiziksel şiddet ve tehdit çağrılılarıyla ilişkilendirilen dil örneklerine dayanırken; bazıları ise ideolojik karşıtlıklar ya da ayrımcı temsiller aracılığıyla yapılandırılmaktadır. Bu durum, sosyal medyada nefret söylemlerinin söylemsel düzeyde çeşitli biçimlerde inşa edildiğine işaret etmektedir.

Sosyal medya platformları, farklı nefret içerikli söylem biçimlerinin dolaşıma girmesini ve geniş kitleler tarafından görünür hale gelmesini kolaylaştırmaktadır. Kodlar arasında kurulan ilişkiler, nefret içerikli söylemlerin yalnızca bireysel tepkilerle sınırlı kalmadığını; aksine, belirli ideolojik ayrımlar, yanlış bilgi içerikleri ve hedef gösterici dil örüntüleri etrafında söylemsel bir yapı oluşturduğunu göstermektedir. Bu yapı, söylemin kolektif düzeyde nasıl üretildiğine dair önemli göstergeler sunmaktadır.

5.SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma, 14 Mayıs 2023 seçim sürecinde sosyal medya platformu X üzerinden Suriyeli göçmenlere yönelik üretilen ayrımcı söylemlerin yapısal özelliklerini ve içeriklerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın kapsamı, söylemlerin toplumsal etkilerini doğrudan ölçmeye yönelik değildir; aksine söylemlerin tematik özellikleri analiz edilerek toplumsal kutuplaşma potansiyelleri tartışılmıştır.

Araştırmanın "ifşa etme" teması kapsamında elde edilen bulgulara göre, sosyal medyada özellikle mülteci ve sığınmacı gibi gruplara yönelik nefret içerikli ve kutuplaştırıcı söylemlerin yaygın biçimde üretildiği gözlemlenmiştir. Araştırmanın "ifşa etme" teması kapsamında elde edilen bulgulara göre, sosyal medyada özellikle mülteci ve sığınmacı gibi gruplara yönelik nefret içerikli ve kutuplaştırıcı söylemlerin yaygın biçimde üretildiği gözlemlenmiştir. Özellikle politik figürlerin ve seçmen davranışlarının söylemlerin daha geniş kitlelere ulaşma ve toplumsal huzursuzlukları artırma potansiyeli taşıdığı söylenebilir.

Nefret söylemlerinin yayılması, gruplar arası söylemsel gerilimleri artırabilecek bir potansiyele sahiptir. Sosyal medya platformlarının, kutuplaştırıcı ve ayrımcı içeriklerin dolaşımını kolaylaştıran araçlar olduğu söylenebilir. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, sosyal medyada yer alan nefret söylemlerinin belirli grupları hedef aldığını ve bu söylemlerin dışlayıcı, ayrıştırıcı söylem örüntüleri taşıdığını göstermektedir. Önceki araştırma sonuçlarına göre de bu tür söylemler, belirli grupları hedef alarak onları dışlamakta ve ayrımcılığı körüklemektedir. Özellikle mülteciler gibi gruplara yönelik nefret söylemi, genellikle ötekileştirme, hakaret ve aşağılama biçiminde kendini göstermektedir (Kurt, 2019; Taş ve Taş, 2018; Varış ve Avşar, 2022). Bu sonuçlar, Sayımer ve Derman (2017) ile de örtüşmektedir; çünkü çevrim içi ortamda yayılan nefret söylemleri, toplumsal algıları şekillendirmekte ve kutuplaşmayı körüklemektedir. Aynı zamanda Kurt (2019) ve diğer araştırmalar (Taş ve Taş, 2018) tarafından ortaya konan mülteciler gibi gruplara yönelik nefret söylemi, bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Araştırmanın “nefret” teması kapsamında ulaşılan bulgular, sosyal medyada etnik ve dini gruplara yönelik küçümseyici ifadelerin yaygın olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu söylemler, bireylerin kimlik temelli ayrımcılığa maruz kalmasına neden olmakta

ve toplumun barış ortamını zedelemektedir. Sosyal medya kullanıcılarının bu tarz içerikleri yayarak toplumsal dayanışmayı zayıflatmaları, gruplar arası iletişimin kopmasına ve daha fazla güvensizlik ortamının oluşmasına yol açmaktadır. Bu tür söylemler, anonimlik ve denetimsizlik koşullarında daha kolay dolaşıma girmekte; tarihsel önyargılarla birleşerek dijital ortamlarda yeniden üretilmektedir. Kurt (2019), çevrim içi mecralarda mültecilere yönelik dini temelli ötekileştirme ve hakaretlerin yaygınlığına işaret etmektedir. Dural ve Temür (2019) ise bu tür söylemlerin toplumsal dayanışmayı zayıflattığını, gruplar arası iletişimi bozduğunu ve ötekileştirmeyi artırdığını belirtmektedir. Benzer biçimde, Bortone ve Pistecchia (2018), marjinal gruplara yönelik dijital nefret söylemlerinin, önyargıların kalıcılığını güçlendirdiğini ve toplumsal uyumu tehdit ettiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sosyal medya içeriklerinin ayrımcılığın yeniden üretimine zemin hazırladığı söylenebilir. Ancak bu çalışmanın yöntemi gereği, sosyal medya söylemlerinin bireylerin tutumları veya toplumsal yapı üzerindeki doğrudan etkileri ölçülmemiştir. Elde edilen çıkarımlar, yalnızca söylemlerin eleştirel söylem analizine dayalı yorumlanmasına bağlıdır. Bu nedenle, nefret söylemlerinin toplumsal etkilerine ilişkin daha somut değerlendirmelere ulaşabilmek için farklı yöntemlerle desteklenen araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın “tepki gösterme” teması kapsamında elde edilen bulgular, sosyal medyanın günümüzde toplumsal olaylara yönelik kitlesel tepkilerin ifade edildiği ve hızlı biçimde yaygınlaştırıldığı başlıca mecralardan biri haline geldiğini göstermektedir. Özellikle mültecilik ve sığınmacılıkla ilgili gelişmelerde, kullanıcıların memnuniyetsizliklerini ve eleştirilerini açıkça dile getirdikleri görülmektedir. Bu tepkiler yalnızca bireysel ifadelerle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda politik aktörlere yönelik doğrudan eleştiriler de içermektedir. Bu durum, sosyal medyanın toplumsal farkındalık yaratma potansiyelini ortaya koyarken, aynı zamanda kutuplaşmayı besleme riskini de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, eleştirilerin yapıcı bir çerçevede geliştirilmesi ve karar alıcıların bu tepkileri dikkate alarak çözüm odaklı politikalar üretmeleri, toplumsal huzurun korunması açısından kritik bir önem arz etmektedir. Söz konusu bulgular, mevcut literatürle de paralellik göstermektedir. Babacan (2014), sosyal medyanın toplumsal hareketlerin doğasını dönüştürdüğünü ve bireysel tepkilerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağladığını belirtmektedir. Göker ve Keskin (2015), özellikle mültecilik gibi hassas konularda sosyal medyanın bireylerin rahatsızlıklarını dile getirme aracı haline geldiğini vurgulamaktadır. Pawelec (2019) ise sosyal medyayı politik

liderlere yönelik eleştirilerin ifade edildiği bir alan olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede, sosyal medyanın tepkisel işlevi, yalnızca bireysel ifade özgürlüğü açısından değil, aynı zamanda toplumsal tartışmaların şekilleniş biçimi açısından da dikkate değerdir. Ancak bu çalışmada, sosyal medya tepkilerinin bireylerin davranışlarını ya da toplumsal yapıyı nasıl etkilediği doğrudan ölçülmemiştir. Bu nedenle bu tür çıkarımlar, yalnızca söylem düzeyinde değerlendirilmeli; etkilerle ilgili daha kapsamlı sonuçlara ulaşmak için farklı araştırma yöntemlerine başvurulmalıdır.

Araştırmanın “etiketleme” teması kapsamında elde edilen bulgular, sosyal medyada sıkça karşılaşılan önyargılı, damgalayıcı ve genelleyici söylemlerin, hedef alınan gruplara yönelik olumsuz algıların yayılmasına katkı sunduğunu göstermektedir. Bu tür söylemler, bireylerin kimlik çeşitliliğini göz ardı ederek belirli grupları homojen ve tekil bir yapıya indirgemekte; böylece bireysel farklılıklar silinmekte ve kamuoyunda olumsuz genellemeler üzerinden inşa edilen algılar yaygınlaşabilmektedir. Bu durumun, toplumsal kutuplaşma riskini artırdığı ve ayrımcı yaklaşımların yeniden üretimine zemin hazırladığı görülmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, mevcut literatürle de büyük ölçüde örtüşmektedir. Kurt (2019), yeni medyada nefret söylemini incelediği çalışmasında, sosyal medyada önyargılı ve genelleyici söylemlerin sıklıkla görüldüğünü ve bu söylemlerin toplumsal barış üzerinde tehdit oluşturduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda, bu tür içeriklerin ayrımcılığı normalleştirdiğini ve hedef grupların toplum nezdinde kabulünü zorlaştırdığını ifade etmektedir. Benzer şekilde, Bortone ve Pistecchia (2018), sosyal medyada dolaşıma giren bu tür ifadelerin bireylerin farklılıklarını göz ardı ederek belirli grupları tek tip bir yapıya indirgediğini, bu indirgemeci yaklaşımın ise toplumsal kutuplaşmayı derinleştiren bir etki yarattığını belirtmektedir. Ayrıca bu söylemler aracılığıyla kamuoyunda söz konusu gruplara yönelik olumsuz algıların güçlendiği ifade edilmektedir. Her iki çalışma da sosyal medya dilinin yalnızca bireysel ifadeleri yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal normların şekillenmesinde etkili bir araç haline geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte, bu çalışmada sosyal medya söylemlerinin doğrudan toplumsal etkileri ölçülmemiştir. Elde edilen bulgular, söylemlerin yapısı ve içeriği üzerinden yapılan yorumlara dayanmaktadır. Bu tür söylemlerin toplumsal düzeydeki sonuçlarını değerlendirebilmek için farklı yöntemsel yaklaşımlar gerekmektedir.

Araştırmanın “iftira” teması kapsamında elde edilen bulgulara göre, sosyal medyada bilinçli olarak yayılan yanıltıcı bilgilerin toplumda bilgi kirliliğini artırdığı, bu durumun da kamuoyunda yanlış algıların oluşmasına ve toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesine neden olduğu görülmektedir. Gerçeği yansıtmayan içeriklerin kasıtlı şekilde dolaşıma sokulması, bireylerin ve grupların itibarına zarar vermekte; bu da önyargıların pekişmesini, toplumsal güvenin zedelenmesini ve sosyal ilişkilerin zarar görmesini beraberinde getirmektedir. Özellikle savunma hakkı tanınmadan yapılan suçlamaların, etik açıdan ciddi bir sorun oluşturduğu ve toplumsal barışı tehdit edici bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, sosyal medya üzerinden yayılan yanlış bilgilerin engellenebilmesi için dijital okuryazarlığın yaygınlaştırılması, etik ilkelerin toplumsal düzeyde içselleştirilmesi ve denetim mekanizmalarının daha işlevsel hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Araştırmada ulaşılan bu bulgular, mevcut literatür ile büyük ölçüde örtüşmektedir. Erzurum (2016), sosyal medyada kasıtlı biçimde yayılan yanlış bilgilerin, toplumda bilgi kirliliğine neden olduğunu ve bu durumun bireyler arasında güven zedelenmesine, sosyal bağların yıpranmasına yol açtığını vurgulamaktadır. Aynı zamanda, bu tür içeriklerin hedef alınan birey ya da grupların itibarını doğrudan tehdit ettiğini ve kamuoyunda bu gruplara karşı önyargılı tutumların güçlenmesine neden olduğunu belirtmektedir. Sarıhan ve Taşcıoğlu (2022) ile Topçu ve Çaycı (2022) tarafından yürütülen çalışmalar da sosyal medyada savunma hakkı tanınmadan yapılan suçlamaların etik açıdan sorun teşkil ettiğine ve bu durumun hem bireylerin psikolojik bütünlüğüne zarar verdiğine hem de toplumsal huzuru tehdit ettiğine dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar, yanlış bilgi yayılımının yalnızca bireyleri hedef almadığını; aynı zamanda toplumsal yapıyı da derinden etkileyen bir tehdit haline geldiğini göstermektedir. Araştırmada ulaşılan bu temanın şekillenmesinde, sosyal medyanın denetimsiz yapısı ve kullanıcıların doğrulama süreçlerine tabi olmadan içerik üretebilme imkânı etkili olmuştur. Yanıltıcı bilgilerin bu şekilde hızla dolaşıma girmesi, özellikle hassas gruplar hakkında önyargıların güçlenmesine zemin hazırlayabilmektedir. Ancak bu çalışmada, söz konusu içeriklerin toplumsal etkileri doğrudan ölçülmemiştir. Yapılan değerlendirmeler, söylemlerin yapısal ve söylemsel çözümlemesi çerçevesinde yorumlanmaktadır.

Araştırmanın “aşağılama” teması kapsamında elde edilen bulgular, sosyal medya platformlarında giderek artan hakaret içeren, alaycı ve dışlayıcı söylemlerin dikkat çekici bir yoğunlukta yer aldığını göstermektedir. Bu tür söylemlerin, özellikle kimlik temelli ötekileştirme ve küçümseme biçiminde ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Mizahi ya da küçümseyici bir üslupla dile getirilen içeriklerin, ciddi toplumsal sorunların önemsizleştirilmesine neden olabileceği ve yapıcı tartışma ortamlarını zayıflatabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, toplumsal barışın sürdürülebilmesi için sosyal medya söylemlerinde daha duyarlı, kapsayıcı ve insan haklarına dayalı bir iletişim biçiminin benimsenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Elde edilen bu bulgular, mevcut literatür ile büyük ölçüde örtüşmektedir. Özmen ve Keskin (2018), sosyal medya platformlarında hızla yayılan hakaret içerikli söylemlerin toplumdaki gerilimleri tırmandırdığına ve bireyler arasındaki güven ilişkisini sarstığına dikkat çekmektedir. Aynı şekilde, Yaşa ve Öksüz (2020), hakaret ve dışlayıcı ifadelerin özellikle kimlik temelli ayrımcılığı besleyerek toplumsal kutuplaşmayı artırdığını ortaya koymaktadır. Dalkılıç’ın (2017) çalışmasında ise bu tür dışlayıcı dil kullanımının bireylerin toplumla kurduğu bağı zayıflatabileceğini ve sosyal uyumu olumsuz etkileyebileceğini ifade etmektedir. Bu tür söylemlerin yaygınlaşmasında, sosyal medyanın sunduğu anonimlik ortamının ve fiziksel temassız iletişimin etkili olduğu düşünülebilir. Ancak bu çalışma, söylemlerin toplumsal etkilerini doğrudan ölçmemekte; yalnızca söylem düzeyinde analiz gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, ulaşılan bulgular içerik temelli gözlemlerle sınırlıdır ve daha kapsamlı etkilerin incelenmesi için farklı yöntemlerle yapılacak araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın "suçlama" teması doğrultusunda elde edilen bulgular, sosyal medya üzerinden yayılan suçlayıcı ve kutuplaştırıcı söylemlerin özellikle politik aktörler, mülteciler ve diğer hassas gruplar üzerinde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Bu tür söylemlerde sorumluluk eksikliği, genelleyci ifadeler ve ötekileştirici dil dikkat çekmektedir. Sosyal medya ortamında, mülteci meselesi ve ekonomik sorunlar gibi toplumsal duyarlılığı yüksek konular çerçevesinde yapılan paylaşımların, bireyleri veya grupları hedef alan suçlamalar içerdiği görülmüştür. Bu söylemlerin, toplumsal iletişimde adaletsizlik hissini artırabileceği ve kutuplaşma eğilimlerini besleyebileceği düşünülmektedir. Bu bulgular, mevcut literatürle büyük ölçüde örtüşmektedir. Sırma ve Parlak (2020), sosyal medya üzerinden yayılan suçlayıcı ve kutuplaştırıcı söylemlerin, politik aktörlere duyulan güveni zedelediğini belirtmektedir. Dalkılıç (2017) da sosyal

medya aracılığıyla yayılan bu tür söylemlerin toplumsal barışı tehdit ettiğini vurgulamaktadır. Kardeş, Banko ve Akman (2017) ise, politik kararlara yönelik eleştirilerin özellikle mülteci meselesi ve ekonomik sorunlar gibi hassas konularda yoğunlaştığını ifade etmektedir. Bu çerçevede, kamusal söylemlerde daha kapsayıcı ve sorumlu bir dilin benimsenmesi gerektiği yönündeki görüşler literatürde de yer bulmaktadır. Ancak bu çalışmada, sosyal medya söylemlerinin toplumsal güven ya da barış üzerindeki etkileri doğrudan ölçülmemiştir. Bu nedenle, ulaşılan sonuçlar yalnızca söylemlerin yapısal ve anlam düzeyindeki çözümlemelerine dayanmaktadır; toplumsal düzeydeki etkileri değerlendirebilmek için farklı yöntemsel yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın “ötekileştirme” teması doğrultusunda elde edilen bulgular, sosyal medyada yaygın olarak karşılaşılan ayrımcı söylemlerin, kültürel, etnik, sosyal statü ve ideolojik temelli ötekileştirme biçiminde ortaya çıktığını göstermektedir. Bu tür söylemler, belirli grupları homojenleştirerek dışlama eğilimi taşımakta ve toplumsal kutuplaşma riskini artırabilecek nitelikler barındırmaktadır. Söylemlerdeki ayrımcı dilin, yalnızca hedef alınan gruplara değil, daha geniş toplumsal yapıya da olumsuz yansımaları olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, sosyal medya söylemlerinin kapsayıcı, saygılı ve toplumsal uyumu gözetten bir dille şekillenmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu bulgular, mevcut literatürdeki çeşitli çalışmalarla büyük ölçüde örtüşmektedir. Dalkılıç (2017), sosyal medyada yayılan ayrımcı söylemlerin toplumsal barışı ve birlikteliği tehdit ettiğini vurgulamaktadır. Aynı şekilde, Topçu ve Çaycı (2022) ile Bortone ve Pistecchia (2018) de, ayrımcı ifadelerin yalnızca hedef alınan gruplara değil, tüm topluma zarar verdiğini ve demokratik değerleri zayıflatarak toplumsal çözüm arayışlarını engellediğini belirtmektedir. Bu çalışmalar, sosyal medya dilinin toplumsal uyumu zedeleyen bir etkiye sahip olduğunu ve kutuplaşmanın derinleşmesine neden olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, araştırmada elde edilen bulgular, özellikle seçim dönemlerinde sosyal medya söylemlerinin nasıl şekillendiğini ve Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı dilin ötekileştirme, kutuplaşma ve toplumsal uyumsuzluk gibi dinamiklerle nasıl ilişkilendiğini göstermektedir. Ancak bu çalışmanın yöntemi gereği, sosyal medya söylemlerinin bireylerin tutumları ya da toplumsal yapı üzerindeki doğrudan sonuçları ölçülmemiştir. Elde edilen çıkarımlar, yalnızca söylemlerin eleştirel söylem analizine dayalı çözümlemesine dayanmaktadır. Bu nedenle, söylemlerin

toplumsal etkilerine ilişkin daha somut değerlendirmeler yapabilmek için farklı araştırma tasarımlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada incelenen “nefret”, “etiketleme”, “ifşa etme” gibi temalar literatürde daha önce farklı bağlamlarda ele alınmış olmakla birlikte, bu araştırma söz konusu temaları Türkiye özelinde ve bir seçim dönemi bağlamında incelemesi bakımından mevcut çalışmalardan ayrılmaktadır. 14 Mayıs 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim süreci gibi politik gerilimin yüksek olduğu bir dönemde sosyal medyada üretilen söylemlerin analiz edilmesi, bu söylemlerin nasıl siyasal tartışmalarla nasıl ilişkilendiğini ve kutuplaşma söylemleriyle nasıl iç içe geçtiğini ortaya koymuştur.

Bu yönüyle çalışma, yalnızca sosyal medya içeriklerinin tematik çözümlemesini sunmakla kalmamış; aynı zamanda seçim dönemlerinde çevrim içi mecralarda ortaya çıkan göçmen karşıtı söylemlerin toplumsal ve siyasal atmosferle nasıl etkileşime girdiğine dair özgün bir bakış açısı sağlamıştır. Bu bağlamda araştırma hem sosyal medya çalışmaları hem de siyasal iletişim ve göç sosyolojisi alanlarına seçim dönemi temsilleri üzerinden literatüre anlamlı bir katkı sunmaktadır.

ÖNERİLER

Sosyal medyada ayrımcı ifadelerin hızla yayılması, bu tür söylemlerin toplumsal kutuplaşmayı besleyebilecek bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumla mücadele edebilmek için bireylerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Eğitim programları aracılığıyla bireylerin sosyal medya içeriklerini daha bilinçli değerlendirmeleri ve ayrımcı söylemler karşısında farkındalık kazanmaları sağlanabilir.

Ayrıca, suçun ırksallaştırılması ve bireysel suç vakalarının tüm göçmenlere mal edilmesi, göçmenlerin ötekileştirilmesine zemin hazırlayabilmektedir. Bu noktada, medya çalışanlarının ve sosyal medya kullanıcılarının, ayrımcı söylemleri yeniden üretmekten kaçınmaları ve daha tarafsız, sorumlu bir dil benimsemeleri önem arz etmektedir.

Toplumda göçmenlerin “ekonomik yük” ya da “güvenlik tehdidi” olarak algılanması, bireysel olayların genelleştirilmesiyle daha da pekişmektedir. Bu tür algıların önüne geçebilmek adına, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle toplumu kapsayan farkındalık kampanyaları yürütülmeli; eğitim programları ve söylem değişimini hedefleyen projeler desteklenmelidir. Özellikle medya içeriklerinde göçmenlere yönelik olumsuz kalıp yargıların tekrar edilmesi, kamuoyundaki önyargıların güçlenmesine katkı sunabilmektedir.

Sosyal medyada göçmenlerin hedef gösterildiği ve nefret söylemlerinin yaygınlaştığı durumlar, toplumsal huzursuzluk ve gerilim ortamının derinleşmesine yol açabilecek bir risk taşımaktadır. Bu nedenle, nefret söylemiyle mücadeleye yönelik hukuki düzenlemelerin etkinleştirilmesi ve sosyal medya platformlarının bu konuda daha güçlü denetim mekanizmaları geliştirmesi gerekmektedir.

Göçmenlerin topluma entegrasyon sürecinde sosyal bağların zayıf olması ve karşılıklı dayanışma eksikliği, süreci olumsuz etkileyebilmektedir. Bu süreci desteklemek amacıyla yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından dil kursları, mesleki eğitim programları ve sosyal uyum etkinlikleri organize edilebilir. Kültürel etkileşimi artırmayı amaçlayan projeler ve ortak etkinlikler, karşılıklı anlayışı geliştirebilir ve ötekileştirici tutumların azalmasına katkı sunabilir.

KAYNAKÇA

- Abrams, D., & Hogg, M. A. (1988). Comments on the motivational status of self-esteem in social identity and intergroup discrimination. *European Journal of Social Psychology*, 18(4), 317–334.
- Adıgüzel, O. H. (2023). Ulusaşırı Göçler ve Çok Kültürlü Toplumlarda Etnik Medya. *Medya ve Kültür*, s. 152-178.
- Ağaoğlu, Z. (2011). Eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin Göç koşulları ve sorunları:" Yenibosna örneği". (Master's thesis, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Aker, S., DüNDAR, C., & Pekşen, Y. (2007). Sokaktakiler, Yazılı Basın ve Damgalama. *Aile ve Toplum*, 83-90.
- Akgür, Z. G. (1997). Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgelerarası Dengesizlik. *TC Kültür Bakanlığı.*, s. 67-68.
- Akıncı, B. vd. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 58-83.
- Akıncı, B., Nergis, A., & Gedik, E. (2015, Temmuz). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme, Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, s. 60.
- Alabdullah, S., & Tahiroğlu, M. (2023). *Türk partilerinin Türkiye’de ikamet eden Suriyelilerin ve Suriyelilerin sorunlarına yönelik tutumları*. Harmoon Center For Contemporary Studies.
- Altındağ Olayları*. (2021, Ağustos 13). BBC Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58180854> adresinden alındı
- Altunay, M. C. (2010). Gündelik Yaşam ve Sosyal Paylaşım Ağları Twitter ya da “P’t P’t Net” . *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 31-56.
- Aygül, E. (2013). Yeni Medyada Nefret Söyleminin Üretimi: Bir Toplumsal Paylaşım Ağı Olarak Facebook Örneği. *Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

- Babacan, M. E. (2014). Sosyal medya sonrası yeni toplumsal hareketler. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 135-160.
- Babaoğlu, C. (2023, Haziran). Siyaset, Sosyal Medya ve 14 Mayıs Seçimleri. *Kriter Aylık Siyaset Toplum ve Ekonomi Dergisi*, s. 80.
- Ballyn, S. (2011). *The Why and the 'Therefore' of Human Migration: A Brief Overview*. Australian Studies Centre Publications.
- Barker, M. (1981). *New Racism: Conservatives and the Ideology of the Tribe*. London, Junction Books.
- Başoğlu, M. Y. (2023). Toplumda Medyanın Rolü: Göçmen Algısı Üzerine Bir İnceleme. *Muhakeme Dergisi*, 58-67.
- Bauman, Z. (2017). *Modernlik ve Müphemlik*. Ayrıntı Yayınları.
- Bayraktutan, G., Binark, M., Çomu, T., Doğu, B., İslamoğlu, G., & Telli Aydemir, A. (2014). Siyasal İletişim Sürecinde Sosyal Medya ve Türkiye’de 2011 Genel Seçimlerinde Twitter Kullanımı. *bilig*, 59-96.
- Boen, F., & Vanbeselaere, N. (2000). Responding to Membership of a Low-Status Group: The Effects of Stability, Permeability and Individual Ability. *Group Processes & Intergroup Relations*, 3(1), 41–62.
- Bıyıklı, Ş. (2023). Yazılı Basında Nefret Söylemi Ve Damgalama.
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. İzmir: Aşina Kitaplar.
- Binark, F. M. (2010). Nefret söyleminin yeni medya ortamında dolaşıma girmesi ve türetilmesi. *Kalkedon*, 11-55.
- BMMYK. (2001). *Dünya Mültecilerinin Durumu İnsani Yardımın Elli Yılı 2000*. Cenevre: Oxford University Press.
- Bortone, R., & Pistecchia, A. (2018). Online hate speech, marginalized groups and minorities: Considerations about types of discrimination in the age of social networks and media. *Dynamics and Policies of Prejudice from the Eighteenth to the Twenty-first Century*, 431-444.

- Bostancı, M. (2022). İnternet ve Sosyal Medyanın İfşa Kültürü. Ş. Albayrak içinde, *Tüm Yönleriyle Mahremiyet*. T.C Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Branscombe, N. R., Schmitt, M. T., & Harvey, R. D. (1999). Perceiving pervasive discrimination among African Americans: Implications for group identification and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(1), 135–149.
- Castles, S., & Miller, M. J. (2008). *Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Chomsky, N. (1993). *Medya Gerçeği*. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- Coşkun, E., Sarıalioğlu, Ö., & Dinçer, C. G. (2020). Göç Araştırmalarında Söylem, Yöntem ve Etik: Feminist Bir Yöntem Mümkün Mü? *Fe Dergi*, 12(1), 70-81
- Crocker, J., Major, B., & Steele, C. (1998). Sosyal Damga. D. Gilbert içinde, *Sosyal Psikoloji El Kitabı* (s. 504-553). New York: Akademik Basın.
- Cumhuriyet. (2017). [www.cumhuriyet.com.tr: https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/icisleri-bakanligi-suriyeli-multecilerin-suc-oranini-acikladi-774325](https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/icisleri-bakanligi-suriyeli-multecilerin-suc-oranini-acikladi-774325) adresinden alındı
- Çelik, H., & Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 99-117.
- Çoltu, S., & Öztürk, S. (2018). Suriyeli Mültecilerin Türkiye Ekonomisine Etkileri. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 188-198.
- Dalkılıç, M. M. (2017). *Charlie Hebdo Saldırıları Öncesi ve Sonrası Fransa'da Kültürel İrkçilik* (Master's thesis, Necmettin Erbakan University (Turkey))
- Demir, S. A. (2021). Etiketleme Teorisi Çerçevesinde Sosyal Dışlanma ve Salgın Hastalıklar:Kovid-19 Süreci ve Damgalama. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 13-25.
- Demirer, T. (2016). Derinleşen Kriz= Yükselen İrkçilik. *Faşizm İrkçilik Ayrımcılık Yazıları*, 207-224.
- Deniz, T., & Kargın, İ. A. (2023). Twitter’da Göçmen-Karşıtı Söylemlerin Yükselişi: Zafer Partisi Örneği. *Göç Dergisi*, s. 215-231.

- Dijk, T. A. (2001). Critical Discourse Analysis . D. T. D. Schiffrin içinde, *The handbook of discourse analysis* (s. 352-371). Blackwell.
- Dijk, T. a. (1993). *Racism and Discourse in Latin America An Introduction*. In T.A. Van. Lexington Books.
- Doğan, A. S. (2021). *Türk Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Doğan, F., & Ünal, S. (2021). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Ayrımcı, Dışlayıcı Söylem ve Eylemlerin Meşrulaştırıcı Kaynakları: Mardin İli Örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, s. 14-40.
- Duden. (2024). *Duden | fremd | Rechtschreibung, Bedeutung, Definition, Herkunft*. Duden | fremd | Rechtschreibung, Bedeutung, Definition, Herkunft.: <https://www.duden.de/rechtschreibung/fremd> adresinden alındı
- Dural, S., & Temür, N. (2019). Politik Söylem Bağlamında İsrail'in Medya Aracılığıyla Ötekileştirme Politikası. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 22(41).
- Dursun, H. (1997). Damgalama Teorisi Ve Suç. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 309-322.
- Dündar, B. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Türk Toplumuna Etkisi: Başakşehir Örneği Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Ekici, H. (2019). Türk Toplumunda Suriyelilere Yönelik Algılanan Tehditler ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 695-730.
- Eraldemir, Z. (2013). Türkiye’de göç sorunu,göçlerin sosyo ekonomik yansımaları: İskenderun-Dörtyol örneği. Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ercan, S., & Marsh, D. (2016). Siyaset Biliminde Araştırma Yöntemleri ve Uygulamaları El Kitabı. *Edward Elgar Yayıncılık*, 309-322.
- Erdoğan, M. M. (2018). Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. *Bilgi Üniversitesi Yayınları*.

- Erzurum, A. (2016). *Sosyal medya ve kutuplaşma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Feyzioğlu, M., & Toroslu, N. (2023). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Goffman, E. (2014). *Damga Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi*. Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). Göç İdaresi Başkanlığı: <https://www.goc.gov.tr/uyum-hakkinda> adresinden alındı
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). <https://www.goc.gov.tr/:https://www.goc.gov.tr/yabancilar-ve-uluslararasi-koruma-kanununda-gecici-koruma#:~:text=Ge%C3%A7ici%20koruma%2C%20Yabanc%C4%B1lar%20ve%20Uluslararası%C4%B1%20Koruma%20Kanununun%2091%20inci%20maddesinde,ge%C3%A7en%20yabanc%C4%B1lara%20ge%C3%A7ici%20koruma%20adresinden%20alındı>
- Göç Terimler Sözlüğü. (2024). (Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration-IOM),).
- Göker, G., & Keskin, S. (2015). Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 229-256.
- Göker, G., & Keskin, S. (2015). Haber medyası ve mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2015(41), 229-256.
- Gölcü, A., & Dağlı, A. N. (2017). Haber Söyleminde ‘Öteki’yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 11-38.
- Guba, E., & Lincoln, Y. (1994). Competing Paradigms in Qualitative Research. *Handbook of Qualitative Research* (s. 163-194). içinde
- Güder, M. (2016). Türkiye’deki dış göç olgusuna sosyoekonomik bir yaklaşım ve Avrupa Birliği İle geri kabul anlaşması’nın olası etkileri. . *Sosyoekonomi*, s. 129-138.

- Güllüþınar, F. (2012, Nisan). Göç Olgusunun Ekonomi-Politięi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Günay, D. (2013). *Söylem Çözümlemesi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Günay, E., Atılğan, D., & Serin, E. (2017). Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 37-60.
- Gündem Belirleme ve Çerçeveleme Teorileri. (tarih yok).
- Güngör, B. (2020). Söylem Yaklaşımı Üzerine Bir Kavram Çalışması ve Eleştirel Söylem Analizi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 1-11.
- Gür, T. (2013). Post-modern bir araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, s. 185-202.
- Haslam, C., Holme, A., Haslam, S. A., Iyer, A., Jetten, J., & Williams, W. H. (2008). 70 Maintaining group memberships: Social identity continuity predicts well-being after stroke. *Neuropsychological Rehabilitation*, 18(5–6), 671–691.
- Hogg, M. A. (1993). Group Cohesiveness: A Critical Review and Some New Directions. *European Review of Social Psychology*, 4 (1), 85-111.
- Hortaçsu, N. (2007). *Ben Biz Siz Hepimiz: Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- İlgin, C. ve Hacıhasanoğlu, O. (2010). Göç-aidiyet ilişkisinin Belirlenmesi İçin Model: Berlin/Kreuzberg örneği. *İTÜ Dergisi*. 5 (2), 59-70.
- IOM, I. O. (2007). *Discussion note: Migration and the environment*. Discussion note: Migration and the environment: https://www.iom.int/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/about_iom/en/council/94/MC_INF_288.pdf adresinden alındı
- İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2012). Türkiye’de Düzensiz Göç. *Uluslararası Göç Örgütü Türkiye*.
- İçduygu, A., Erder, S., & Gençkaya, Ö. F. (2014). *Türkiye nin Uluslararası Göç Politikaları*. İstanbul: MireKoç.

- İçişleri Bakanlığı*. (2024). İçişleri Bakanlığı: <https://www.icisleri.gov.tr/basin-aciklamasi30092017> adresinden alındı
- İnceoğlu, Y. (2012). Nefret söylemi ve-veya nefret suçları. *Ayrıntı*.
- İslâm Ansiklopedisi*. (2024). İslâm Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/iftira> adresinden alındı
- Kahraman, M. (2020). Sözlük Bilimde Etiketleme ve Dilbigisel Terimlerin Etiketlenmesi Sorunu. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 770-785.
- Kahvecioğlu, A. (2014). *Göçmenleri İstemeyen Tehlikeli Algi*. Milliyet Gazetesi: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/gocmenleri-istemeyen-tehlikeli-algi-1958668> adresinden alındı
- Karaboğa, F., & Işık, M. (2022). Dijital şiddet ve nefret söylemi. *Spor, Eğitim ve Çocuk*, 2(1), 1-26.
- Karakoç, R. (2010). Göç ve siyasal katılma davranışı: Konya örneğinde kentsel bütünleşme ve siyasal katılma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*., s. 25.
- Karataş, İ. (2020). Türkiye'nin vatandaşlık politikalarının öteki algısındaki rolünü Suriyeli mülteciler üzerinden düşünmek. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17-42.
- Kardeş, S., Banko, Ç., & Akman, B. (2017). Sosyal medyada Suriye'li sığınmacılara yönelik algı: bir sözlük değerlendirmesi. *Göç Dergisi*, 4(2), 185-200.
- Kaya, A. (2015). Euro-Türkler, Kuşaklararası Farklılıklar, İslam ve Entegrasyon Tartışmaları. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 44-79.
- Kaya, G. (2023). *Yeni-Irkçılığın Mülteciler Üzerindeki Görünümü: Türkiye'deki Haber Örnekleri (Yüksek Lisans Tezi)*. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızmaz, Z. (2018, Aralık). Göç ve Suç Arasında Bir İlişki Var Mı?: Bütüncül Bir Bakış. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 562-599.

- Kurt, G. (2019). Yeni medyada nefret söylemi: YouTube’da Suriyeli mültecilere karşı üretilen nefret söylemi üzerine bir araştırma. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 5(1), 1-20.
- Kuş, O. (2019). Suriyeli Mültecilerin Sosyal Entegrasyonunda Halkla İlişkilerin Rolü. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı*.
- Kuyucu, M., & Karahisar, T. (2013). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Yeni Medya*. istanbul: Zinde Yayınları.
- Manning, P., & Trimmer , T. (2020). *Migration In World History (3.Baskı)*. New York: Routledge.
- Memmi, A. (1994). *Racism, London: University of Minnesota Press*, . University of Minnesota Press.
- Mercan, N. (2015). Ajzen’in Planlanmış Davranış Teorisi Bağlamında Whistleblowing (Bilgi İfşası). *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, s. 1-14.
- Meşe, İ. (2014). Damgalamanın" Köşeye Sıkıştırdığı" Kadınlar: Zihinsel Engelli Çocukların Anneleri. *Journal of International Social Research*, 7-31.
- Mete, M. (2023). Sosyal Kimlik Teorisi ve Göçmen Kimliğinin Ötekileştirilmesi Süreci: Stereotipleştirmeye Yönelik Psikopolitik Bir Analiz. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 469-488.
- Mülteciler Derneği*. (2024). Mülteciler Derneği: <https://multeciler.org.tr/suriyelilerle-ilgili-dogru-bilinen-yanlislar/> adresinden alındı
- Özdemir, H. (2010). *Salgın hastalıklardan ölümler*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Özdemir, M., & Akdağ, M. (2023). Ötekileştirmenin Bir Aracı Olarak Medya: Mültecilere Yönelik Avrupa ve Amerika Basınından Örnekler. *Erciyes İletişim Dergisi*, s. 395-416.
- Özmen, S., & Erdem, R. (2018). Damgalamanın Kavramsal Çerçevesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi*, 185-208.

- Özmen, S., & Keskin, S. (2018). Sosyal medyada öz-temsili ve ötekiliğin 'öteki boyutu': 'karikateist' toplumsalı üzerine inceleme. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 533-558.
- Öztürk, A. (2015). Yeni Medya Araçlarının Mahremiyet Algısındaki Dönüşüme Etkisi.
- Papastergiadis, N. (2000). Göçün Türbölansı: Küreselleşme, Yurtsuzlaşma ve Melezlik. *Cambridge Polity*, 246.
- Park, R. E. (2016). İnsan Göçü ve Marjinal İnsan. L. Ünsaldı içinde, *Yabancı*. Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Parlak, İ. (2015). *Kimliğin İnşası, Ötekinin İcadı ve Şeytanlaştırma, Öteki'nin Var Olma Sancısı*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Pawelec, P. (2019). Criticism of Media Authorities in Social Media. Case Study. *Media Studies/Studia Medioznawcze*, 78(3).
- Plummer, K. (2008). "Kimlik". *Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü*. ed. William Outhwaite. 418-420. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Redpath, G. T.-J. (2013). *Richard Perruchoud-Jillyanne Redpath*. İstanbul: International Organization for Migration.
- ResmiGazete. (1934, haziran). *İşkan Kanunu*. İşkan Kanunu: <https://Resmigazete.Gov.Tr/Arsiv/2733.Pdf> adresinden alındı
- ResmiGazete. (1994). 1994 yönetmeliği 3. Bölüm Madde 8: <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeliği.p> adresinden alındı
- San, M. K., & Abdulhakimoğulları, E. (2021). Suriyeli Sığınmacılarla Birlikte Yaşama Deneyimi Bağlamında Algı ve Görüşler: Twitter Üzerinden Suriyelilerin Sosyal Temsili. *Universal Journal of History and Culture*, 209-241.
- Sarihan, Z., & Taşçıoğlu, R. (2022). Post-Truth Çağında Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturma Gücü: Yeni İnfaz Düzenlemesi Örneği. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 7(1), 129-150.
- Sezgin, S. (2012). Gazete sütunlarında öteki olmak. 13.

- Sherif, M. (1966). *Ortak ikilemde: Gruplar arası çatışma ve işbirliğinin sosyal psikolojisi*.
- Sırma, E., & Parlak, İ. (2020). Türkiye’de Popülizm-Demokrasi İlişkisi: 24 Haziran Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Üzerine Bir Değerlendirme1. *Memleket: Politics & Administration/Siyaset Yönetim*, (33).
- Sözen, E. (1999). Söylem. *İstanbul Paradigma Yayınları*, s. 76-82-85.
- Sözer, A. (2019). Göç, Toplumsal Aidiyet ve Uyum. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (28), 418-431.
- Stansfield, R. (2014). Reevaluating the Effect of Recent Immigration on Crime: Estimating the Impact of Change in Discrete Migration Flows to the United Kingdom Following EU Accession. *Crime & Delinquency* 62 (2), 1426- 1447.
- Sumbas, A. (2009). Avrupa’da Yükselen Yeni Irkçılık Eğilimi Üzerine . *Alternatif Politika*, 260-281.
- Şardan, T. (2017). Suriyelilerin Türk vatandaşlığında sona doğru. İstanbul, Türkiye.
- Şimşek, D. (2019). Türkiye’de Suriyeli Mülteci Entegrasyonu: Zorlukları ve Olanakları. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 172-187.
- Tahiroğlu, M. (2023). Göç Politikaları: Türkiye’deki Mülteciler ve 2023 Seçimleri. *Heinrich-Böll-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği Göç Dergisi*.
- Tajel, H. (2010). *Sosyal kimlik ve gruplar arası davranış*. Cambridge University Press.
- Tanyıldızı, N. İ., & Tokgöz, E. (2023). Gündem Belirleme ve Çerçeveleme Teorileri Bağlamında Tass ve Ukrinform Haber Ajanslarının Rusya-Ukrayna Savaş Sunumlarının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 61-92.
- Taş, O., & Taş, T. (2018). Post-hakikat çağında sosyal medyada yalan haber ve Suriyeli mülteciler sorunu. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (29), 183-208.
- Taşdelen, B. (2020). “Twitter’da Suriyeli mültecilere karşı çevrimiçi nefret söylem #suriyelileriistemiyoruz. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 563-575.

- TC Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2024). TC Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı:
https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/turkiyeden-5-gunde-7-bin-600den-fazla-suriyeli-ulkesine-dondu-ci# adresinden alındı
- TDK. (2024). <https://sozluk.gov.tr/>. adresinden alındı
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. The Social Psychology of Intergroup Relation. Erişim Tarihi:
https://www.researchgate.net/publication/226768898_An_Integrative_Theory_of_Intergroup_Conflict
- Thoits, P. A. (1983). Multiple identities and psychological well-being: A reformulation and test of the social isolation hypothesis. *American Sociological Review*, 48(2), 174–187. <https://doi.org/10.2307/2095103>
- Topçu, E., & Çaycı, B. (2022). Sosyal medyada dezenformasyon: Covid-19 pandemisi örneği. *TAM Akademi Dergisi*, 1(2), 161-191.
- Tunca, H. Ö., & Karadağ , A. (2020). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Toplumun Güvenlik Algısı Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 525-554.
- Tuncel, G., & Ekici, S. (2019). Göçün Siyasal Etkisi: Suriyeli Göçmenlerin Türkiye Siyasetine Etkisi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 48-72.
- Turgay, S. (2023). Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Göçmen Karşıtı. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 657-678.
- Türkmen, M. (2018). Ceza Sosyolojisi Açısından Türkiye’de Ceza Adalet Politikaları ve Denetimli Serbestlik. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, s. 379-397.
- Vardal, Z. B. (2015). Nefret söylemi ve yeni medya. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 132-156.
- Varış, M., & Avşar, B. (2022). Sosyal Medyada Nefret Söylemi. *TRT Akademi*, 7(14), 348-359.

- Waldenfels, B. (2024, temmuz). Bernhard Waldenfels Röportaj. *Sabah Ülkesi Kültür Sanat Ve Felsefe Dergisi*.
- Wallerstein, I. (2000). *Kapitalizmin İdeolojik Gerilimleri: Irkçılık ve Cinsiyetçilik Karşısında Evrenselcilik*. İstanbul: Metis Yayınevi.
- Weber, A. (2009). *Nefret Söylemi El Kitabı*. Strazburg: Avrupa Konseyi Yayınları.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yaşa, H., & Öksüz, O. (2020). *Nefret söyleminin inşasında sosyal medyanın rolü: Ekşi Sözlük örneği* (Doctoral dissertation, Erciyes University).
- Yaylagül, L. (2006). Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar . *Ankara:Dipnot*, 192.
- Yazıcı, T. (2016). Yeni Medyanın Nefret Dili: Suriyeli Mültecilerle İlgili Ekşi Sözlük Örneği. *Global Media Journal*, 115-136.
- Yeşilyurt, Y. (2015). Twitter’da Sözlü, Yazılı ve Görsel Kültürün İzleri. *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar*, 73-92.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri 12. Baskı*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E. (2018). Twitter’da ve Çevrimiçi Bir Gazetede Yer Alan Nefret Söylemlerinin Karşılaştırılması: Suriyeli Mülteciler Örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 760-793.
- YSK. (2023, mayıs). *T.C. Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı*. T.C. Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı: <https://www.ysk.gov.tr/tr/14-mayis-2023-secimleri/82491> adresinden alındı
- Yurdakul, H. (2020). Göçmenlik Damgası Medyada Göçmenin Anlamsal Kurulumu.
- Yücebaş, S. (2022). Yerel basında Suriyeli mültecilere ilişkin temalar, tanımlamalar ve metaforlar: Gaziantep örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye ’nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*, 107-134.

Yücel, İ., & Çakır, M. (2024). Yoksulluk ve Suç İlişkisinin Sosyal Hizmet Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, s. 306-323.

